Η ΟΔΟΣ

«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». (Ἰωάν. 14,6)

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΔΙΔΑΧΗΣ
ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΟΔΟΥ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΦΥΛΛΟ 36 ΕΤΟΣ 11ο • 2016 ΑΠΡΙΛΙΟΣ ΜΑΪΟΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΜΗΝΥΜΑ
Τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας

Πρός τόν Ὀρθόδοξο λαό
καί κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως

Ὑμνοῦμε καί δοξολογοῦμε τόν Θεό τῶν «οἰκτιρμῶν καί πάσης παρακλήσεως», διότι μᾶς ἀξίωσε νά συνέλθουμε τήν ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς (18-26 Ἰουνίου 2016) στήν Κρήτη, ὅπου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί ὁ μαθητής του Τίτος κήρυξαν τό Εὐαγγέλιο στά πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστοῦμε τόν ἐν Τριάδι Θεό, διότι εὐδόκησε νά περατώσουμε μέ ὁμοψυχία τίς ἐργασίες τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδοξίας, τήν ὁποία συγκάλεσε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, μέ τήν ὁμόφρονη γνώμη τῶν Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἀκολουθώντας πιστά τό παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων καί τῶν θεοφόρων Πατέρων μελετήσαμε καί πάλιν τό Εὐαγγέλιο τῆς ἐλευθερίας «ᾗ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. ε΄, 1). Θεμέλιο τῶν θεολογικῶν μας ἀναζητήσεων ὑπῆρξε ἡ βεβαιότητα ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν ζεῖ γιά τόν ἑαυτό της. Μεταδίδει τή μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος καί τῆς ἀληθείας καί προσφέρει σέ ὅλη τήν οἰκουμένη τά δῶρα τοῦ Θεοῦ: τήν ἀγάπη, τήν εἰρήνη, τήν δικαιοσύνη, τήν καταλλαγή, τήν δύναμη τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως καί τήν προσδοκία τῆς αἰωνιότητος.

1) Βασική προτεραιότητα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ὑπῆρξε **ἡ διακήρυξη τῆς ἑνότητος** τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Στηριγμένη στή θεία Εὐχαριστία καί τήν Ἀποστολική Διαδοχή τῶν Ἐπισκόπων, ἡ ὑφισταμένη ἑνότητα εἶναι ἀνάγκη νά ἐνισχύεται καί νά φέρνει νέους καρπούς. Ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία εἶναι Θεανθρώπινη κοινωνία, πρόγευση καί βίωση τῶν Ἐσχάτων ἐντός τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ὡς μία διαρκής Πεντηκοστή εἶναι ἀσίγαστη προφητική φωνή, παρουσία καί μαρ-

Μεταξύ 19ης καί 26ης Ἰουνίου ἔλαβε χώρα στήν Κρήτη ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ Πρόεδρο τόν Οἰκουμενικό μας Πατριάρχη κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟ καί τήν συμμετοχή τῶν Προκαθημένων καί τῶν Ἀντιπροσωπειῶν δέκα Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἀπουσίασαν τέσσερις Ἐκκλησίες ἀπό τό σύνολο πού συγκροτεῖ τόν θεσμό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ ἔναρξη πραγματοποιήθηκε μέ τό συλλείτουργο τῶν Προκαθημένων στόν Μητροπολιτικό ἱερό Ναό Ἁγίου Μηνᾶ Ἡρακλείου, ἐνῶ οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου συνεχίστηκαν στήν Ὀρθόδοξη Ἀκαδημία τῆς Κρήτης (20-25 Ἰουνίου). Τίς ἐργασίες ἔκλεισε τό συλλείτουργο τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στόν ἱερό Ναό Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου Χανίων.

Ἀναμφισβήτητα πρόκειται περί ἑνός ἐξόχου καί κορυφαίου γεγονότος στή σύγχρονη ἐκκλησιαστική ἱστορία τό ὁποῖο ἔδωσε μαρτυρία συνέχειας τῆς πνευματοκίνητης συνοδικῆς λειτουργίας καί παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καί ἐξέφρασε τήν Ὀρθόδοξη μαρτυρία τῆς πίστεως στό σύγχρονο κόσμο μας.

Στό τεῦχος αὐτό τοῦ περιοδικοῦ μας δημοσιεύονται ἡ Ἐγκύκλιος τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, τό Μήνυμά της πρός τόν Ὀρθόδοξο λαό καί κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως, καθώς καί τά σχετικά Κείμενα τῶν Ἀποφάσεών της, μέ τήν εὐχή νά καρποφορήσουν στίς καρδιές τῶν πιστῶν μας καί νά καλλιεργήσουν τήν ἑνότητα στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **Μήνυμα τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας** *Πρός τόν Ὀρθόδοξο λαό καί κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως*
- **Ἐγκύκλιος τῆς Ἁγίας και Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας,** σελ. 6
- **Ἡ Ἀποστολή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον,** σελ. 16
- **Ὁμιλία τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν ἐπί τῇ 25ετίαν Πατριαρχίας τῆς Α.Θ. Παναγιότητος,** σελ. 23
- **Τό μυστήριον τοῦ Γάμου καί τά κωλύματα αὐτοῦ,** σελ. 28
- **Τό Αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ,** σελ. 30
- **Ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καί ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον,** σελ. 32
- **Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον,** σελ. 34
- **Ἡ Ὀρθόδοξος Διασπορά,** σελ. 39
- **Εἰδήσεις Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου,** σελ. 39
- **Εἰδήσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως,** σελ. 42
- **Ἱεροψαλτικά Νέα,** σελ. 46
- **Ἀπόψεις καί Σχόλια,** *Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου,* σελ. 47

Η ΟΔΟΣ

Κωδικός ἐντύπου ISSN 1790-6733

Τετραμηνιαία ἔκδοση
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου
Τηλέφωνο: 22410 34300
Fax: 22410 73480
Internet: www.imr.gr
e-mail: imrodou@gmail.com
Συντάσσεται ἀπό ἐπιτροπή

Ἰδιοκτήτης
Ἱερά Μητρόπολις Ρόδου

Ἐκδότης
Μητροπολίτης Ρόδου
κ. Κύριλλος

Ὑπεύθυνος Σύνταξης
Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου

Προαιρετικές συνδρομές
ALPHA BANK
822002002008824

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, Ἀθήνα
Τηλ. 210-9217513,
Fax: 210-9237033
www.eptalofos.gr
e-mail: info@eptalofos.gr

τυρία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης. Πιστή στήν ὁμόφωνη Ἀποστολική Παράδοση καί μυστηριακή ἐμπειρία ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τήν αὐθεντική συνέχεια τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁμολογεῖται στό Σύμβολο τῆς Πίστεως καί ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τή διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία μας βιώνει τό μυστήριο τῆς θείας Οἰκονομίας στή μυστηριακή της ζωή μέ ἐπίκεντρο τή θεία Εὐχαριστία.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκφράζει τήν ἑνότητα καί καθολικότητά της ἐν Συνόδῳ. Ἡ **συνοδικότητα** διαπνέει τήν ὀργάνωση, τόν τρόπο πού λαμβάνονται οἱ ἀποφάσεις καί καθορίζεται ἡ πορεία της. Οἱ Ὀρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες δέν ἀποτελοῦν συνομοσπονδία Ἐκκλησιῶν ἀλλά τήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία. Κάθε τοπική Ἐκκλησία, προσφέρουσα τήν θεία Εὐχαριστία, εἶναι ἡ ἐν τόπῳ παρουσία καί φανέρωση τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς πρός τήν Ὀρθόδοξο Διασπορά στίς διάφορες χῶρες τῆς ὑφηλίου, ἀπεφασίσθη νά συνεχισθεῖ ἡ λειτουργία Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων μέχρι τήν ἐφαρμογή τῆς κανονικῆς ἀκριβείας. Αὐτές ἀπαρτίζονται ἀπό τούς κανονικούς ἐπισκόπους, πού ὁρίζονται ἀπό τήν κάθε Αὐτοκέφαλο Ἐκκλησία, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγονται σ' αὐτήν. Ἡ συνεπής λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐγγυᾶται τόν σεβασμό τῆς Ὀρθοδόξου ἀρχῆς τῆς συνοδικότητος.

Κατά τίς ἐργασίες τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἐτονίσθη ἡ σημασία τῶν Συνάξεων τῶν Προκαθημένων πού ἔχουν πραγματοποιηθεῖ καί διατυπώθηκε ἡ πρόταση ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος νά καταστεῖ ἐπαναλαμβανόμενος Θεσμός.

2) Μετέχοντες στή Θεία Εὐχαριστία καί δεόμενοι ὑπέρ τῆς οἰκουμένης ὀφείλουμε νά συνεχίσουμε τή λειτουργία μετά τή Θεία Λειτουργία καί νά δίδουμε τή **μαρτυρία τῆς πίστεως** πρός τούς ἐγγύς καί τούς μακράν, συμφώνως πρός τή σαφή ἐντολή τοῦ Κυρίου πρό τῆς Ἀναλήψεώς Του: «καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλήμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. α΄, 8). Ὁ ἐπανευαγγελισμός

τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ στίς σύγχρονες ἐκκοσμικευμένες κοινωνίες καί ὁ εὐαγγελισμός ἐκείνων πού ἀκόμη δέν ἔχουν γνωρίσει τόν Χριστό ἀποτελοῦν ἀδιάλειπτο χρέος τῆς Ἐκκλησίας.

3) Ἡ Ἐκκλησία μας ἀνταποκρινομένη στό χρέος νά μαρτυρεῖ τήν ἀλήθεια καί τήν ἀποστολική της πίστη, ἀποδίδει μεγάλη σημασία στόν **διάλογο** κυρίως μέ τούς ἑτεροδόξους Χριστιανούς. Μέ τόν τρόπο αὐτό καί ὁ λοιπός χριστιανικός κόσμος γνωρίζει ἀκριβέστερα τή γνησιότητα τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεως, τήν ἀξία τῆς πατερικῆς διδασκαλίας, τή λειτουργική ἐμπειρία καί τήν πίστη τῶν Ὀρθοδόξων. Οἱ διάλογοι πού διεξάγει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν σημαίνουν ποτέ συμβιβασμό σέ ζητήματα πίστεως.

4) Οἱ ἐκρήξεις φονταμενταλισμοῦ πού παρατηροῦνται στούς κόλπους διαφόρων θρησκειῶν ἀποτελοῦν ἔκφραση νοσηρῆς θρησκευτικότητος. Ὁ νηφάλιος **διαθρησκειακός διάλογος** συμβάλλει σημαντικά στήν προώθηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς. Τό λάδι τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος πρέπει νά χρησιμοποιεῖται γιά νά ἐπουλώνει πληγές καί ὄχι γιά νά ἀναζωπυρώνει τή φωτιά τῶν πολεμικῶν συρράξεων. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καταδικάζει ἀπεριφράστως τήν ἐπέκταση τῆς πολεμικῆς βίας, τούς διωγμούς, τήν ἐκδίωξη καί δολοφονία μελῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, τόν ἐξαναγκασμό γιά τήν ἀλλαγή τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, τήν ἐμπορία προσφύγων, τίς ἀπαγωγές, τά βασανιστήρια, τίς εἰδεχθεῖς ἐκτελέσεις. Καταγγέλλει τήν καταστροφή ναῶν, θρησκευτικῶν συμβόλων καί μνημείων πολιτισμοῦ. Ὅλως ἰδιαιτέρως ἐκφράζει τήν ἀγωνία της γιά τήν κατάσταση τῶν Χριστιανῶν καί ὅλων τῶν διωκομένων μειονοτήτων στή Μέση Ἀνατολή καί ἀλλαχοῦ. Ἀπευθύνει ἔκκληση πρός τήν παγκόσμια κοινότητα γιά τήν προστασία τῶν γηγενῶν Ὀρθοδόξων καί τῶν ἄλλων Χριστιανῶν, καθώς καί ὅλων τῶν πληθυσμῶν τῆς περιοχῆς, πού ἔχουν ἀπαράβατο δικαίωμα νά παραμείνουν στήν πατρίδα τους ὡς ἰσότιμοι πολίτες. Ἡ Σύνοδός μας καλεῖ ὅλους τούς ἐμπλεκομένους νά καταβάλουν χωρίς καθυστέρηση συστηματικές προσπάθειες γιά τήν κατάπαυση τῶν πολεμικῶν συρράξεων στή Μέση Ἀνατολή καί ὅπου ἐξακολουθοῦν οἱ πολεμικές συγκρούσεις, καί τόν ἐπαναπατρισμό τῶν ἐκδιωχθέντων.

Ὅλως ἰδιαιτέρως ἀπευθύνουμε ἔκκληση στούς ἰσχυρούς τῆς γῆς γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης στίς χῶρες προελεύσεως τῶν προσφύγων. Προτρέπουμε τίς πολιτικές ἀρχές, τούς πολίτες καί τούς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς στίς χῶρες πού καταφεύγουν οἱ ἐξουθενωμένοι πρόσφυγες, νά συνεχίσουν νά προσφέρουν ἀπό τό περίσσευμα καί ἀπό τό ὑστέρημα τῶν δυνατοτήτων τους.

5) **Ἡ σύγχρονη ἐκκοσμίκευση** ἐπιδιώκει τήν αὐτονόμηση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Χριστό καί τήν πνευματική ἐπιρροή τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὁποία ταυτίζει αὐθαιρέτως μέ τόν συντηρητισμό. Ὁ Δυτικός ὅμως πολιτισμός φέρει ἀνεξίτηλη τή σφραγίδα τῆς διαχρονικῆς συμβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπιπλέον, ἡ Ἐκκλησία ἀναδεικνύει τή σωτηριώδη σημασία τοῦ Θεανθρώπου καί τοῦ Σώματός Του, ὡς τόπο καί τρόπο τῆς ζωῆς ἐν ἐλευθερίᾳ.

6) Στή σύγχρονη προσέγγιση **τοῦ γάμου**, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν ἀκατάλυτη ἀγαπητική σχέση ἀνδρός καί γυναικός «μυστήριον μέγα ... εἰς Χριστόν καί εἰς τήν ἐκκλησίαν». Ὁμοίως ἀποκαλεῖ «ἐκκλησίαν μικράν» τήν οἰκογένεια, ἡ ὁποία προκύπτει ἀπό τόν γάμο καί ἀποτελεῖ τή μόνη ἐγγύηση γιά τήν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν.

Ἡ Ἐκκλησία διαρκῶς τονίζει τήν ἀξία τῆς **ἐγκρατείας**. Ἡ χριστιανική ἄσκηση διαφέρει ριζικά ἀπό οἱονδήποτε δυαρχικό ἀσκητισμό, ὁ ὁποῖος ἀποκόπτει τόν ἄνθρωπο ἀπό τή ζωή καί τόν συνάνθρωπο. Ἀντιθέτως, τόν συνδέει μέ τή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐγκράτεια δέν ἀφορᾶ μόνο στόν μοναχικό βίο. Τό ἀσκητικό ἦθος εἶναι χαρακτηριστικό τῆς χριστιανικῆς ζωῆς σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις της.

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἐκτός τῶν συγκεκριμένων θεμάτων γιά τά ὁποῖα ἀποφάσισε, ἐπισημαίνει ἐπιγραμματικά καί τά ἑξῆς ὀντολογικά καί καίρια σύγχρονα ζητήματα:

7) Ὡς πρός τό θέμα τῶν σχέσεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἡ Ὀρ-

θόδοξος Ἐκκλησία ἀποφεύγει τήν κηδεμονία τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζητήσεως καί δέν λαμβάνει θέση πάνω σέ κάθε ἐπιστημονικό ἐρώτημα. Εὐχαριστεῖ τόν Θεό πού δωρίζει στούς ἐπιστήμονες τό χάρισμα νά ἀποκαλύπτουν ἄγνωστες πτυχές τῆς θείας Δημιουργίας. Ἡ σύγχρονη **ἀνάπτυξη τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν** καί τῆς τεχνολογίας ἐπιφέρει ριζικές ἀλλαγές στή ζωή μας. Προσφέρει σημαντικές εὐεργεσίες ὅπως εἶναι ἡ διευκόλυνση τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἡ ἀντιμετώπιση σοβαρῶν ἀσθενειῶν, ἡ εὐχερέστερη ἐπικοινωνία τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἔρευνα τοῦ διαστήματος κλπ. Παρ᾽ ὅλα αὐτά, ἔχει καί ποικίλες ἀρνητικές ἐπιπτώσεις, ὅπως εἶναι ἡ χειραγώγηση τῆς ἐλευθερίας, ἡ σταδιακή ἀπώλεια πολυτίμων παραδόσεων, ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἀμφισβήτηση τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Ἡ ἐπιστημονική γνώση, ὅσο κι ἄν ἐξελίσσεται μέ ταχύτατους ρυθμούς, δέν κινητοποιεῖ τήν βούληση τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε δίνει απάντηση στά σοβαρά ἠθικά καί ὑπαρξιακά προβλήματα, στήν ἀναζήτηση γιά τό νόημα τῆς ζωῆς καί τοῦ κόσμου. Αὐτά ἀπαιτοῦν πνευματική προσέγγιση, τήν ὁποία ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιχειρεῖ μέ τήν Βιοηθική πού βασίζεται στήν χριστιανική ἠθική καί στήν πατερική διδασκαλία. Ταυτόχρονα μέ τόν σεβασμό τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπισημαίνει τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρύπτονται σέ ὁρισμένα ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα καί τονίζει τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου καί τόν θεῖο του προορισμό.

8) Ἡ σημερινή **οἰκολογική κρίση** εἶναι προφανές ὅτι ὀφείλεται σέ πνευματικά καί ἠθικά αἴτια. Οἱ ρίζες της συνδέονται μέ τήν πλεονεξία, τήν ἀπληστία καί τόν ἐγωισμό, πού ὁδηγοῦν στήν ἀλόγιστη χρήση τῶν φυσικῶν πόρων, τήν ἐπιβάρυνση τῆς ἀτμόσφαιρας μέ ζημιογόνους ρύπους καί τήν κλιματική ἀλλαγή. Ἡ χριστιανική ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος ἀπαιτεῖ μετάνοια γιά τίς καταχρήσεις, ἐγκράτεια καί ἀσκητικό ἦθος, πού ἀποτελοῦν ἀντίδοτο στήν ὑπερκατανάλωση, συγχρόνως δέ, καλλιέργεια στόν ἄνθρωπο τῆς συνειδήσεως ὅτι εἶναι «οἰκονόμος», καί ὄχι κάτοχος τῆς δημιουργίας. Δέν παύει νά τονίζει ὅτι καί οἱ μελλοντικές γενεές ἔχουν δικαίωμα πάνω στά φυσικά ἀγαθά, πού μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Δημιουργός. Γι᾽ αὐτό τό λόγο καί ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία συμμετέχει ἐνεργῶς στίς διάφορες διεθνεῖς οἰκολογικές προσπάθειες. Ὅρισε δέ τήν 1η Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρα προσευχῆς γιά τήν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

9) Ἀπέναντι στήν ἰσοπεδωτική καί ἀπρόσωπη ὁμογενοποίηση, ἡ ὁποία προωθεῖται μέ ποικίλους τρόπους, ἡ Ὀρθοδοξία διακηρύττει τόν **σεβασμό στήν ἰδιοπροσωπία** ἀνθρώπων καί λαῶν. Ἀντιτίθεται στήν αὐτονόμηση τῆς οἰκονομίας ἀπό τίς βασικές ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου καί στήν μετατροπή της σέ αὐτοσκοπό. Ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους δέν συνδέεται μόνο μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἤ μέ τήν πρόοδο τῆς οἰκονομίας εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν.

10) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἀναμειγνύεται στήν **πολιτική**. Ὁ λόγος της παραμένει διακριτός ἀλλά καί προφητικός, ὡς ὀφειλετική παρέμβαση ὑπέρ τοῦ ἀνθρώπου. Τά ἀνθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται σήμερα στό κέντρο τῆς πολιτικῆς ὡς ἀπάντηση στίς σύγχρονες κοινωνικές καί πολιτικές κρίσεις καί ἀνατροπές, ἀποβλέποντας στήν προστασία τοῦ πολίτη ἀπό τήν αὐθαιρεσία τοῦ κράτους. Ἡ Ἐκκλησία μας προσθέτει ἐπίσης τίς ὑποχρεώσεις καί εὐθύνες τῶν πολιτῶν καί τήν ἀνάγκη συνεχοῦς αὐτοκριτικῆς πολιτικῶν καί πολιτῶν πρός οὐσιαστική βελτίωση τῆς κοινωνίας. Καί κυρίως τονίζει, ὅτι τό ὀρθόδοξο **δέον** περί ἀνθρώπου ὑπερβαίνει τόν ὁρίζοντα τῶν καθιερωμένων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὅτι «μείζων πάντων» εἶναι ἡ ἀγάπη, ὅπως τήν ἀποκάλυψε ὁ Χριστός καί τήν βίωσαν ὅσοι πιστά Τόν ἀκολούθησαν. Ἐπιμένει ἀκόμη ὅτι θεμελιῶδες δικαίωμα εἶναι καί ἡ προστασία τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, δηλαδή τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς πίστεως, τῆς λατρείας καί ὅλων τῶν ἀτομικῶν καί συλλογικῶν ἐκφράσεών αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ δικαιώματος κάθε πιστοῦ καί κάθε θρησκευτικῆς κοινότητας νά τελοῦν ἐλεύθερα ἀπό κάθε κρατική παρέμβαση τά θρησκευτικά τους καθήκοντα, ὡς καί τό δικαίωμα τῆς δημόσιας διδασκαλίας τῆς θρησκείας.

11) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπευθύνεται **στούς νέους**, οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν πληρότητα ζωῆς γεμάτη ἐλευθερία, δικαιοσύνη, δημιουργία ἀλλά καί ἀγάπη. Τούς καλεῖ νά συνδεθοῦν συνειδητά μέ τήν Ἐκκλησία Ἐκείνου πού εἶναι ἡ Ἀλήθεια καί ἡ Ζωή. Νά προσέλθουν προσφέροντας στό ἐκκλησιαστικό σῶμα τή ζωτικότητα, τίς ἀνησυχίες, τούς προβληματισμούς καί τίς προσδοκίες τους. Οἱ νέοι δέν ἀποτελοῦν ἁπλῶς τό μέλλον τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά τό δυναμικό καί δημιουργικό παρόν ἐπί τοπικοῦ καί οἰκουμενικοῦ ἐπιπέδου.

12) Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος **ἄνοιξε τόν ὁρίζοντά μας** στή σύγχρονη πολύμορφη οἰκουμένη. Τόνισε τήν εὐθύνη μας μέσα στόν χῶρο καί τόν χρόνο, πάντοτε μέ προοπτική τήν αἰωνιότητα. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, διατηρώντας ἀλώβητο τόν Μυστηριακό καί Σωτηριολογικό της χαρακτῆρα, εἶναι εὐαίσθητη στόν πόνο, στίς ἀγωνίες καί στήν κραυγή γιά δικαιοσύνη καί εἰρήνη τῶν λαῶν. Εὐαγγελίζεται «ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τό σωτήριον αὐτοῦ· ἀναγγέλουσα ἐν τοῖς ἔθνεσι τήν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τά θαυμάσια αὐτοῦ» (Ψαλμ. 95).

Ἄς δεηθοῦμε «ὁ Θεός πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τήν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὀλίγον παθόντας, αὐτός καταρτίσει ὑμᾶς, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει· αὐτῷ ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν» (Α΄ Πέτρ. ε΄, 10-11).

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016)

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Ὕμνον εὐχαριστίας ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι προσκυνουμένῳ Θεῷ, τῷ ἀξιώσαντι ἡμᾶς συνελθεῖν κατά τάς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς ἐπί τό αὐτό ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ, τῇ ἁγιασθείσῃ ὑπό τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου καί τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Τίτου, τοῦ «γνησίου τέκνου κατά κοινήν πίστιν» (Τίτ. α΄, 4), καί, Ἁγίου Πνεύματος ἐπινεύσει, περαιῶσαι τάς ἐργασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, συγκληθείσης ὑπό τῆς Α. Θ Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, συμφρονούντων τῶν Μακαριωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, εἰς δόξαν τοῦ εὐλογημένου ὀνόματος Αὐτοῦ καί ἐπ᾽ ἀγαθῷ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ κόσμου παντός, συνομολογοῦντες μετά τοῦ θείου Παύλου «οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καί οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ» (Α΄ Κορ. δ΄, 1).

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ αὐθεντικήν μαρτυρίαν τῆς πίστεως εἰς τόν Θεάνθρωπον Χριστόν, τόν Μονογενῆ Υἱόν καί Λόγον τοῦ Θεοῦ, τόν φανερώσαντα, διά τῆς ἐνανθρωπήσεως, τοῦ ὅλου ἐπιγείου ἔργου, τῆς σταυρικῆς θυσίας καί τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ, τόν Τριαδικόν Θεόν ὡς ἄπειρον Ἀγάπην. Ὅθεν, ἐν ἑνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ ἀπευθύνομεν τόν λόγον τῆς «ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» (Α΄ Πέτρ. γ΄, 15) οὐ μόνον πρός τά τέκνα τῆς Ἁγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀλλά καί πρός πάντα ἄνθρωπον, «τόν μακράν καί τόν ἐγγύς» (Ἐφεσ. β΄, 17). Ἡ «ἐλπίς ἡμῶν» (Α΄ Τιμ. α΄, 1), ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου, ἀπεκαλύφθη ὡς «Θεός μεθ᾽ ἡμῶν» (Ματθ. α΄, 23) καί ὡς Θεός «ὑπέρ ἡμῶν» (Ρωμ. η΄, 32), «ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α΄ Τιμ. β΄, 4). Τόν ἔλεον κηρύττοντες καί τήν εὐεργεσίαν οὐ κρύπτοντες, ἐν ἐπιγνώσει τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μή παρέλθωσιν» (Ματθ. κδ΄, 35), ἐν «χαρᾷ πεπληρωμένῃ» (Α΄ Ἰωάν. α΄, 4) εὐαγγελιζόμεθα τόν λόγον τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καί τῆς ἀγάπης, προσβλέποντες πρός τήν «ἀνέσπερον καί ἀδιάδοχον καί ἀτελεύτητον ἡμέραν» (Μ. Βασιλείου, «Εἰς τήν Ἑξαήμερον Β΄», *PG* 29, 52). Τό γεγονός ὅτι «τό πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιπ. γ΄, 20), δέν ἀναιρεῖ, ἀλλ᾽ ἐνδυναμώνει τήν μαρτυρίαν ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐν τούτῳ στοιχοῦμεν τῇ παραδόσει τῶν Ἀποστόλων καί Πατέρων ἡμῶν, οἵτινες εὐηγγελίζοντο τόν Χριστόν καί τήν δι᾽ αὐτοῦ σωστικήν ἐμπειρίαν τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, θεολογοῦντες «ἁλιευτικῶς», ἤγουν ἀποστολικῶς πρός τούς ἀνθρώπους ἑκάστης ἐποχῆς διά νά μεταδώσουν εἰς αὐτούς τό Εὐαγγέλιον τῆς ἐλευθερίας «ᾗ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν» (Γαλ. ε΄, 1). Ἡ Ἐκκλησία δέν ζῇ διά τόν ἑαυτόν της. Προσφέρεται δι᾽ ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα, διά τήν ἀνύψωσιν καί τήν ἀνακαίνισιν τοῦ κόσμου εἰς καινούς οὐρανούς καί καινήν γῆν (πρβλ. Ἀποκ.

κα΄, 21). Ὅθεν δίδει τήν εὐαγγελικήν μαρτυρίαν καί διανέμει ἐν τῇ οἰκουμένῃ τά δῶρα τοῦ Θεοῦ: τήν ἀγάπην Του, τήν εἰρήνην, τήν δικαιοσύνην, τήν καταλλαγήν, τήν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως καί τήν προσδοκίαν τῆς αἰωνιότητος.

Ι. Ἡ Ἐκκλησία: Σῶμα Χριστοῦ, εἰκών τῆς Ἁγίας Τριάδος

1. Ἡ μία, ἁγία, καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία εἶναι *θεανθρωπίνη κοινωνία κατ' εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος*, πρόγευσις καί βίωσις τῶν Ἐσχάτων ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καί ἀποκάλυψις τῆς δόξης τῶν μελλόντων, καί ὡς διαρκής Πεντηκοστή, μία ἀσίγαστος προφητική φωνή ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ παρουσία καί μαρτυρία «τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυίας ἐν δυνάμει» (Μάρκ. θ΄, 1). Ἡ Ἐκκλησία, ὡς σῶμα Χριστοῦ, «ἐπισυνάγει» (Ματθ. κγ΄, 37) ἐπ' Αὐτόν, μεταμορφώνει καί ἐμποτίζει τόν κόσμον μέ «τό ὕδωρ, τό ἁλλόμενον εἰς ζωήν αἰώνιον» (Ἰωάν. δ΄, 14).

2. Ἡ ἀποστολική καί πατερική παράδοσις, στοιχοῦσα τοῖς συστατικοῖς λόγοις τοῦ Κυρίου καί ἱδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας κατά τόν Μυστικόν Δεῖπνον μετά τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διά τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, προέβαλε τόν χαρακτηρισμόν τῆς Ἐκκλησίας ὡς «σώματος Χριστοῦ» (Ματθ. κστ΄, 26· Μάρκ. ιδ΄, 22· Λουκ. κβ΄, 19· Α΄ Κορ. ι΄, 16-17· ια΄, 23-29) καί τόν συνέδεσε πάντοτε πρός τό μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἐτονίσθη πάντοτε ἡ ἄρρηκτος σχέσις τόσον τοῦ ὅλου μυστηρίου τῆς ἐν Χριστῷ θείας Οἰκονομίας πρός τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας πρός τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡ ὁποία βεβαιοῦται συνεχῶς εἰς τήν μυστηριακήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας διά τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, πιστή εἰς τήν ὁμόφωνον ταύτην ἀποστολικήν παράδοσιν καί μυστηριακήν ἐμπειρίαν, *ἀποτελεῖ τήν αὐθεντικήν συνέχειαν τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας*, ὡς αὕτη ὁμολογεῖται εἰς τό Σύμβολον τῆς πίστεως καί βεβαιοῦται διά τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως, αἰσθάνεται μείζονα τήν εὐθύνην αὐτῆς ὄχι μόνον διά τήν αὐθεντικήν βίωσιν τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς ὑπό τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ἀλλά καί διά τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας πρός πάντας τούς ἀνθρώπους.

3. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῇ ἑνότητι καί καθολικότητι αὐτῆς, εἶναι ἡ *Ἐκκλησία τῶν Συνόδων*, ἀπό τήν Ἀποστολικήν ἐν Ἱεροσολύμοις σύνοδον (Πράξ. ιε΄, 5-29) ἕως τῆς σήμερον. Ἡ Ἐκκλησία αὐτή καθ' αὐτήν εἶναι Σύνοδος ὑπό τοῦ Χριστοῦ συνεστημένη καί ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθοδηγουμένη, συμφώνως πρός τό ἀποστολικόν «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν» (Πράξ. ιε΄, 28). Διά τῶν Οἰκουμενικῶν καί τῶν Τοπικῶν συνόδων, ἡ Ἐκκλησία εὐηγγελίσατο καί εὐαγγελίζεται τό μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τό ὁποῖον ἐφανερώθη διά τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Τό συνοδικόν ἔργον συνεχίζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀδιακόπως διά τῶν μεταγενεστέρων, καθολικοῦ κύρους, συνόδων –ὡς λ.χ. τῆς ἐπί Μεγάλου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Μεγάλης συνόδου (879-880) καί τῶν ἐπί ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ συγκληθεισῶν Μεγάλων συνόδων (1341, 1351, 1368), διά τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθη ἡ αὐτή ἀλήθεια τῆς πίστεως, ἐξαιρέτως δέ περί τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί περί τῆς μεθέξεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τάς ἀκτίστους θείας ἐνεργείας. Προσέτι δέ καί διά τῶν ἐν Κωσταντινουπόλει Ἁγίων καί Μεγάλων συνόδων τῶν ἐτῶν 1484 διά τήν ἀποκήρυξιν τῆς ἑνωτικῆς συνόδου τῆς Φλωρεντίας (1438-1439), τῶν ἐτῶν 1638, 1642, 1672 καί 1691 διά τήν ἀποκήρυξιν προτεσταντικῶν δοξασιῶν, ὡς καί τοῦ ἔτους 1872 διά τήν καταδίκην τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ ὡς ἐκκλησιολογικῆς αἱρέσεως.

4. Δέν νοεῖται ἁγιότης τοῦ ἀνθρώπου ἐκτός τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, «ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία» (Ἐφεσ. α΄, 23). *Ἡ ἁγιότης πηγάζει ἀπό τόν μόνον Ἅγιον.* Εἶναι μετοχή τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν ἁγιότητα τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ «κοινωνίᾳ τῶν ἁγίων», ὡς διακηρύσσεται εἰς τήν ἐκφώνησιν τοῦ ἱερέως κατά τήν θείαν Λειτουργίαν: «Τά Ἅγια τοῖς ἁγίοις» καί εἰς τήν ἀπάντησιν τῶν πιστῶν «Εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν». Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας τονίζει ὅτι ὁ Χρι-

στός, «ἅγιος πάλιν ὑπάρχων κατά φύσιν, ὡς Θεός, (...) ἁγιάζεται δι᾽ ἡμᾶς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι (...). Ἔδρα δέ τοῦτο (ὁ Χριστός) δι᾽ ἡμᾶς, οὐ δι᾽ ἑαυτόν, ἵνα ἐξ αὐτοῦ καί ἐν αὐτῷ δή, πρώτῳ δεξαμένου τοῦ πράγματος (= ἁγιασμοῦ) τήν ἀρχήν, εἰς ἅπαν οὕτω τό γένος ἡ τοῦ ἁγιάζεσθαι λοιπόν διαβαίνοι χάρις» («Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ΙΑ΄», *PG* 74, 548).

Συνεπῶς, κατά τόν ἅγιον Κύριλλον, ὁ Χριστός εἶναι τό «*κοινόν πρόσωπον*» ἡμῶν, διά τῆς ἀνακεφαλαιώσεως εἰς τήν ἰδικήν του ἀνθρωπότητα ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, «πάντες γάρ ἦμεν ἐν Χριστῷ, καί τό κοινόν τῆς ἀνθρωπότητος εἰς αὐτόν ἀναβιοῖ πρόσωπον» («Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ΙΑ΄», *PG* 73, 157-161), διό καί εἶναι ἡ μόνη πηγή τοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἁγιασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ ἁγιότης εἶναι μετοχή τοῦ ἀνθρώπου τόσον εἰς τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί εἰς τά ἱερά αὐτῆς μυστήρια, μέ ἐπίκεντρον τήν θείαν Εὐχαριστίαν, ἥτις ἐστί «θυσία ζῶσα, ἁγία, εὐάρεστος τῷ Θεῷ» (Ρωμ. ιβ΄, 1). «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλῖψις ἤ στενοχωρία ἤ διωγμός ἤ λιμός ἤ γυμνότης ἤ κίνδυνος ἤ μάχαιρα; καθώς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τήν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἀλλ᾽ ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διά τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς» (Ρωμ. η΄, 35-37). Οἱ ἅγιοι ἐνσαρκώνουν τήν ἐσχατολογικήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀέναον δοξολογίαν ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου καί τοῦ ἐπουρανίου θρόνου «τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης» (Ψαλμ. κγ΄, 7), εἰκονίζοντες τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

5. Ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἐκ δεκατεσσάρων κατά τόπους Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πανορθοδόξως ἀνεγνωρισμένων. Ἡ ἀρχή τῆς αὐτοκεφαλίας δέν εἶναι δυνατόν νά λειτουργῇ εἰς βάρος τῆς ἀρχῆς τῆς καθολικότητος καί τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Θεωροῦμεν λοιπόν ὅτι *ἡ δημιουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ*, ἀπαρτιζομένων ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ ἐκ τῶν ὁρισθεισῶν περιοχῶν ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἅς ὑπάγονται σήμερον, ἀποτελεῖ ἕν θετικόν βῆμα πρός τήν κατεύθυνσιν τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως αὐτῶν, ἡ δέ συνεπής λειτουργία αὐτῶν ἐγγυᾶται τόν σεβασμόν τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀρχῆς τῆς συνοδικότητος.

ΙΙ. Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ

6. *Τό ἀποστολικόν ἔργον* καί ἡ ἐξαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου, γνωστή ὡς *ἱεραποστολή*, ἀνήκουν εἰς τόν πυρῆνα τῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διαφύλαξις καί τήρησις τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη» (Ματθ. κη΄, 19). Εἶναι ἡ πνοή ζωῆς, τήν ὁποίαν ἐμφυσᾷ ἡ Ἐκκλησία εἰς τήν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καί ἐκκλησιοποιεῖ τόν κόσμον διά τῶν ἑκασταχοῦ νεοπαγῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, οἱ ὀρθόδοξοι πιστοί εἶναι καί ὀφείλουν νά εἶναι ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀποστολή αὐτή πρέπει νά ἐκπληροῦται ὄχι ἐπιθετικῶς, ἀλλ᾽ ἐλευθέρως, ἐν ἀγάπῃ καί ἐν σεβασμῷ πρός τήν πολιτιστικήν ταυτότητα ἀτόμων καί λαῶν. Εἰς τήν προσπάθειαν αὐτήν ὀφείλουν νά συμμετέχουν πᾶσαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι μέ τόν δέοντα σεβασμόν εἰς τήν κανονικήν τάξιν.

Ἡ μετοχή εἰς τήν θείαν Εὐχαριστίαν εἶναι πηγή ἀποστολικοῦ ζήλου πρός εὐαγγελισμόν τοῦ κόσμου. Μετέχοντες τῆς θείας Εὐχαριστίας καί προσευχόμενοι ἐν τῇ ἱερᾷ Συνάξει ὑπέρ τῆς Οἰκουμένης, καλούμεθα νά συνεχίσωμεν τήν «λειτουργίαν μετά τήν Λειτουργίαν» καί νά δίδωμεν τήν μαρτυρίαν περί τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως ἡμῶν ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων, μοιραζόμενοι τάς δωρεάς τοῦ Θεοῦ μεθ᾽ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ὑπήκοοι πρός τήν σαφῆ ἐντολήν τοῦ Κυρίου πρό τῆς Ἀναλήψεώς Του: «καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλήμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. α΄, 8). Τά λόγια πρό τῆς θείας κοινωνίας «μελίζεται καί διαμερίζεται ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καί μή διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καί μηδέποτε δαπανώμενος», ὑποδεικνύουν ὅτι ὁ Χριστός ὡς «ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. α΄, 29) καί ὡς «Ἄρτος Ζωῆς» (Ἰωάν. στ΄, 48) προσφέρεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἡ αἰωνία Ἀγάπη, ἑνώνων ἡμᾶς μέ τόν Θεόν καί πρός ἀλλήλους.

Μᾶς διδάσκει νά διανέμωμεν τά δῶρα τοῦ Θεοῦ καί νά προσφέρωμεν τόν ἑαυτόν μας πρός πάντας μέ χριστοειδῆ τρόπον.

Ἡ ζωή τῶν χριστιανῶν εἶναι ἀψευδής μαρτυρία τῆς ἐν Χριστῷ ἀνακαινίσεως τῶν πάντων – «εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινή κτίσις· τά ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδού γέγονε καινά τά πάντα» (Β΄ Κορ. ε΄, 17) καί κλῆσις πρός πάντας τούς ἀνθρώπους προσωπικῆς μετοχῆς ἐν ἐλευθερίᾳ εἰς τήν αἰώνιον ζωήν, εἰς τήν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί εἰς τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καί Πατρός, διά νά βιώσουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τήν κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. «Βουλομένων γάρ οὐ τυραννουμένων τό τῆς σωτηρίας μυστήριον» (Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, «Εἰς τήν προσευχήν τοῦ Πάτερ ἡμῶν», *PG* 90, 880). Ὁ ἐπανευαγγελισμός τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τάς συγχρόνους ἐκκοσμικευμένας κοινωνίας, ὡς ἐπίσης καί ὁ εὐαγγελισμός ὅσων εἰσέτι δέν ἐγνώρισαν τόν Χριστόν, ἀποτελοῦν ἀδιάλειπτον χρέος τῆς Ἐκκλησίας.

ΙΙΙ. Ἡ Οἰκογένεια - εἰκών τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρός τήν Ἐκκλησίαν

7. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν ἀκατάλυτον ἀγαπητικήν ἕνωσιν ἀνδρός καί γυναικός «*μυστήριον μέγα*... εἰς Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσ. ε΄, 32) καί τήν προκύπτουσαν ἐξ αὐτοῦ οἰκογένειαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν μόνην ἐγγύησιν τῆς γεννήσεως καί τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, συμφώνως πρός τό σχέδιον τῆς θείας Οἰκονομίας, «*Ἐκκλησίαν μικράν*» (Ἰωάννου Χρυσοστόμου, «Ὑπόμνημα εἰς τήν πρός Ἐφεσίους ἐπιστολήν, Κ΄», *PG* 62, 143), παρέχουσα εἰς αὐτήν τήν κατάλληλον ποιμαντικήν στήριξιν.

Ἡ σύγχρονος κρίσις τοῦ γάμου καί τῆς οἰκογενείας εἶναι ἀπότοκος τῆς κρίσεως τῆς ἐλευθερίας ὡς εὐθύνης, τῆς συρρικνώσεως αὐτῆς εἰς εὐδαιμονιστικήν αὐτοπραγμάτωσιν, τῆς ταυτίσεώς της μέ ἀτομικήν αὐταρέσκειαν, αὐτάρκειαν καί αὐτονομίαν, καί τῆς ἀπωλείας τοῦ μυστηριακοῦ χαρακτῆρος τῆς ἑνώσεως ἀνδρός καί γυναικός, ὡς καί τῆς λήθης τοῦ θυσιαστικοῦ ἤθους τῆς ἀγάπης. Ἡ σύγχρονος ἐκκοσμικευμένη κοινωνία προσεγγίζει τόν γάμον μέ ἀμιγῶς κοινωνιολογικά καί πραγματιστικά κριτήρια, θεωροῦσα αὐτόν ὡς μίαν ἁπλῆν μορφήν σχέσεως, μεταξύ ὅλων τῶν ἄλλων, αἱ ὁποῖαι δικαιοῦνται ἐξ ἴσου θεσμικῆς κατοχυρώσεως.

Ὁ γάμος εἶναι ἐκκλησιοτραφές ἐργαστήριον ζωῆς ἐν ἀγάπῃ καί ἀνυπέρβλητος δωρεά τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἡ «ὑψηλή χείρ» τοῦ «συνδέτου» Θεοῦ «ἀοράτως πάρεστι, τούς συναπτομένους ἁρμόζουσα» μετά τοῦ Χριστοῦ καί μετ᾽ ἀλλήλων. Οἱ στέφανοι, οἱ ὁποῖοι τοποθετοῦνται ἐπί τῆς κεφαλῆς τοῦ νυμφίου καί τῆς νύμφης κατά τήν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου, παραπέμπουν εἰς τήν διάστασιν τῆς θυσίας καί τῆς πλήρους ἀφιερώσεως εἰς τόν Θεόν καί εἰς ἀλλήλους, ἀναφέρονται δέ ἐπίσης καί εἰς τήν ζωήν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτοντες τήν ἐσχατολογικήν ἀναφοράν τοῦ μυστηρίου τῆς ἀγάπης.

8. *Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἀπευθύνεται μετ᾽ ἰδιαιτέρας ἀγάπης καί στοργῆς πρός τά παιδία καί ὅλους τούς νέους.* Μέσα εἰς τόν κυκεῶνα τῶν ἀλληλοαναιρουμένων ὁρισμῶν τῆς ταυτότητος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ ἁγιωτάτη ἡμῶν Ἐκκλησία προβάλλει τά Κυριακά λόγια, «ἐάν μή στραφῆτε καί γένησθε ὡς τά παιδία, οὐ μή εἰσέλθητε εἰς τήν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν» (Ματθ. ιη΄, 3) καί τό «ὅς ἄν μή δέξηται τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον οὐ μή εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν» (Λουκ. ιη΄, 17), ὡς καί ὅσα ἀναφέρει ὁ Σωτήρ ἡμῶν δι᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι «κωλύουν» (Λουκ. ιη΄, 16) τά παιδία νά Τόν πλησιάσουν καί δι᾽ ὅσους τά «σκανδαλίζουν» (Ματθ. ιη΄, 6).

Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει εἰς τούς νέους ὄχι ἁπλῶς «βοήθειαν», ἀλλά τήν «ἀλήθειαν» τῆς θεανθρωπίνης καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Οἱ ὀρθόδοξοι νέοι ὀφείλουν νά συνειδητοποιήσουν ὅτι εἶναι φορεῖς τῆς μακραίωνος καί εὐλογημένης παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ταυτοχρόνως δέ καί οἱ συνεχισταί αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι θά διαφυλάσσουν θαρραλέως καί θά καλλιεργοῦν μέ δυναμισμόν τάς αἰωνίους ἀξίας τῆς Ὀρθοδοξίας διά νά δίδουν τήν ζείδωρον χριστιανικήν μαρτυρίαν. Ἐξ αὐτῶν θά ἀναδειχθοῦν οἱ μελλοντικοί διάκονοι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Οἱ νέοι, λοιπόν, εἶναι ὄχι ἁπλῶς τό «μέλλον» τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί ἡ ἐνεργός ἔκφρασις τῆς φιλοθέου καί φιλανθρώπου ζωῆς αὐτῆς ἐν τῷ παρόντι.

IV. Ἡ κατά Χριστόν παιδεία

9. Εἰς τήν ἐποχήν μας, παρατηροῦνται εἰς τόν χῶρον τῆς ἀγωγῆς καί τῆς παιδείας νέαι τάσεις ἀναφορικῶς πρός τό περιεχόμενον καί τούς σκοπούς τῆς παιδείας, ὅπως καί ὡς πρός τό θέμα τῆς θεωρήσεως τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τοῦ ρόλου τόσον τοῦ διδασκάλου καί τοῦ μαθητοῦ, ὅσον καί τοῦ συγχρόνου σχολείου. Ἐφ᾽ ὅσον *ἡ παιδεία ἀναφέρεται ὄχι ἁπλῶς εἰς ὅ,τι εἶναι, ἀλλ᾽ εἰς αὐτό τό ὁποῖον ὀφείλει νά εἶναι ὁ ἄνθρωπος* καί εἰς τό περιεχόμενον τῆς εὐθύνης του, εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ εἰκών, τήν ὁποίαν ἔχομεν διά τόν ἄνθρωπον καί διά τό νόημα τῆς ὑπάρξεώς του, καθορίζει τήν ἄποψίν μας καί διά τήν παιδείαν του. Τό κυρίαρχον σήμερον ἐκκοσμικευμένον ἀτομοκεντρικόν ἐκπαιδευτικόν σύστημα, τό ὁποῖον ταλανίζει τήν νέαν γενεάν, προβληματίζει καί τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Εἰς τό κέντρον τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας εὑρίσκεται μία παιδεία, ἡ ὁποία ἀποβλέπει ὄχι μόνον εἰς τήν νοητικήν καλλιέργειαν, ἀλλά καί εἰς τήν οἰκοδομήν καί τήν ἀνάπτυξιν τοῦ συνόλου ἀνθρώπου ὡς ψυχοσωματικῆς καί πνευματικῆς ὀντότητος, συμφώνως πρός τήν τρίπτυχον ἀρχήν *Θεός, ἄνθρωπος, κόσμος*. Εἰς τόν κατηχητικόν αὐτῆς λόγον, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καλεῖ φιλοστόργως τόν λαόν τοῦ Θεοῦ, ἰδίᾳ δέ τούς νέους, εἰς ἐνσυνείδητον καί ἐνεργόν συμμετοχήν εἰς τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας, καλλιεργοῦσα εἰς αὐτούς τόν «ἄριστον πόθον» τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Οὕτω, τό χριστεπώνυμον πλήρωμα εὑρίσκει ἐν τῇ θεανθρωπίνῃ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὑπαρξιακόν στήριγμα καί βιώνει ἐν αὐτῇ τήν ἀναστάσιμον προοπτικήν τῆς κατά χάριν θεώσεως.

V. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῶν συγχρόνων προκλήσεων

10. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὑρίσκεται σήμερον ἀντιμέτωπος ἀκραίων ἤ καί προκλητικῶν ἐκφράσεων τῆς ἰδεολογίας τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ἐνδιαθέτων εἰς τάς πολιτικάς, πολιτισμικάς καί κοινωνικάς ἐξελίξεις. Βασικόν στοιχεῖον τῆς ἰδεολογίας τῆς ἐκκοσμικεύσεως ὑπῆρξε πάντοτε καί παραμένει μέχρι σήμερον ἡ πλήρης αὐτονόμησις τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Χριστόν καί ἀπό τήν πνευματικήν ἐπιρροήν τῆς Ἐκκλησίας, διά τῆς αὐθαιρέτου μάλιστα ταυτίσεως τῆς Ἐκκλησίας πρός τόν συντηρητισμόν, ὡς ἐπίσης καί διά τοῦ ἀνιστορήτου χαρακτηρισμοῦ αὐτῆς ὡς δῆθεν ἐμποδίου εἰς πᾶσαν πρόοδον καί ἐξέλιξιν. Εἰς τάς ἐκκοσμικευμένας συγχρόνους κοινωνίας ὁ ἄνθρωπος, ἀποκεκομμένος ἀπό τόν Θεόν, ταυτίζει τήν ἐλευθερίαν του καί τό νόημα τῆς ζωῆς του μέ ἀπόλυτον αὐτονομίαν καί μέ ἀποδέσμευσιν ἀπό τόν αἰώνιον προορισμόν του, μέ ἀποτέλεσμα σειράν παρανοήσεων καί σκοπίμων παρερμηνειῶν τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως. Οὕτως, ἡ ἄνωθεν χορήγησις τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας καί ἡ πρόοδος εἰς τό «μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ΄, 13) θεωρεῖται ὅτι ἀντιστρατεύεται τάς αὐτοσωτηρικάς τάσεις τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θυσιαστική ἀγάπη ἀξιολογεῖται ὡς ἀσύμβατος μέ τόν ἀτομοκεντρισμόν, ἐνῶ ὁ ἀσκητικός χαρακτήρ τοῦ χριστιανικοῦ ἤθους κρίνεται ὡς ἀφόρητος πρόκλησις διά τόν εὐδαιμονισμόν τοῦ ἀτόμου.

Ἡ ταύτισις τῆς Ἐκκλησίας μέ συντηρητισμόν, ἀσυμβίβαστον πρός τήν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι αὐθαίρετος καί καταχρηστική, ἐφ᾽ ὅσον ἡ συνείδησις τῆς ταυτότητος τῶν χριστιανικῶν λαῶν φέρει ἀνεξίτηλον τήν σφραγῖδα τῆς διαχρονικῆς συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον εἰς τήν πολιτιστικήν κληρονομίαν αὐτῶν, ἀλλά καί εἰς τήν ὑγιᾶ ἀνάπτυξιν τοῦ θύραθεν πολιτισμοῦ γενικώτερον, ἀφοῦ ὁ Θεός ἔθεσε τόν ἄνθρωπον οἰκονόμον τῆς θείας δημιουργίας καί συνεργόν Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. *Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔναντι τοῦ συγχρόνου «ἀνθρωποθεοῦ», προβάλλει τόν «Θεάνθρωπον» ὡς ἔσχατον μέτρον τῶν πάντων*: «Οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα λέγομεν, ἀλλά Θεόν ἐνανθρωπήσαντα» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, «Ἔκδοσις ἀκριβής τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, Γ΄», 2. *PG* 94, 988). Ἀναδεικνύει δέ τήν σωτηριώδη ἀλήθειαν τοῦ Θεανθρώπου καί τό Σῶμά Του, τήν Ἐκκλησίαν, ὡς τόπον καί τρόπον τῆς ἐν ἐλευθερίᾳ ζωῆς, ὡς «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ» (πρβλ. Ἐφεσ. δ΄, 15) καί ὡς μετοχήν, ἤδη ἐπί τῆς γῆς, εἰς τήν ζωήν τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Ὁ θεανθρώπινος, «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. ιη΄, 36) χαρακτήρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος τρέφει καί κατευθύνει τήν «ἐν τῷ κόσμῳ» παρουσίαν καί μαρτυρίαν αὐτῆς, εἶναι

ἀσυμβίβαστος μέ κάθε μορφήν συσχηματισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν κόσμον (πρβλ. Ρωμ. ιβ΄, 2).

11. Διά τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας, ἡ ζωή μας ἀλλάζει ριζικῶς. Καί ὅ,τι ἐπιφέρει ἀλλαγήν εἰς τόν τρόπον ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀπαιτεῖ ἀπό μέρους του διάκρισιν, ἐφ' ὅσον, ἐκτός τῶν σημαντικῶν εὐεργεσιῶν, ὅπως λ.χ. ἡ διευκόλυνσις τῆς καθημερινότητος, ἡ ἐπιτυχής ἀντιμετώπισις σοβαρῶν ἀσθενειῶν καί ἡ ἔρευνα τοῦ διαστήματος, εἴμεθα ἐπίσης ἀντιμέτωποι καί μέ τάς ἀρνητικάς ἐπιπτώσεις τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος χειραγωγήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, χρήσεως τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἁπλοῦ μέσου, σταδιακῆς ἀπωλείας πολυτίμων παραδόσεων, ἀπειλῆς ἤ καί καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ ἐπιστήμη, ἀπό τήν ἰδίαν τήν φύσιν της, δέν διαθέτει δυστυχῶς τά ἀναγκαῖα μέσα διά τήν πρόληψιν καί τήν θεραπείαν πολλῶν ἐκ τῶν προβλημάτων, τά ὁποῖα προκαλεῖ ἀμέσως ἤ ἐμμέσως. *Ἡ ἐπιστημονική γνῶσις δέν κινητοποιεῖ τήν ἠθικήν βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου*, ὁ ὁποῖος, καίτοι γνωρίζει τούς κινδύνους, συνεχίζει νά δρᾷ ὡς ἐάν δέν ἐγνώριζεν. Ἡ ἀπάντησις εἰς τά σοβαρά ὑπαρξιακά καί ἠθικά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καί εἰς τό αἰώνιον νόημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ καί τοῦ κόσμου, δέν εἶναι δυνατόν νά δοθῇ χωρίς μίαν πνευματικήν προσέγγισιν.

12. Διάχυτος εἶναι εἰς τήν ἐποχήν μας ὁ ἐνθουσιασμός διά τάς ἐντυπωσιακάς ἐξελίξεις εἰς τόν χῶρον τῆς Βιολογίας, τῆς Γενετικῆς καί τῆς Νευροφυσιολογίας τοῦ ἐγκεφάλου. Πρόκειται δι' ἐπιστημονικάς κατακτήσεις, τό εὖρος τῶν ἐφαρμογῶν τῶν ὁποίων ἐνδέχεται νά προκαλέσῃ σοβαρώτατα ἀνθρωπολογικά καί ἠθικά διλήμματα. *Ἡ ἀνεξέλεγκτος χρῆσις τῆς Βιοτεχνολογίας εἰς τήν ἀρχήν, τήν διάρκειαν καί τό τέλος τῆς ζωῆς, θέτει εἰς κίνδυνον τήν αὐθεντικήν πληρότητα αὐτῆς.* Ὁ ἄνθρωπος πειραματίζεται ἐντονώτερον μέ τήν ἰδίαν του φύσιν κατά ἀκραῖον καί ἐπικίνδυνον τρόπον. Κινδυνεύει νά μετατραπῇ εἰς μίαν βιολογικήν μηχανήν, εἰς μίαν ἀπρόσωπον κοινωνικήν μονάδα ἤ εἰς μίαν συσκευήν ἐλεγχομένης σκέψεως.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν εἶναι δυνατόν νά παραμείνῃ εἰς τό περιθώριον τῆς συζητήσεως τόσον σπουδαίων ἀνθρωπολογικῶν, ἠθικῶν καί ὑπαρξιακῶν ζητημάτων. Στηρίζεται εἰς θεοδίδακτα κριτήρια, ἀναδεικνύουσα τήν ἐπικαιρότητα τῆς ὀρθοδόξου ἀνθρωπολογίας ἀπέναντι εἰς τήν σύγχρονον ἀνατροπήν τῶν ἀξιῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν δύναται καί ὀφείλει νά ἐκφράσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τήν προφητικήν αὐτῆς συνείδησιν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ Ἐνανθρωπήσει προσέλαβεν ὅλον τόν ἄνθρωπον καί εἶναι τό ἀπόλυτον πρότυπον τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Προβάλλει τήν ἱερότητα τῆς ζωῆς καί τόν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀρχῆς τῆς συλλήψεως. Τό δικαίωμα εἰς τήν γέννησιν εἶναι τό πρῶτον μεταξύ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Ἡ Ἐκκλησία ὡς θεανθρωπίνη κοινωνία, εἰς τήν ὁποίαν ἕκαστος ἄνθρωπος ἀποτελεῖ μοναδικήν ὀντότητα, προωρισμένην εἰς προσωπικήν κοινωνίαν μετά τοῦ Θεοῦ, ἀντιστέκεται εἰς πᾶσαν προσπάθειαν ἀντικειμενοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, μετατροπῆς του εἰς μετρήσιμον μέγεθος. Οὐδέν ἐπιστημονικόν ἐπίτευγμα ἐπιτρέπεται νά θίγῃ τήν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου καί τόν θεῖον προορισμόν αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δέν προσδιορίζεται μόνον ἀπό τά γονίδιά του.

Ἐπί τῆς βάσεως αὐτῆς θεμελιοῦται ἡ *Βιοηθική* ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου. Εἰς μίαν ἐποχήν ἀλληλοσυγκρουομένων εἰκόνων περί τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὀρθόδοξος Βιοηθική προβάλλει, ἀπέναντι εἰς θύραθεν αὐτονόμους καί συρρικνωτικάς ἀνθρωπολογικάς θεωρήσεις, τήν κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου καί τόν αἰώνιον προορισμόν αὐτοῦ. Συμβάλλει οὕτως εἰς τόν ἐμπλουτισμόν τῆς φιλοσοφικῆς καί ἐπιστημονικῆς συζητήσεως τῶν βιοηθικῶν θεμάτων διά τῆς βιβλικῆς ἀνθρωπολογίας καί τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας τῆς Ὀρθοδοξίας.

13. Εἰς μίαν παγκόσμιον κοινωνίαν, προσανατολισμένην εἰς τό «ἔχειν» καί τόν ἀτομοκεντρισμόν, ἡ Ὀρθόδοξος Καθολική Ἐκκλησία προβάλλει τήν ἀλήθειαν τῆς ἐν Χριστῷ καί τῆς κατά Χριστόν ζωῆς, τήν ἐλευθέρως σαρκουμένην εἰς τήν καθημερινήν ζωήν ἑκάστου ἀνθρώπου διά τῶν ἔργων αὐτοῦ «ἕως ἑσπέρας» (Ψαλμ. ργ΄, 23), διά τῶν ὁποίων οὗτος καθίσταται συνεργός τοῦ

αἰωνίου Πατρός –«*Θεοῦ ἐσμεν συνεργοί*» (Α΄ Κορ. γ΄, 9)– καί τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, «ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται κἀγώ ἐργάζομαι» (Ἰωάν. ε΄, 17). Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἁγιάζει διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τά ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ συνεργοῦντος τῷ Θεῷ ἀνθρώπου, ἀναδεικνύοντας τήν ἐν αὐτοῖς κατάφασιν τῆς ζωῆς καί τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Ἐντός αὐτοῦ τοῦ πλαισίου τοποθετεῖται καί ἡ χριστιανική ἄσκησις, διαφέρουσα ριζικῶς ἀπό κάθε δυϊστικόν ἀσκητισμόν, ὁ ὁποῖος ἀποκόπτει τόν ἄνθρωπον ἀπό τήν ζωήν καί ἀπό τόν συνάνθρωπον. *Ἡ χριστιανική ἄσκησις καί ἡ ἐγκράτεια*, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τόν ἄνθρωπον μέ τήν μυστηριακήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀφοροῦν μόνον εἰς τόν μοναχικόν βίον, ἀλλά εἶναι χαρακτηριστικόν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἰς ὅλας τάς ἐκφάνσεις αὐτῆς, ἀπτή μαρτυρία τῆς παρουσίας τοῦ ἐσχατολογικοῦ πνεύματος εἰς τήν εὐλογημένην βιοτήν τῶν πιστῶν.

14. *Αἱ ρίζαι τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως εἶναι πνευματικαί καί ἠθικαί*, ἐνδιάθετοι εἰς τήν καρδίαν ἑκάστου ἀνθρώπου. Αὐτή ἡ κρίσις ἐπιδεινοῦται κατά τούς τελευταίους αἰῶνας ἐξ αἰτίας τῶν ποικίλων διχασμῶν προκαλουμένων ἀπό ἀνθρώπινα πάθη, ὅπως ἡ πλεονεξία, ἡ ἀπληστία, ὁ ἐγωισμός, ἡ ἁρπακτική διάθεσις καί ἀπό τάς ἐπιπτώσεις αὐτῶν ἐπί τοῦ πλανήτου, ὡς ἡ κλιματική ἀλλαγή, ἡ ὁποία πλέον ἀπειλεῖ εἰς μεγάλον βαθμόν τό φυσικόν περιβάλλον, τόν κοινόν ἡμῶν «οἶκον». Ἡ ρῆξις τῆς σχέσεως ἀνθρώπου καί κτίσεως εἶναι διαστρέβλωσις τῆς αὐθεντικῆς χρήσεως τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως ἀπαιτεῖ ὄχι μόνον μετάνοιαν διά τήν ἁμαρτίαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν φυσικῶν πόρων τοῦ πλανήτου, ἤτοι ριζικήν ἀλλαγήν νοοτροπίας καί συμπεριφορᾶς, ἀλλά καί ἀσκητισμόν, ὡς ἀντίδοτον εἰς τόν καταναλωτισμόν, εἰς τήν θεοποίησιν τῶν ἀναγκῶν καί εἰς τήν κτητικήν στάσιν. Προϋποθέτει ἐπίσης καί τήν μεγίστην εὐθύνην ἡμῶν νά παραδώσωμεν εἰς τάς ἐπερχομένας γενεάς βιώσιμον φυσικόν περιβάλλον καί τήν χρῆσιν αὐτοῦ κατά θείαν βούλησιν καί εὐλογίαν. Εἰς τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καταφάσκεται ἡ δημιουργία καί ὁ ἄνθρωπος ἐνδυναμώνεται διά νά λειτουργῇ ὡς οἰκονόμος, φύλαξ καί «ἱερεύς» αὐτῆς, προσάγων ταύτην δοξολογικῶς τῷ Δημιουργῷ –«Τά Σά ἐκ τῶν Σῶν, Σοί προσφέρομεν κατά πάντα καί διά πάντα»– καί καλλιεργῶν εὐχαριστιακήν σχέσιν μέ τήν κτίσιν. Ἡ ὀρθόδοξος αὐτή εὐαγγελική καί πατερική προσέγγισις στρέφει ἐπίσης τήν προσοχήν μας εἰς τάς κοινωνικάς διαστάσεις καί τάς τραγικάς ἐπιπτώσεις τῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

VI. Ἡ Ἐκκλησία ἐνώπιον τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ἀκραίων φαινομένων βίας καί τῆς μεταναστεύσεως

15. Ἡ σύγχρονος *ἰδεολογία τῆς παγκοσμιοποιήσεως*, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται ἀθορύβως καί ἐξαπλοῦται ραγδαίως, προκαλεῖ ἤδη ἰσχυρούς κλυδωνισμούς εἰς τήν οἰκονομίαν καί τήν κοινωνίαν εἰς παγκόσμιον κλίμακα. Ἡ ἐπιβολή της ἔχει δημιουργήσει νέας μορφάς συστηματικῆς ἐκμεταλλεύσεως καί κοινωνικῆς ἀδικίας, ἔχει σχεδιάσει τήν σταδιακήν ἐξουδετέρωσιν τῶν ἐμποδίων τῶν ἀντιτιθεμένων ἐθνικῶν, θρησκευτικῶν, ἰδεολογικῶν ἤ ἄλλων παραδόσεων καί ἔχει ἤδη ὁδηγήσει εἰς τήν ἀποδυνάμωσιν ἤ καί εἰς τήν τελικήν ἀποδόμησιν τῶν κοινωνικῶν κατακτήσεων, ὑπό τό πρόσχημα μάλιστα τῆς δῆθεν ἀναγκαίας ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, διευρύνουσα οὕτω τό χάσμα μεταξύ πλουσίων καί πτωχῶν, δυναμιτίζουσα τήν κοινωνικήν συνοχήν τῶν λαῶν καί ἀναρριπίζουσα νέας ἑστίας παγκοσμίων ἐντάσεων.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔναντι τῆς ἰσοπεδωτικῆς καί ἀπροσώπου ὁμογενοποιήσεως, τήν ὁποίαν προωθεῖ ἡ παγκοσμιοποίησις, ἀλλά καί τῶν ἀκροτήτων τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ, εἰσηγεῖται τήν προστασίαν τῆς ταυτότητος τῶν λαῶν καί τήν ἐνίσχυσιν τῆς ἐντοπιότητος. Ὡς ἐναλλακτικόν ὑπόδειγμα διά τήν ἑνότητα τῆς ἀνθρωπότητος προβάλλει τήν ἀρθρωτήν ὀργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπί τῇ βάσει τῆς ἰσοτιμίας τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν. *Ἡ Ἐκκλησία* ἀντιτίθεται εἰς τήν προκλητικήν ἀπειλήν διά τόν σύγχρονον ἄνθρωπον καί τάς πολιτιστικάς παραδόσεις τῶν λαῶν, τήν ὁποίαν ἐμπερικλείει ἡ παγκοσμιοποίησις καί ἡ ἀρχή τῆς «ἰδιονομίας τῆς οἰκονομίας» ἤ τοῦ οἰκονομισμοῦ, ἡ αὐτονόμησις δηλαδή τῆς

οἰκονομίας ἀπό τάς ζωτικάς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ μετατροπή της εἰς αὐτοσκοπόν, *προτείνει δέ μίαν βιώσιμον οἰκονομίαν, τεθεμελιωμένην εἰς τάς ἀρχάς τοῦ Εὐαγγελίου.* Οὕτω, μέ πυξίδα τόν Κυριακόν λόγον «οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» (Λουκ. δ΄, 4), ἡ Ἐκκλησία δέν συνδέει τήν πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μέ μόνην τήν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἤ μέ τήν οἰκονομικήν ἀνάπτυξιν εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν.

16. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀναμιγνύεται εἰς τήν πολιτικήν, ἐν τῇ στενῇ σημασίᾳ τοῦ ὅρου, ἀλλ᾽ ὅμως ἡ μαρτυρία αὐτῆς εἶναι οὐσιαστικῶς πολιτική, ὡς μέριμνα διά τόν ἄνθρωπον καί τήν πνευματικήν ἐλευθερίαν του. *Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας* ὑπῆρξε πάντοτε διακριτός καί θά παραμείνῃ εἰς τό διηνεκές μία *ὀφειλετική παρέμβασις ὑπέρ τοῦ ἀνθρώπου.* Αἱ κατά τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καλοῦνται σήμερον νά οἰκοδομήσουν μίαν νέαν ἐποικοδομητικήν συναλλαγήν μέ τό κοσμικόν κράτος δικαίου εἰς τό νέον πλαίσιον τῶν διεθνῶν σχέσεων, συμφώνως πρός τό βιβλικόν «Ἀπόδοτε τά τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καί τά τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ΄, 21). Ἡ συναλλαγή αὕτη δέον ὅπως διασώζῃ τήν ἰδιοπροσωπίαν Ἐκκλησίας καί κράτους καί διασφαλίζῃ τήν εἰλικρινῆ συνεργασίαν αὐτῶν ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῆς προστασίας τῆς μοναδικῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν ἐντεῦθεν ἀπορρεόντων δικαιωμάτων αὐτοῦ, ὡς καί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Τά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου εὑρίσκονται σήμερον εἰς τό κέντρον τῆς πολιτικῆς ὡς ἀπάντησις εἰς τάς συγχρόνους κοινωνικάς καί πολιτικάς κρίσεις καί ἀνατροπάς καί διά τήν προστασίαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου. Ἡ προσέγγισις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ὑπό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπικεντρώνεται εἰς τόν κίνδυνον ἐκπτώσεως τοῦ ἀτομικοῦ δικαιώματος εἰς ἀτομοκεντρισμόν καί δικαιωματισμόν. Μία τοιαύτη ἐκτροπή λειτουργεῖ εἰς βάρος τοῦ κοινοτικοῦ περιεχομένου τῆς ἐλευθερίας, ὁδηγεῖ εἰς τήν αὐθαίρετον μετατροπήν τῶν δικαιωμάτων εἰς εὐδαιμονιστικάς διεκδικήσεις καί εἰς τήν ἀναγωγήν τῆς ἐπισφαλοῦς ταυτίσεως τῆς ἐλευθερίας μέ τήν ἀσυδοσίαν τοῦ ἀτόμου εἰς «οἰκουμενικήν ἀξίαν», ἡ ὁποία ὑποσκάπτει τά θεμέλια τῶν κοινωνικῶν ἀξιῶν, τῆς οἰκογενείας, τῆς θρησκείας, τοῦ ἔθνους καί ἀπειλεῖ θεμελιώδεις ἠθικάς ἀξίας.

Ἡ ὀρθόδοξος λοιπόν κατανόησις τοῦ ἀνθρώπου ἀντιτίθεται τόσον εἰς τήν ἀλαζονικήν ἀποθέωσιν τοῦ ἀτόμου καί τῶν δικαιωμάτων του, ὅσον καί εἰς τήν ταπεινωτικήν καταρράκωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου εἰς τάς συγχρόνους γιγαντιαίας οἰκονομικάς, κοινωνικάς, πολιτικάς καί ἐπικοινωνιακάς δομάς. Ἡ παράδοσις τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι ἀνεξάντλητος πηγή ζωτικῶν ἀληθειῶν διά τόν ἄνθρωπον. Οὐδείς ἐτίμησε τόν ἄνθρωπον καί ἐμερίμνησε δι᾽ αὐτόν τόσον, ὅσον ὁ Θεάνθρωπος Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία Του. Θεμελιῶδες ἀνθρώπινον δικαίωμα εἶναι ἡ προστασία τῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὑπό πάσας τάς προοπτικάς αὐτῆς, ἤτοι τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς πίστεως, τῆς λατρείας καί ὅλων τῶν ἀτομικῶν καί συλλογικῶν ἐκφράσεων θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ δικαιώματος ἑκάστου πιστοῦ νά τελῇ ἀκωλύτως ἀπό οἱανδήποτε κρατικήν παρέμβασιν τά θρησκευτικά του καθήκοντα, καθώς καί τῆς ἐλευθερίας δημοσίας διδασκαλίας τῆς θρησκείας καί τῶν προϋποθέσεων λειτουργίας τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

17. Βιοῦμεν σήμερον ἔξαρσιν νοσηρῶν φαινομένων βίας ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Αἱ ἐκρήξεις φονταμενταλισμοῦ εἰς τούς κόλπους τῶν θρησκειῶν κινδυνεύουν νά ὁδηγήσουν εἰς τήν ἐπικράτησιν τῆς ἀπόψεως ὅτι ὁ φονταμενταλισμός ἀνήκει εἰς τήν οὐσίαν τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι *ὁ φονταμενταλισμός*, ὡς «ζῆλος οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν» (Ρωμ. ι΄, 2), *ἀποτελεῖ ἔκφρασιν νοσηρᾶς θρησκευτικότητος.* Ὁ ἀληθής χριστιανός, κατά τό πρότυπον τοῦ σταυρωθέντος Κυρίου, θυσιάζεται καί δέν θυσιάζει, καί διά τόν λόγον αὐτόν εἶναι ὁ αὐστηρότερος κριτής τοῦ ὁποθενδήποτε προερχομένου φονταμενταλισμοῦ. Ὁ εἰλικρινής διαθρησκειακός διάλογος συμβάλλει εἰς τήν ἀνάπτυξιν ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, εἰς τήν προώθησιν τῆς εἰρήνης καί τῆς καταλλαγῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίζεται διά νά καταστήσῃ αἰσθητοτέραν τήν «ἄνωθεν εἰρήνην» ἐπί τῆς γῆς. Ἡ ἀληθινή εἰρήνη δέν ἐπιτυγχάνεται μέ

τήν δύναμιν τῶν ὅπλων, ἀλλά μόνον διά μέσου τῆς ἀγάπης, ἥτις «οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς» (Α΄ Κορ. ιγ΄, 5). Τό ἔλαιον τῆς πίστεως πρέπει νά χρησιμοποιῆται διά νά ἀπαλύνῃ καί νά θεραπεύῃ τάς παλαιάς πληγάς τῶν ἄλλων καί ὄχι νά ἀναρριπίζῃ νέας ἐστίας μίσους.

18. *Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παρακολουθεῖ μέ πόνον καί προσευχήν καί καταγράφει τήν μεγάλην σύγχρονον ἀνθρωπιστικήν κρίσιν*, τήν ἐπέκτασιν τῆς βίας καί τῶν ἐνόπλων συρράξεων, τόν διωγμόν, τήν ἐκδίωξιν καί τάς δολοφονίας μελῶν θρησκευτικῶν μειονοτήτων, τήν βιαίαν ἀπομάκρυνσιν οἰκογενειῶν ἀπό τάς ἑστίας των, τήν τραγωδίαν τῆς ἐμπορίας ἀνθρώπων, τήν παραβίασιν τῶν βασικῶν δικαιωμάτων ἀτόμων καί λαῶν καί τόν ἐξαναγκασμόν εἰς ἀλλαγήν πίστεως. Καταδικάζει ἀπεριφράστως τάς ἀπαγωγάς, τά βασανιστήρια, τάς εἰδεχθεῖς ἐκτελέσεις. Καταγγέλλει τήν καταστροφήν ναῶν, θρησκευτικῶν συμβόλων καί μνημείων πολιτισμοῦ.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνησυχεῖ ἰδιαιτέρως διά τήν κατάστασιν τῶν χριστιανῶν καί τῶν ἄλλων διωκομένων ἐθνικῶν καί θρησκευτικῶν μειονοτήτων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Εἰδικώτερον, ἀπευθύνει ἔκκλησιν πρός τάς κυβερνήσεις ἐν τῇ περιοχῇ, νά προστατεύσουν τούς χριστιανικούς πληθυσμούς, τούς Ὀρθοδόξους, τούς Ἀρχαίους Ἀνατολικούς καί τούς λοιπούς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἐπεβίωσαν εἰς τό λίκνον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ γηγενεῖς χριστιανικοί καί οἱ ἄλλοι πληθυσμοί ἔχουν ἀπαράγραπτον δικαίωμα νά παραμείνουν εἰς τάς χώρας αὐτῶν ὡς πολῖται μέ ἴσα δικαιώματα.

Προτρέπομεν λοιπόν ὅλους τούς ἐμπλεκομένους, ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, νά ἐργάζωνται διά τήν καταλλαγήν καί διά τόν σεβασμόν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, πρωτίστως δέ διά τήν προστασίαν τοῦ θείου δώρου τῆς ζωῆς. Πρέπει ὁ πόλεμος καί ἡ αἱματοχυσία νά τερματισθοῦν, νά ἐπικρατήσῃ ἡ δικαιοσύνη, ὥστε νά ἐπανέλθῃ ἡ εἰρήνη καί νά καταστῇ ἐφικτή ἡ ἐπιστροφή τῶν ἐκδιωχθέντων εἰς τάς πατρογονικάς αὐτῶν ἑστίας. Προσευχόμεθα διά τήν εἰρήνην καί τήν δικαιοσύνην εἰς τάς δοκιμαζομένας χώρας τῆς Ἀφρικῆς, ὡς καί εἰς τήν χειμαζομένην Οὐκρανίαν. Ἐπαναλαμβάνομεν ἐν Συνόδῳ μετ᾽ ἐμφάσεως τήν ἔκκλησιν πρός τούς ὑπευθύνους, νά ἀπελευθερώσουν τούς δύο ἀπαχθέντας ἀρχιερεῖς εἰς τήν Συρίαν, Παῦλον Yazigi καί Ἰωάννην Ibrahim. Προσευχόμεθα διά τήν ἀπελευθέρωσιν πάντων τῶν ἐν ὁμηρίᾳ καί αἰχμαλωσίᾳ συνανθρώπων μας.

19. *Τό σύγχρονον καί συνεχῶς ἐντεινόμενον προσφυγικόν καί μεταναστευτικόν πρόβλημα*, ὀφειλόμενον εἰς πολιτικούς, οἰκονομικούς καί κλιματολογικούς λόγους, εὑρίσκεται εἰς τό κέντρον τοῦ παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε πάντοτε καί ἀντιμετωπίζει συνεχῶς τούς δεδιωγμένους, τούς ἐν κινδύνῳ καί ἐν ἀνάγκαις, ἐπί τῇ βάσει τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ἐπείνασα γάρ, καί ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καί ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καί συνηγάγετέ με, γυμνός, καί περιεβάλετέ με, ἠσθένησα, καί ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην, καί ἤλθετε πρός με» (Ματθ. κε΄, 35-36) καί «ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοί ἐποιήσατε» (Ματθ. κε΄, 40). Καθ᾽ ὅλην τήν ἱστορικήν αὐτῆς πορείαν ἡ Ἐκκλησία εὑρίσκετο εἰς τό πλευρόν τῶν «κοπιώντων καί πεφορτισμένων» (Ματθ. ια΄, 28). Ἀείποτε ἡ ἐκκλησιαστική φιλανθρωπία δέν περιωρίζετο ἁπλῶς εἰς τήν περιστασιακήν ἀγαθοεργίαν πρός τόν ἐνδεῆ καί τόν πάσχοντα, ἀλλά ἀπέβλεπε καί εἰς τήν ἀπάλειψιν τῶν αἰτίων, τά ὁποῖα δημιουργοῦν τά κοινωνικά προβλήματα. Τό «ἔργον διακονίας» τῆς Ἐκκλησίας (Ἐφεσ. δ΄, 12) ἀναγνωρίζεται ὑπό πάντων.

Ἀπευθύνομεν λοιπόν ἔκκλησιν πρωτίστως πρός τούς δυναμένους νά ἄρουν τάς αἰτίας τῆς δημιουργίας τῆς προσφυγικῆς κρίσεως νά λάβουν τάς δεούσας θετικάς ἀποφάσεις. Καλοῦμεν τάς πολιτικάς ἀρχάς, τούς Ὀρθοδόξους πιστούς καί τούς λοιπούς πολίτας τῶν χωρῶν, εἰς τάς ὁποίας κατέφυγον καί συνεχίζουν νά καταφεύγουν οἱ πρόσφυγες, νά παράσχουν εἰς αὐτούς πᾶσαν δυνατήν βοήθειαν, ἀκόμη καί ἐκ τοῦ ἰδίου ὑστερήματος.

VII. Ἡ Ἐκκλησία: μαρτυρία ἐν διαλόγῳ

20. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιδεικνύει εὐαισθησίαν ἔναντι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι διέκοψαν τήν μετ᾽ αὐτῆς κοινωνίαν καί ἐνδιαφέρεται δι᾽ ὅσους δέν κατα-

νοοῦν τήν φωνήν της. Ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῆς ὅτι ἀποτελεῖ τήν ζῶσαν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, μετατρέπει εἰς συγκεκριμένας πράξεις τήν θείαν Οἰκονομίαν δι᾽ ὅλων τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῆς μέσων, διά τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας, ἐν τῇ ἀκριβείᾳ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό τῆς κατανοήσεως τοῦ χρέους μαρτυρίας καί προσφορᾶς, *ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέκαθεν προσέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τόν διάλογον*, ἰδιαιτέρως δέ εἰς ἐκεῖνον μέ τούς ἑτεροδόξους χριστιανούς. Διά μέσου τοῦ διαλόγου αὐτοῦ, ὁ λοιπός χριστιανικός κόσμος γνωρίζει πλέον καλύτερα τήν Ὀρθοδοξίαν καί τήν γνησιότητα τῆς παραδόσεως αὐτῆς. Ἐπίσης γνωρίζει ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπεδέχθη τόν θεολογικόν μινιμαλισμόν ἤ τήν ἀμφισβήτησιν τῆς δογματικῆς παραδόσεως καί τοῦ εὐαγγελικοῦ ἤθους της. Οἱ διαχριστιανικοί διάλογοι ἐλειτούργησαν ὡς εὐκαιρία διά τήν Ὀρθοδοξίαν, διά νά ἀναδείξῃ τό σέβας πρός τήν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων καί διά νά δώσῃ τήν ἀξιόπιστον μαρτυρίαν τῆς γνησίας παραδόσεως τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ὑπό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διεξαγόμενοι διάλογοι οὐδέποτε ἐσήμαιναν, οὔτε σημαίνουν καί δέν πρόκειται νά σημάνουν ποτέ οἱονδήποτε συμβιβασμόν εἰς ζητήματα πίστεως. Οἱ διάλογοι αὐτοί εἶναι μαρτυρία περί τῆς Ὀρθοδοξίας, ἑδραζομένη ἐπί τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος «Ἔρχου καί ἴδε» (Ἰωάν. α΄, 46), ὅτι «ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν» (Α΄ Ἰωάν. δ΄, 8).

Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ ἀνά τήν οἰκουμένην Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, οὖσα ἡ ἐν Χριστῷ φανέρωσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, βιοῖ τό ὅλον μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας εἰς τήν μυστηριακήν ζωήν αὐτῆς, μέ ἐπίκεντρον πάντοτε τήν θείαν Εὐχαριστίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ προσφέρει εἰς ἡμᾶς οὐχί τροφήν ἐπίκηρον καί φθαρτήν, ἀλλ᾽ αὐτό τό ζωήρυτον Δεσποτικόν Σῶμα, «τόν οὐράνιον Ἄρτον», «ὅς ἐστί φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτος τοῦ μή ἀποθανεῖν, ἀλλά ζῆν ἐν Θεῷ διά Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθαρτήριον ἀλεξίκακον» (Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, «Πρός Ἐφεσίους, Κ΄», *PG* 5, 756). *Ἡ θεία Εὐχαριστία ἀποτελεῖ τόν ἐσώτατον πυρῆνα καί τῆς συνοδικῆς λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος*, καθώς καί τήν αὐθεντικήν βεβαίωσιν τῆς Ὀρθοδοξίας τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διακηρύττει καί ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Λυῶνος: «Ἡμῶν δέ σύμφωνος ἡ γνώμη (= διδασκαλία) τῇ Εὐχαριστίᾳ, ἡ δέ Εὐχαριστία βεβαιοῖ τήν γνώμην» («Κατά αἱρέσεων Δ΄», 18. *PG* 7, 1028).

Εὐαγγελιζόμενοι, λοιπόν, κατά τήν ἐντολήν τοῦ Κυρίου ὅλον τόν κόσμον καί «κηρύττοντες ἐπί τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καί ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τά ἔθνη» (Λουκ. κβ΄, 47), ἔχομεν χρέος νά παραθέτωμεν ἑαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τήν ζωήν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ καί νά ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁμολογοῦντες ἐν ὁμονοίᾳ «Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καί ἀχώριστον». Ταῦτα ἀπευθύνοντες ἐν Συνόδῳ πρός τά ἀνά τόν κόσμον τέκνα τῆς Ἁγιωτάτης Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καί πρός τήν οἰκουμένην πᾶσαν, ἑπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσι καί τοῖς συνοδικοῖς θεσπίσμασι πρός διαφύλαξιν τῆς πατροπαραδότου πίστεως καί πρός «ἀνάληψιν χρηστοηθείας» εἰς τήν καθ᾽ ἡμέραν ζωήν ἡμῶν, ἐπ᾽ ἐλπίδι τῆς «κοινῆς ἀναστάσεως», δοξολογοῦμεν τήν τρισυπόστατον Θεότητα ἅσμασιν ἐνθέοις: «**Πάτερ Παντοκράτορ καί Λόγε καί Πνεῦμα, τρισίν ἑνιζομένη ἐν ὑποστάσεσι φύσις. Ὑπερούσιε καί Ὑπέρθεε, εἰς σέ βεβαπτίσμεθα καί σέ εὐλογοῦμεν εἰς πάντας τούς αἰῶνας**» (*Κανών τοῦ Πάσχα*, ᾠδή Η΄).

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Α΄ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Ἡ συμβολή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν, καί ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καί λοιπῶν διακρίσεων

«Οὕτω γάρ ἠγάπησεν ὁ Θεός τόν κόσμον, ὥστε τόν Υἱόν αὐτοῦ τόν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μή ἀπόλυται, ἀλλ᾽ ἔχει ζωήν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ΄, 16). Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ζῇ «ἐν τῷ κόσμῳ», ἀλλά δέν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. ιζ΄, 11 καί 14-15). Ἡ Ἐκκλησία ὡς Σῶμα τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου (Ἰωάννου Χρυσοστόμου, «Ὁμιλία πρό τῆς ἐξορίας, Β΄», *PG* 52, 429) εἶναι ἡ ζῶσα «παρουσία», τό σημεῖον καί ἡ εἰκών τῆς Βασιλείας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, εὐαγγελιζομένη «καινήν κτίσιν» (Β΄ Κορ. ε΄, 17), «καινούς οὐρανούς καί γῆν καινήν... ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» (Β΄ Πέτρ. γ΄, 13). Ἕνα κόσμον, εἰς τόν ὁποῖον ὁ Θεός «ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν (τῶν ἀνθρώπων), καί ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κραυγή οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι» (Ἀποκ. κα΄, 4-5).

Τήν προσδοκίαν αὐτήν βιώνει ἤδη καί προγεύεται ἡ Ἐκκλησία, κατ᾽ ἐξοχήν ὁσάκις τελεῖ τήν θείαν Εὐχαριστίαν, συνάγουσα «*ἐπί τό αὐτό*» (Α΄ Κορ. ια΄ 11, 20) τά διεσκορπισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ (Ἰωάν. ια΄, 52) εἰς ἕν σῶμα ἄνευ διακρίσεως φυλῆς, φύλου, ἡλικίας, κοινωνικῆς ἤ ἄλλης καταστάσεως, ὅπου «*οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδέ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ*» (Γαλ. γ΄, 28, πρβλ. Κολ. γ΄, 11), εἰς ἕνα κόσμον καταλλαγῆς, εἰρήνης καί ἀγάπης.

Τήν πρόγευσιν αὐτήν τῆς «*καινῆς κτίσεως*», τοῦ μεταμορφωμένου κόσμου, βιώνει ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία εἰς τά πρόσωπα τῶν Ἁγίων της, οἱ ὁποῖοι διά τῆς ἀσκήσεως καί τῆς ἀρετῆς των κατέστησαν ἤδη εἰς τήν ζωήν αὐτήν εἰκόνες τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύοντες καί βεβαιοῦντες τοιουτοτρόπως ὅτι ἡ προσδοκία ἑνός κόσμου εἰρήνης, δικαιοσύνης καί ἀγάπης δέν εἶναι οὐτοπία, ἀλλά «*ἐλπιζομένων ὑπόστασις*» (Ἑβρ. ια΄, 1), δυνατή μέ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ καί τόν πνευματικόν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐμπνεομένη διαρκῶς ἀπό τήν προσδοκίαν καί τήν πρόγευσιν αὐτήν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία δέν ἀδιαφορεῖ διά τά προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἑκάστοτε ἐποχῆς, ἀλλά, ἀντιθέτως, συμμετέχει εἰς τήν ἀγωνίαν καί τά ὑπαρξιακά προβλήματά του, αἴρουσα, ὅπως ὁ Κύριός της, τήν ὀδύνην καί τάς πληγάς, τάς ὁποίας προκαλεῖ τό κακόν εἰς τόν κόσμον καί ἐπιχέουσα, ὡς ὁ καλός Σαμαρείτης, ἔλαιον καί οἶνον εἰς τά τραύματα αὐτοῦ (Λουκ. ι΄, 34) διά τοῦ λόγου «*τῆς ὑπομονῆς καί παρακλήσεως*» (Ρωμ. ιε΄, 4, Ἑβρ. ιγ΄, 22) καί διά τῆς ἐμπράκτου ἀγάπης. Ὁ λόγος της πρός τόν κόσμον ἀποβλέπει πρωτίστως ὄχι εἰς τό νά κρίνῃ καί καταδικάσῃ τόν κόσμον (πρβλ. Ἰωάν. γ΄, 17 καί ιβ΄, 47), ἀλλά εἰς τό νά προσφέρῃ εἰς αὐτόν ὡς ὁδηγόν τό Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τήν ἐλπίδα καί βεβαιότητα ὅτι τό κακόν, ὑπό οἱανδήποτε μορφήν, δέν ἔχει τόν τελευταῖον λόγον εἰς τήν ἱστορίαν καί δέν πρέπει νά ἀφεθῇ νά κατευθύνῃ τήν πορείαν της.

Ἡ μεταφορά τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου συμφώνως πρός τήν τελευταίαν ἐντολήν τοῦ Χριστοῦ «*Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη,*

βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. κη΄, 19), ἀποτελεῖ διαχρονικήν ἀποστολήν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποστολή αὐτή πρέπει νά ἐκπληροῦται ὄχι ἐπιθετικῶς ἤ διά διαφόρων μορφῶν προσηλυτισμοῦ, ἀλλά ἐν ἀγάπῃ, ταπεινοφροσύνῃ καί σεβασμῷ πρός τήν ταυτότητα ἑκάστου ἀνθρώπου καί τήν πολιτιστικήν ἰδιαιτερότητα ἑκάστου λαοῦ. Εἰς τήν ἱεραποστολικήν αὐτήν προσπάθειαν ὀφείλουν νά συμβάλλουν πᾶσαι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι.

Ἀντλοῦσα ἀπό τάς ἀρχάς αὐτάς καί ἀπό τήν ὅλην ἐμπειρίαν καί διδασκαλίαν τῆς πατερικῆς, λειτουργικῆς καί ἀσκητικῆς της παραδόσεως, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία συμμετέχει εἰς τόν προβληματισμόν καί τήν ἀγωνίαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ὡς πρός θεμελιώδη ὑπαρξιακά ζητήματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τόν σύγχρονον κόσμον, ἐπιθυμοῦσα νά συμβάλῃ εἰς τήν ἀντιμετώπισίν των, ὥστε νά ἐπικρατήσῃ εἰς τόν κόσμον ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, *«ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα»* (Φιλ. δ΄, 7), ἡ καταλλαγή καί ἡ ἀγάπη.

Α. Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου

1. Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ καί καθ᾽ ὁμοίωσιν καί ἐκ τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ εἰς τό σχέδιον τοῦ Θεοῦ διά τόν ἄνθρωπον καί τόν κόσμον, ὑπῆρξε πηγή ἐμπνεύσεως διά τούς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐνεβάθυναν εἰς τό μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τονίζει χαρακτηριστικῶς διά τόν ἄνθρωπον ὅτι ὁ Δημιουργός *«οἷόν τινα κόσμον ἕτερον, ἐν μικρῷ μέγαν, ἐπί τῆς γῆς ἵστησιν, ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητήν μικτόν, ἐπόπτην τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστην τῆς νοουμένης, βασιλέα τῶν ἐπί γῆς, ... ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον, καί ἀλλαχοῦ μεθιστάμενον, καί πέρας τοῦ μυστηρίου, τῇ πρός Θεόν νεύσει θεούμενον»* (Λόγος ΜΕ΄, «Εἰς τό Ἅγιον Πάσχα», 7. *PG* 36, 632AB). Ὁ σκοπός τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου Θεοῦ εἶναι ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστός, ἀνακαινίσας ἐν Ἑαυτῷ τόν παλαιόν Ἀδάμ (πρβλ. Ἐφ. β΄, 15), *«συναπεθέου γε τόν ἄνθρωπον, ἀπαρχήν τῆς ἡμῶν ἐλπίδος»* (Εὐσεβίου, «Εὐαγγελική Ἀπόδειξις», 4, 14. *PG* 22, 289A). Τοῦτο διότι, ὅπως εἰς τόν παλαιόν Ἀδάμ ἐνυπῆρχεν ἤδη ὁλόκληρον τό ἀνθρώπινον γένος, οὕτω καί εἰς τόν νέον Ἀδάμ συνεκεφαλαιώθη ὁλόκληρον ἐπίσης τό ἀνθρώπινον γένος. *«Ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Μονογενής, ...ἀνακεφαλαιώσασθαι πάλιν καί εἰς τό ἀρχαῖον ἀναλαβεῖν τό διολισθῆσαν γένος, τουτέστι, τό ἀνθρώπινον»* (Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, «Ἑρμηνεία ἤ ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον», Θ΄. *PG* 74, 273D-275A). Ἡ διδασκαλία αὐτή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀνεξάντλητος πηγή πάσης χριστιανικῆς προσπαθείας διά τήν περιφρούρησιν τῆς ἀξίας καί τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀνθρώπου.

2. Ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς βάσεως εἶναι ἀπαραίτητον νά ἀναπτυχθῇ πρός ὅλας τάς κατευθύνσεις ἡ διαχριστιανική συνεργασία διά τήν προστασίαν τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, αὐτονοήτως δέ καί τοῦ ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης, οὕτως ὥστε αἱ εἰρηνευτικαί προσπάθειαι ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν Χριστιανῶν νά ἀποκτοῦν μεγαλύτερον βάρος καί δύναμιν.

3. Ὡς προϋπόθεσις μιᾶς εὐρυτέρας ἐν προκειμένῳ συνεργασίας δύναται νά χρησιμεύσῃ ἡ κοινή ἀποδοχή τῆς ὑψίστης ἀξίας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Αἱ κατά τόπους Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι δυνατόν νά συμβάλουν εἰς τήν διαθρησκειακήν συνεννόησιν καί συνεργασίαν διά τήν εἰρηνικήν συνύπαρξιν καί κοινωνικήν συμβίωσιν τῶν λαῶν, χωρίς τοῦτο νά συνεπάγεται οἱονδήποτε θρησκευτικόν συγκρητισμόν.

4. Ἔχομεν τήν πεποίθησιν ὅτι ὡς *«Θεοῦ συνεργοί»* (Α΄ Κορ. γ΄, 9), δυνάμεθα νά προχωρήσωμεν εἰς τήν διακονίαν ταύτην ἀπό κοινοῦ μεθ᾽ ὅλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως, τῶν ἀγαπώντων τήν κατά Θεόν εἰρήνην, ἐπ᾽ ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐπί τοπικοῦ, ἐθνικοῦ καί διεθνοῦς ἐπιπέδου. Ἡ διακονία αὐτή εἶναι ἐντολή Θεοῦ (Ματθ. ε΄, 9).

Β. Περί ἐλευθερίας καί εὐθύνης

1. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἕν ἐκ τῶν ὑψίστων δώρων τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπον. *«Ὁ πλάσας ἀπ᾽ ἀρχῆς τόν ἄνθρωπον ἐλεύθερον ἀφῆκε καί αὐτεξούσιον, νόμῳ τῷ τῆς ἐντολῆς μόνον κρατούμενον»* (Γρηγορίου Θεολόγου, «Λόγος ΙΔ΄, Περί φιλοπτωχίας», 25. *PG* 35, 892A). Ἡ ἐλευθερία καθιστᾷ μέν τόν ἄνθρωπον ἱκανόν νά προοδεύῃ πρός τήν πνευ-

ματικήν τελειότητα, ἀλλά, συγχρόνως, ἐμπερικλείει τόν κίνδυνον τῆς παρακοῆς, τῆς ἀπό τοῦ Θεοῦ αὐτονομήσεως καί, δι᾽ αὐτῆς, τῆς πτώσεως, ἐξ οὗ καί αἱ τραγικαί συνέπειαι τοῦ κακοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.

2. Συνέπεια τοῦ κακοῦ τούτου εἶναι αἱ ἐπικρατοῦσαι σήμερον ἐν τῇ ζωῇ ἀτέλειαι καί ἐλλείψεις, ὡς ἡ ἐκκοσμίκευσις, ἡ βία, ἡ ἔκλυσις τῶν ἠθῶν, τά παρατηρούμενα νοσηρά φαινόμενα τῆς λήψης ἐξαρτησιογόνων οὐσιῶν καί τῆς ὑποταγῆς εἰς ἄλλους ἐθισμούς, ἰδίᾳ δέ εἰς μερίδα τῆς συγχρόνου νεότητος, ὁ φυλετισμός, οἱ ἐξοπλισμοί, οἱ πόλεμοι καί τά τούτων ἀπότοκα κοινωνικά κακά, ἡ καταπίεσις κοινωνικῶν ὁμάδων, θρησκευτικῶν κοινοτήτων καί λαῶν ὁλοκλήρων, ἡ κοινωνική ἀνισότης, ὁ περιορισμός τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἰς τόν χῶρον τῆς ἐλευθερίας τῶν συνειδήσεων καί τῆς θρησκευτικῆς εἰδικώτερον ἐλευθερίας, ἡ παραπληροφόρησις καί ἡ χειραγώγησις τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ οἰκονομική ἀθλιότης, ἡ ἄνισος κατανομή ἤ καί ἡ παντελής στέρησις τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων πρός τό ζῆν ἀγαθῶν, ἡ πεῖνα τῶν ὑποσιτιζομένων ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, αἱ βίαιαι μετακινήσεις πληθυσμῶν καί ἡ ἀθέμιτος διακίνησις ἀνθρώπων, τό προσφυγικόν χάος, ἡ καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἀνεξέλεγκτος χρῆσις τῆς γενετικῆς βιοτεχνολογίας καί βιοϊατρικῆς ἀναφορικῶς πρός τήν ἀρχήν, τήν διάρκειαν καί τό τέλος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Πάντα ταῦτα ὑφαίνουν τό ἀπέραντον ἄγχος τῆς ἀγωνιώδους συγχρόνου ἀνθρωπότητος.

3. Ἔναντι τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία ὡδήγησεν εἰς τήν ἀποδυνάμωσιν τῆς θεωρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, καθῆκον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι, ὅπως προβάλῃ σήμερον, διά τοῦ κηρύγματος, τῆς θεολογίας, τῆς λατρείας καί τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου της, τήν ἀλήθειαν τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. «*Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. Μηδείς τό ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλά τό τοῦ ἑτέρου ἕκαστος... Ἵνα τί γάρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπό ἄλλης συνειδήσεως;*» (Α΄ Κορ. ι΄, 23-24 καί ι΄, 29). Ἐλευθερία ἄνευ εὐθύνης καί ἀγάπης ὁδηγεῖ τελικῶς εἰς τήν ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας.

Γ. Περί εἰρήνης καί δικαιοσύνης

1. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει καί ἀναδεικνύει διαχρονικῶς τήν κεντρικήν θέσιν τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης εἰς τήν ζωήν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτή αὕτη ἡ ἐν Χριστῷ ἀποκάλυψις χαρακτηρίζεται «*εὐαγγέλιον τῆς εἰρήνης*» (Ἐφ. ς΄, 15), διότι ὁ Χριστός, «*εἰρηνοποιήσας διά τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ*» τά πάντα (Κολ. α΄, 20), «*εὐηγγελίσατο εἰρήνην τοῖς μακράν καί τοῖς ἐγγύς*» (Ἐφ. β΄, 17) καί κατέστη «*ἡ εἰρήνη ἡμῶν*» (Ἐφ. β΄, 14). Ἡ εἰρήνη αὕτη, ἡ «*ὑπερέχουσα πάντα νοῦν*» (Φιλ. δ΄, 7) εἶναι, ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἰς τούς μαθητάς Του πρό τοῦ Πάθους, εὐρυτέρα καί οὐσιαστικωτέρα τῆς εἰρήνης, τήν ὁποίαν ἐπαγγέλλεται ὁ κόσμος: «*Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τήν ἐμήν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθώς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγώ δίδωμι ὑμῖν*» (Ἰωάν. ιδ΄, 27). Καί τοῦτο, διότι ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ ὥριμος καρπός τῆς ἐν Αὐτῷ ἀνακεφαλαιώσεως τῶν πάντων, τῆς ἀναδείξεως τῆς ἀξίας καί τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου ὡς εἰκόνος Θεοῦ· τῆς προβολῆς τῆς ἐν Αὐτῷ ὀργανικῆς ἑνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καί τοῦ κόσμου· τῆς καθολικότητος τῶν ἀρχῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας καί τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καί, τέλος, τῆς καρποφορίας τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν τοῦ κόσμου. Ἡ πραγματική εἰρήνη εἶναι ὁ καρπός τῆς ἐπί τῆς γῆς ἐπικρατήσεως ὅλων αὐτῶν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. Εἶναι ἡ ἄνωθεν εἰρήνη, περί τῆς ὁποίας πάντοτε εὔχεται ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τάς καθημερινάς της δεήσεις, ἐξαιτουμένη ταύτην παρά τοῦ Θεοῦ, τοῦ τά πάντα δυναμένου καί εἰσακούοντος τάς προσευχάς τῶν μετά πίστεως Αὐτῷ προσερχομένων.

2. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται δῆλον διατί ἡ Ἐκκλησία, ὡς «*Σῶμα Χριστοῦ*» (Α΄ Κορ. ιβ΄, 27), δέεται πάντοτε ὑπέρ εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἡ ὁποία εἰρήνη, κατά τόν Κλήμεντα Ἀλεξανδρέα, εἶναι συνώνυμον τῆς δικαιοσύνης («Στρωματεῖς», 4, 25. *PG* 8, 1369B-72A). Ὁ δέ Μέγας Βασίλειος προσθέτει: «*οὐ δύναμαι πεῖσαι ἐμαυτόν, ὅτι ἄνευ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης καί ἄνευ τοῦ, τό εἰς ἐμέ ἦκον, εἰρηνεύειν πρός πάντας δύναμαι ἄξιος κληθῆναι δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ*» («Ἐπιστο-

λή 203», 1. *PG* 32, 737B). Τοῦτο εἶναι, ὡς σημειώνει ὁ αὐτός Πατήρ, τόσον αὐτονόητον διά τόν Χριστιανόν, ὥστε *«οὐδέν οὕτως ἴδιόν ἐστι Χριστιανοῦ ὡς τό εἰρηνοποιεῖν»* («Ἐπιστολή» 114. *PG* 32, 528B). Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μυστική δύναμις, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπό τήν καταλλαγήν τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν οὐράνιον Πατέρα Του, *«κατά πρόνοιαν Ἰησοῦ, τοῦ τά πάντα ἐν πᾶσιν ἐνεργοῦντος, καί ποιοῦντος εἰρήνην ἄρρητον καί ἐξ αἰῶνος προωρισμένην καί ἀποκαταλλάσσοντος ἡμᾶς ἑαυτῷ καί ἐν ἑαυτῷ τῷ Πατρί»* (Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, «Περί θείων ὀνομάτων», 11, 5. *PG* 3, 953AB).

3. Ὀφείλομεν συγχρόνως νά ὑπογραμμίσωμεν ὅτι τά δῶρα τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης ἐξαρτῶνται καί ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συνεργίας. Τό Ἅγιον Πνεῦμα χορηγεῖ πνευματικά δῶρα, ὅταν ἐν μετανοίᾳ ἐπιζητῶμεν τήν εἰρήνην καί τήν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Τά δῶρα ταῦτα τῆς εἰρήνης καί δικαιοσύνης ἐμφανίζονται ἐκεῖ ἔνθα οἱ Χριστιανοί καταβάλλουν προσπαθείας εἰς τό ἔργον τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλπίδος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν (Α΄ Θεσ. α΄, 3).

4. Ἡ ἁμαρτία εἶναι πνευματική ἀσθένεια, τῆς ὁποίας τά ἐξωτερικά συμπτώματα εἶναι αἱ ταραχαί, αἱ ἔριδες, τά ἐγκλήματα καί οἱ πόλεμοι, μετά τῶν τραγικῶν αὐτῶν συνεπειῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιδιώκει νά ἐξαλείψῃ οὐ μόνον τά ἐξωτερικά συμπτώματα αὐτῆς τῆς ἀσθενείας, ἀλλά καί αὐτήν ταύτην τήν ἀσθένειαν, τήν ἁμαρτίαν.

5. Συγχρόνως, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ καθῆκον αὐτῆς νά ἐπικροτῇ πᾶν ὅ,τι ἐξυπηρετεῖ πράγματι τήν εἰρήνην (Ρωμ. ιδ΄, 19) καί ἀνοίγει τήν ὁδόν πρός τήν δικαιοσύνην, τήν ἀδελφοσύνην, τήν ἀληθῆ ἐλευθερίαν καί τήν ἀμοιβαίαν ἀγάπην μεταξύ ὅλων τῶν τέκνων τοῦ ἑνός οὐρανίου Πατρός, ὡς καί μεταξύ ὅλων τῶν λαῶν τῶν ἀποτελούντων τήν ἐνιαίαν ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν. Συμπάσχει δέ μεθ' ὅλων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου στεροῦνται τῶν ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης.

Δ. Ἡ εἰρήνη καί ἡ ἀποτροπή τοῦ πολέμου

1. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καταδικάζει γενικῶς τόν πόλεμον, τόν ὁποῖον θεωρεῖ ἀπόρροιαν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας. *«Πόθεν πόλεμοι καί μάχαι ἐν ὑμῖν; Οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;»* (Ιακ. δ΄, 1). Ἕκαστος πόλεμος ἀποτελεῖ ἀπειλήν καταστροφῆς τῆς δημιουργίας καί τῆς ζωῆς.

Ὅλως ἰδιαιτέρως, εἰς περιπτώσεις πολέμων δι' ὅπλων μαζικῆς καταστροφῆς, αἱ συνέπειαι θά εἶναι τρομακτικαί, ὄχι μόνον διότι θά ἐπέλθῃ ὁ θάνατος εἰς ἀπρόβλεπτον ἀριθμόν ἀνθρώπων, ἀλλά καί διότι δι' ὅσους θά ἐπιζήσουν ὁ βίος θά καταστῇ ἀβίωτος. Θά ἐμφανισθοῦν ἀνίατοι ἀσθένειαι, θά προκληθοῦν γενετικαί ἀλλαγαί καί ἄλλα δεινά, τά ὁποῖα θά ἐπηρεάζουν καταστρεπτικῶς καί τάς ἑπομένας γενεάς.

Λίαν ἐπικίνδυνος δέν εἶναι μόνον ὁ πυρηνικός ἐξοπλισμός, ἀλλά καί οἱ χημικοί, οἱ βιολογικοί καί πάσης μορφῆς ἐξοπλισμοί, οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦν τήν ψευδαίσθησιν τῆς ὑπεροχῆς καί κυριαρχίας ἐπί τοῦ περιβάλλοντος κόσμου. Τοιοῦτοι ἐξοπλισμοί καλλιεργοῦν ἀτμόσφαιραν φόβου καί ἐλλείψεως ἐμπιστοσύνης καί καθίστανται αἰτία ἑνός νέου ἀνταγωνισμοῦ ἐξοπλισμῶν.

2. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, θεωροῦσα κατ' ἀρχήν τόν πόλεμον ἀπόρροιαν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας, ἐνθαρρύνει πᾶσαν πρωτοβουλίαν καί προσπάθειαν πρός πρόληψιν ἤ ἀποτροπήν αὐτοῦ διά τοῦ διαλόγου καί διά παντός ἄλλου προσφόρου μέσου. Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν ὁ πόλεμος καταστῇ ἀναπόφευκτος, ἡ Ἐκκλησία συνεχίζει προσευχομένη καί μεριμνῶσα ποιμαντικῶς διά τά τέκνα αὐτῆς, τά ὁποῖα ἐμπλέκονται εἰς τάς πολεμικάς συγκρούσεις διά τήν ὑπεράσπισιν τῆς ζωῆς καί τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, καταβάλλουσα πᾶσαν προσπάθειαν διά τήν ταχυτέραν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καί τῆς ἐλευθερίας.

3. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καταδικάζει ἐντόνως τάς ποικιλομόρφους συγκρούσεις καί τούς πολέμους, τούς ὀφειλομένους εἰς φανατισμόν, προερχόμενον ἐκ θρησκευτικῶν ἀρχῶν. Βαθεῖαν ἀνησυχίαν προκαλεῖ ἡ μόνιμος τάσις αὐξήσεως τῶν καταπιέσεων καί διώξεων τῶν χριστιανῶν καί ἄλλων κοινοτήτων, ἐξ αἰτίας τῆς πίστεως αὐτῶν, εἰς τήν Μέσην Ἀνατολήν καί ἀλλαχοῦ, καθώς καί αἱ ἀπόπειραι ἐκριζώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκ τῶν παραδοσιακῶν κοιτίδων αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως, ἀπειλοῦνται αἱ ὑφιστά-

μεναι διαθρησκειακαί καί διεθνεῖς σχέσεις, ἐνῷ πολλοί χριστιανοί ἀναγκάζονται νά ἐγκαταλείψουν τάς ἑστίας αὐτῶν. Οἱ ἀνά τόν κόσμον Ὀρθόδοξοι συμπάσχουν μετά τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν χριστιανῶν καί ὅλων τῶν ἄλλων διωκομένων ἐν τῇ περιοχῇ καί καλοῦν εἰς ἐξεύρεσιν δικαίας καί μονίμου λύσεως τῶν προβλημάτων τῆς περιοχῆς.

Καταδικάζονται ἐπίσης πόλεμοι, ἐμπνεόμενοι ὑπό ἐθνικισμοῦ, προκαλοῦντες ἐθνοκαθάρσεις, μεταβολάς κρατικῶν ὁρίων καί κατάληψιν ἐδαφῶν.

Ε. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔναντι τῶν διακρίσεων

1. Ὁ Κύριος, ὡς Βασιλεύς τῆς δικαιοσύνης (Ἑβρ. ζ΄, 2-3), ἀποδοκιμάζει τήν βίαν καί τήν ἀδικίαν (Ψαλμ. ι΄, 5) καί καταδικάζει τήν ἀπάνθρωπον στάσιν πρός τόν πλησίον (Μάρκ. κε΄, 41-46. Ἰακ. β΄, 15-16). Εἰς τήν Βασιλείαν Αὐτοῦ, ἡ ὁποία εἰκονίζεται καί εἶναι παροῦσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του ἤδη ἐδῶ εἰς τήν γῆν, δέν ὑπάρχει τόπος οὔτε διά τό μῖσος, οὔτε δι᾽ ἔχθραν καί μισαλλοδοξίαν (Ἡσ. ια΄, 6. Ρωμ. ιβ΄, 10).

2. Ἡ θέσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἐν προκειμένῳ σαφής. Ἡ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι ὁ Θεός *«ἐποίησεν ἐξ ἑνός αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπί πᾶν τό πρόσωπον τῆς γῆς»* (Πράξ. ιζ΄, 26) καί ὅτι ἐν Χριστῷ *«οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καί θῆλυ· πάντες γάρ εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»* (Γαλ. γ΄, 28). Εἰς τό ἐρώτημα *«καί τίς ἐστί μου πλησίον;»* ὁ Χριστός ἀπήντησε διά τῆς παραβολῆς τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου (Λουκ. ι΄, 25-37). Καί οὕτως ἐδίδαξε τήν κατάλυσιν παντός μεσοτοίχου ἔχθρας καί προκαταλήψεως. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὁμολογεῖ ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας, φυλῆς, φύλου, ἐθνικότητος, γλώσσης, ἔχει δημιουργηθῆ κατ᾽ εἰκόνα καί καθ᾽ ὁμοίωσιν Θεοῦ καί ἀπολαμβάνει ἴσα δικαιώματα ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Συνεπής πρός τήν πίστιν αὐτήν, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν δέχεται τάς διακρίσεις δι᾽ ἕκαστον ἐκ τῶν προαναφερθέντων λόγων, ἐφ᾽ ὅσον αὗται προϋποθέτουν ἀξιολογικήν διαφοράν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

3. Ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καί τῆς ἴσης μεταχειρίσεως τῶν ἀνθρώπων, ἀξιολογεῖ τήν ἐφαρμογήν τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ὑπό τό φῶς τῆς διδασκαλίας της περί τῶν μυστηρίων, τῆς οἰκογενείας, τῆς θέσεως τῶν δύο φύλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καί τῶν ἐν γένει ἀξιῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει δικαίωμα ἵνα διακηρύττῃ τήν μαρτυρίαν τῆς διδασκαλίας της εἰς τόν δημόσιον χῶρον.

ΣΤ. Ἡ ἀποστολή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς μαρτυρία ἀγάπης ἐν διακονίᾳ

1. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐπιτελοῦσα τήν σωτήριον αὐτῆς ἀποστολήν ἐν τῷ κόσμῳ, μεριμνᾷ ἐμπράκτως διά πάντας τούς ἀνθρώπους χρῄζοντας βοηθείας, τούς πεινῶντας, τούς ἀπόρους, τούς ἀσθενεῖς, τούς ἀναπήρους, τούς ὑπερήλικας, τούς διωκομένους, τούς αἰχμαλώτους, τούς φυλακισμένους, τούς ἀστέγους, τά ὀρφανά, τά θύματα τῶν καταστροφῶν καί τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων, τῆς ἐμπορίας ἀνθρώπων καί τῶν συγχρόνων μορφῶν δουλείας. Αἱ καταβαλλόμεναι ὑπό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας προσπάθειαι διά τήν καταπολέμησιν τῆς ἐνδείας καί τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας ἀποτελοῦν ἔκφρασιν τῆς πίστεως αὐτῆς καί διακονίαν Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος ἐταύτισεν Ἑαυτόν πρός πάντα ἄνθρωπον, ἰδίως πρός τούς ἐν ἀνάγκαις εὑρισκομένους: *«Ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνί τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοί ἐποιήσατε»* (Ματθ. κε΄, 40). Ἐν τῇ πολυπτύχῳ ταύτῃ κοινωνικῇ διακονίᾳ, ἡ Ἐκκλησία δύναται νά συνεργάζηται μετά τῶν διαφόρων σχετικῶν κοινωνικῶν φορέων.

2. Οἱ ἀνταγωνισμοί καί αἱ ἐχθρότητες ἐν τῷ κόσμῳ εἰσάγουν ἀδικίαν καί ἀνισότητα εἰς τήν συμμετοχήν τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν εἰς τά ἀγαθά τῆς θείας δημιουργίας. Στεροῦν ἀπό ἑκατομμύρια ἀνθρώπων τά βασικά ἀγαθά καί ὁδηγοῦν εἰς ἐξαθλίωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, προκαλοῦν μαζικάς μεταναστεύσεις πληθυσμῶν, διεγείρουν ἐθνικάς, θρησκευτικάς καί κοινωνικάς συγκρούσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπειλοῦν τήν ἐσωτερικήν συνοχήν τῶν κοινωνιῶν.

3. Ἡ Ἐκκλησία δέν δύναται νά μείνῃ ἀδιάφορος ἔναντι τῶν οἰκονομικῶν καταστάσεων, αἱ

ὁποῖαι ἐπηρεάζουν ἀρνητικῶς ὁλόκληρον τήν ἀνθρωπότητα. Ἐπιμένει εἰς τήν ἀνάγκην, οὐχί μόνον ἡ οἰκονομία νά ἐρείδηται ἐπί ἠθικῶν ἀρχῶν, ἀλλά καί ἐμπράκτως νά διακονῆται δι' αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος, συμφώνως καί πρός τήν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, *«κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτός εἶπε· μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν»* (Πράξ. κ', 35). Ὁ Μ. Βασίλειος γράφει ὅτι *«σκοπός οὖν ἑκάστῳ προκεῖσθαι ὀφείλει ἐν τῷ ἔργῳ ἡ ὑπηρεσία τῶν δεομένων, οὐχί ἡ ἰδία αὐτοῦ χρεία»* («Ὅροι κατά πλάτος» ΜΒ'. *PG* 31, 1025Α).

4. Τό χάσμα μεταξύ πλουσίων καί πτωχῶν διευρύνεται δραματικῶς ἐξ αἰτίας τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία εἶναι συνήθως ἀποτέλεσμα κερδοσκοπίας χωρίς φραγμούς ἐκ μέρους οἰκονομικῶν παραγόντων, συγκεντρώσεως τοῦ πλούτου εἰς χεῖρας ὀλίγων καί στρεβλῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία, στερουμένη δικαιοσύνης καί ἀνθρωπιστικῆς εὐαισθησίας, δέν ἐξυπηρετεῖ, τελικῶς, τάς πραγματικάς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος. Βιώσιμος οἰκονομία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία συνδυάζει τήν ἀποτελεσματικότητα μετά δικαιοσύνης καί κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης.

5. Ὑπό τάς τραγικάς ταύτας καταστάσεις, κατανοεῖται ἡ τεραστία εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας διά τήν καταπολέμησιν τῆς πείνης καί πάσης ἄλλης μορφῆς ἐνδείας ἐν τῷ κόσμῳ. Ἕν τοιοῦτον φαινόμενον εἰς τήν ἐποχήν μας, κατά τήν ὁποίαν αἱ χῶραι ζοῦν ὑπό καθεστώς παγκοσμιοποιημένης οἰκονομίας, ὑποδηλοῖ τήν σοβαράν κρίσιν ταυτότητος τοῦ συγχρόνου κόσμου, διότι ἡ πεῖνα οὐχί μόνον ἀπειλεῖ τό θεῖον δῶρον τῆς ζωῆς ὁλοκλήρων λαῶν, ἀλλά καί θίγει τό μεγαλεῖον καί τήν ἱερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, συγχρόνως δέ προσβάλλει καί τόν ἴδιον τόν Θεόν. Διά τοῦτο, ἄν ἡ μέριμνα διά τήν ἰδικήν μας τροφήν εἶναι θέμα ὑλικόν, ἡ μέριμνα διά τήν τροφήν τοῦ συνανθρώπου μας εἶναι θέμα πνευματικόν (Ἰακ. β', 14-18). Ἀποτελεῖ, ἑπομένως, ἀποστολήν ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν νά ἐπιδεικνύουν ἀλληλεγγύην καί νά ὀργανώνουν ἀποτελεσματικῶς τήν βοήθειάν των πρός τούς ἐνδεεῖς ἀδελφούς.

6. Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐν τῷ καθολικῷ σώματι αὐτῆς, περικλείουσα εἰς τούς κόλπους αὐτῆς πολλούς λαούς τῆς γῆς, ἀναδεικνύει τήν ἀρχήν τῆς πανανθρωπίνου ἀλληλεγγύης καί ὑποστηρίζει τήν στενοτέραν συνεργασίαν λαῶν καί κρατῶν πρός εἰρηνικήν ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν.

7. Ἀνησυχίαν προκαλεῖ εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἡ διαρκῶς αὐξανομένη ἐπιβολή εἰς τήν ἀνθρωπότητα ἑνός καταναλωτικοῦ τρόπου ζωῆς, ὁ ὁποῖος στερεῖται τῶν χριστιανικῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Ὑπό τήν ἔννοιαν αὐτήν, ὁ καταναλωτισμός οὗτος, ἐν συνδυασμῷ μετά τῆς ἐκκοσμικευμένης παγκοσμιοποιήσεως, τείνει νά ὁδηγήσῃ τούς λαούς εἰς τήν ἀπώλειαν τῶν πνευματικῶν καταβολῶν αὐτῶν, εἰς τήν ἱστορικήν ἀμνησίαν καί εἰς τήν λήθην τῶν παραδόσεων.

8. Τά μέσα γενικῆς ἐνημερώσεως οὐχί σπανίως τελοῦν ὑπό τόν ἔλεγχον μιᾶς ἰδεολογίας φιλελευθέρας παγκοσμιοποιήσεως καί οὕτω καθίστανται δίαυλοι διαδόσεως τοῦ καταναλωτισμοῦ καί τῆς ἀνηθικότητος. Ἰδιαιτέραν ἀνησυχίαν προκαλοῦν περιστατικά, καθ' ἃ ἡ στάσις ἔναντι τῶν θρησκευτικῶν ἀξιῶν χαρακτηρίζεται ἀπό ἔλλειψιν σεβασμοῦ, ἐνίοτε δέ καί διά βλασφημίαν, προξενοῦντα διχασμούς καί ἐξεγέρσεις ἐντός τῆς κοινωνίας. Ἡ Ἐκκλησία προειδοποιεῖ τά τέκνα αὐτῆς διά τόν κίνδυνον τοῦ ἐπηρεασμοῦ τῶν συνειδήσεων διά τῶν μέσων ἐνημερώσεως καί τῆς χρήσεως αὐτῶν οὐχί διά τήν προσέγγισιν τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν, ἀλλά διά τήν χειραγώγησίν των.

9. Εἰς τήν πορείαν, ἥν διανύει ἡ Ἐκκλησία, κηρύττουσα καί ἀσκοῦσα τήν σωτήριον ἀποστολήν αὐτῆς διά τήν ἀνθρωπότητα, ὁλοέν καί τακτικώτερον ἔρχεται ἀντιμέτωπος μετά τῶν ἐκφάνσεων τῆς ἐκκοσμικεύσεως. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καλεῖται νά ἐπαναδιατυπώσῃ καί φανερώσῃ τήν προφητικήν μαρτυρίαν της εἰς τόν κόσμον, στηριζομένη εἰς τήν ἐμπειρίαν τῆς πίστεως, ὑπενθυμίζουσα ἐν ταὐτῷ καί τήν πραγματικήν ἀποστολήν αὐτῆς, διά τῆς καταγγελίας τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί τῆς καλλιεργείας συνειδήσεως ἑνότητος εἰς τό ποίμνιον αὐτῆς. Οὕτω, διανοίγεται εὐρύ πεδίον δι' αὐτήν, δεδομένου ὅτι ὡς οὐσιαστικόν στοιχεῖον τῆς ἐκκλη-

σιολογικῆς της διδασκαλίας προβάλλει εἰς τόν διεσπασμένον κόσμον τήν εὐχαριστιακήν κοινωνίαν καί ἑνότητα.

10. Ὁ πόθος τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῆς εὐημερίας καί ἡ ἄμετρος κατανάλωσις ἀναποφεύκτως ὁδηγοῦν εἰς τήν δυσανάλογον χρῆσιν καί τήν ἐξάντλησιν τῶν φυσικῶν πόρων. Ἡ δημιουργηθεῖσα ὑπό τοῦ Θεοῦ κτίσις, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τόν ἄνθρωπον *«ἐργάζεσθαι καί φυλάσσειν»* αὐτήν (πρβλ. Γεν. β΄, 15), ὑφίσταται τάς συνεπείας τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου: *«Τῇ γάρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλά διά τόν ὑποτάξαντα, ἐπ᾽ ἐλπίδι ὅτι καί αὐτή ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τήν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Οἴδαμεν γάρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καί συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν»* (Ρωμ. η΄, 20-22).

Ἡ οἰκολογική κρίσις, ἡ ὁποία συνδέεται πρός τάς κλιματολογικάς ἀλλαγάς καί τήν ὑπερθέρμανσιν τοῦ πλανήτου, καθιστᾷ ἐπιτακτικόν τό χρέος τῆς Ἐκκλησίας ὅπως συμβάλῃ, διά τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῆς πνευματικῶν μέσων, εἰς τήν προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ἀνθρωπίνης ἀπληστίας. Ἡ ἀπληστία διά τήν ἱκανοποίησιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν ὁδηγεῖ εἰς τήν πνευματικήν πτώχευσιν τοῦ ἀνθρώπου καί εἰς τήν καταστροφήν τοῦ περιβάλλοντος. Δέν πρέπει νά λησμονῆται ὅτι ὁ φυσικός πλοῦτος τῆς γῆς δέν εἶναι περιουσία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά τοῦ Δημιουργοῦ: *«Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καί πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ»* (Ψαλμ. κγ΄,1). Οὕτως, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τονίζει τήν προστασίαν τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ διά τῆς καλλιεργείας τῆς εὐθύνης τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τοῦ θεοσδότου περιβάλλοντος καί διά τῆς προβολῆς τῶν ἀρετῶν τῆς ὀλιγαρκείας καί τῆς ἐγκρατείας. Ὀφείλομεν νά ἐνθυμώμεθα ὅτι ὄχι μόνον αἱ σημεριναί, ἀλλά καί αἱ μελλοντικαί γενεαί ἔχουν δικαίωμα ἐπί τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν, τά ὁποῖα μᾶς ἐχάρισεν ὁ Δημιουργός.

11. Διά τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ ἱκανότης πρός ἐπιστημονικήν ἔρευναν τοῦ κόσμου ἀποτελεῖ θεόσδοτον δῶρον εἰς τόν ἄνθρωπον. Συγχρόνως ὅμως πρός αὐτήν τήν κατάφασιν, ἡ Ἐκκλησία ἐπισημαίνει τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρύπτονται εἰς τήν χρῆσιν ὡρισμένων ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων. Θεωρεῖ ὅτι ὁ ἐπιστήμων εἶναι μέν ἐλεύθερος νά ἐρευνᾷ, ἀλλά καί ὅτι ὀφείλει νά διακόπτῃ τήν ἔρευνάν του, ὅταν παραβιάζωνται βασικαί χριστιανικαί καί ἀνθρωπιστικαί ἀρχαί: *«Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ οὐ πάντα συμφέρει»* (Α΄ Κορ. 6, 12) καί *«Τό καλόν οὐ καλόν, ὅταν μή καλῶς γίνηται»* (Γρηγορίου Θεολόγου, «Λόγος Θεολογικός» Α΄, 4. *PG* 36, 16C). Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας ἀποδεικνύεται πολλαπλῶς ἀπαραίτητος διά τήν ὀρθήν ὁριοθέτησιν τῆς ἐλευθερίας καί τήν ἀξιοποίησιν τῶν καρπῶν τῆς ἐπιστήμης, εἰς πάντας σχεδόν τούς τομεῖς τῆς ὁποίας, ἰδίᾳ δέ τῆς βιολογίας, ἀναμένονται νέα ἐπιτεύγματα, ἀλλά καί κίνδυνοι. Ἐν ταὐτῷ, ὑπογραμμίζομεν τήν ἀναμφισβήτητον ἱερότητα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀπό αὐτῆς ταύτης ἀρχῆς τῆς συλλήψεως.

12. Κατά τά τελευταῖα ἔτη, παρατηρεῖται ἀλματώδης ἀνάπτυξις εἰς τάς βιοεπιστήμας καί εἰς τήν συνδεδεμένην μέ αὐτάς βιοτεχνολογίαν, πολλά ἐπιτεύγματα τῶν ὁποίων θεωροῦνται εὐεργετικά διά τόν ἄνθρωπον, ἄλλα δημιουργοῦν ἠθικά διλήμματα, ἐνῷ ἄλλα κρίνονται ἀπορριπτέα. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ἁπλοῦν σύνολον κυττάρων, ἱστῶν καί ὀργάνων, οὔτε καί προσδιορίζεται μόνον ἀπό βιολογικούς παράγοντας. Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖ δημιούργημα *«κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ»* (Γεν. 1, 27) καί θά πρέπει ἡ ἀναφορά εἰς αὐτόν νά γίνηται μέ τόν δέοντα σεβασμόν. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς θεμελιώδους αὐτῆς ἀρχῆς ὁδηγεῖ εἰς τό συμπέρασμα ὅτι τόσον κατά τήν ἐπιστημονικήν ἔρευναν, ὅσον καί κατά τήν πρακτικήν ἐφαρμογήν τῶν νέων ἀνακαλύψεων καί ἐφευρέσεων, δέον ὅπως διαφυλάσσηται τό ἀπόλυτον δικαίωμα κάθε ἀνθρώπου νά ἀπολαύῃ σεβασμοῦ καί τιμῆς εἰς πᾶν στάδιον τῆς ζωῆς του, καθώς καί ἡ βούλησις τοῦ Θεοῦ, ὡς αὕτη ἐφανερώθη κατά τήν δημιουργίαν. Ἡ ἔρευνα πρέπει νά λαμβάνῃ ὑπ᾽ ὄψιν της τάς ἠθικάς καί πνευματικάς ἀρχάς καί τά χριστιανικά θέσμια. Ἀπαραίτητος σεβασμός δέον νά ἐπιδεικνύηται καί εἰς ὅλην τήν Δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ τόσον κατά τήν χρῆσιν αὐτῆς ὑπό τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον καί κατά τήν ἔρευναν, συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ πρός αὐτόν (Γεν. β΄, 15).

13. Κατά τούς χρόνους τούτους τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ἰδιαιτέρως προβάλλει ἡ ἀνάγκη, ὅπως ἐξαρθῇ ἡ σημασία τῆς ἁγιότητος τοῦ βίου, ἐν ὄψει τῆς πνευματικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τόν σύγχρονον πολιτισμόν. Ἡ παρανόησις τῆς ἐλευθερίας ὡς ἐλευθεριότητος ὁδηγεῖ εἰς τήν αὔξησιν τῆς ἐγκληματικότητος, τήν καταστροφήν καί τήν βεβήλωσιν τῶν σεβασμάτων, τήν ἐξάλειψιν τοῦ σεβασμοῦ πρός τήν ἐλευθερίαν τοῦ πλησίον καί τήν ἱερότητα τῆς ζωῆς. Ἡ Ὀρθόδοξος Παράδοσις, διαμορφωθεῖσα διά τῆς βιώσεως ἐν τῇ πράξει τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν, εἶναι φορεύς πνευματικότητος καί ἀσκητικοῦ ἤθους, τό ὁποῖον δέον νά ἐξαρθῇ καί προβληθῇ ὅλως ἰδιαιτέρως κατά τήν ἐποχήν ἡμῶν.

14. Ἡ εἰδική ποιμαντική μέριμνα τῆς Ἐκκλησίας πρός τούς νέους διά τήν ἐν Χριστῷ διαπαιδαγώγησίν των τυγχάνει διαρκής καί ἀμετάπτωτος. Αὐτονόητος τυγχάνει ἡ προέκτασις τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης τῆς Ἐκκλησίας καί εἰς τόν θεόσδοτον θεσμόν τῆς οἰκογενείας, ἥτις ἀείποτε καί ἀπαραιτήτως ἐστηρίχθη εἰς τό ἱερόν μυστήριον τοῦ χριστιανικοῦ γάμου, ὡς ἑνώσεως ἀνδρός καί γυναικός, ἡ ὁποία εἰκονίζει τήν ἕνωσιν τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας Του (Ἐφ. ε΄, 32). Τοῦτο καθίσταται ἐπίκαιρον, ἐν ὄψει μάλιστα καί ἀποπειρῶν νομιμοποιήσεως εἰς χώρας τινάς καί θεολογικῆς θεμελιώσεως εἰς χριστιανικάς τινάς κοινότητας, μορφῶν συμβιώσεως, ἀντιτιθεμένων εἰς τήν χριστιανικήν παράδοσιν καί διδασκαλίαν. Ἡ Ἐκκλησία προσδοκῶσα τήν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν πάντων εἰς τό ἕν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὑπενθυμίζει εἰς πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τόν κόσμον, ὅτι ὁ Χριστός πάλιν θά ἔλθῃ κατά τήν Δευτέραν Παρουσίαν Του «*κρῖναι ζῶντας καί νεκρούς*» (Α΄ Πέτρ. δ΄, 5) καί ὅτι «*τῆς Βασιλείας Αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος*» (Λουκ. α΄, 33).

15. Εἰς τήν σύγχρονον ἐποχήν καί ἀείποτε, ἡ προφητική καί ποιμαντική φωνή τῆς Ἐκκλησίας, ὁ λυτρωτικός λόγος τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως, ἀπευθύνεται εἰς τήν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου καί καλεῖ αὐτόν, μετά τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἵνα ἐνστερνισθῇ καί βιώσῃ «*ὅσα ἐστίν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα*» (Φιλιπ. δ΄, 8). Ἡ Ἐκκλησία προβάλλει τήν θυσιαστικήν ἀγάπην τοῦ Ἐσταυρωμένου Κυρίου της ὡς τήν μόνην ὁδόν πρός ἕνα κόσμον εἰρήνης, δικαιοσύνης, ἐλευθερίας καί ἀλληλεγγύης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καί τῶν λαῶν, τῶν ὁποίων μόνον καί ἔσχατον μέτρον εἶναι πάντοτε ὁ ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς θυσιασθείς Κύριος (πρβλ. Ἀποκ. ε΄, 12), ἤτοι ἡ ἄπειρος Ἀγάπη τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ᾧ ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Β΄ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ

Ι. Ὁ Ὀρθόδοξος Γάμος

1. Ὁ θεσμός τῆς οἰκογενείας εὑρίσκεται σήμερον ὑπό τήν ἀπειλήν τῆς ἐκκοσμικεύσεως ὡς ἐπίσης καί τοῦ ἠθικοῦ σχετικισμοῦ. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει τήν ἱερότητα τοῦ γάμου ὡς μίαν θεμελιώδη καί ἀδιαμφισβήτητον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐν ἐλευθερίᾳ ἕνωσις μεταξύ ἀνδρός καί γυναικός εἶναι μία ἀπαραίτητος προϋπόθεσις.

2. Ὁ γάμος θεωρεῖται εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ὁ ἀρχαιότερος θεσμός θείου δικαίου, διότι εἰσήχθη συγχρόνως πρός τήν δημιουργίαν τῶν πρώτων ἀνθρώπων, τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας (Γεν. β΄, 23). Ἡ ἕνωσις αὕτη συνεδέθη ἀπ' ἀρχῆς ὄχι μόνον πρός τήν πνευματικήν κοινωνίαν τοῦ ζεύγους, τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός, ἀλλά καί πρός τήν δυνατότητα ἐξασφαλίσεως τῆς συνεχείας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οὕτως, ὁ γάμος ἀνδρός καί γυναικός εὐλογηθείς ἐν τῷ παραδείσῳ κατέστη ἕν ἱερόν μυστήριον, τό ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τήν Καινήν Διαθήκην, ὅτε ὁ Χριστός ἐτέλεσε τό «*πρῶτον σημεῖον*» διά τῆς μεταβολῆς τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον εἰς τόν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον, ἀποκαλύπτων οὕτω τήν δόξαν αὐτοῦ (Ἰωάν. β΄, 11). Τό μυστήριον τοῦ ἀκαταλύτου δεσμοῦ μεταξύ ἀνδρός καί γυναικός εἶναι εἰκών τῆς ἑνώσεως Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας (Ἐφεσ. ε΄, 32).

3. Ἡ χριστοκεντρική λοιπόν τυπολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἐξηγεῖ τήν ὑπό τοῦ ἐπισκόπου ἤ πρεσβυτέρου εὐλογίαν τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ δι' εἰδικῆς εὐχῆς (*ἱερολογίας*), διό καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, εἰς τήν πρός τόν Πολύκαρπον Σμύρνης Ἐπιστολήν αὐτοῦ, ἐτόνιζεν, ὅτι οἱ προσερχόμενοι εἰς γάμου κοινωνίαν πρέπει «*μετά γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τήν ἕνωσιν ποιεῖσθαι, ἵνα ὁ γάμος ᾖ κατά Κύριον καί μή κατ' ἐπιθυμίαν (= ἀνθρωπίνην). Πάντα εἰς τιμήν Θεοῦ γινέσθω*» (V, 2). Οὕτω, τόσον ἡ ἱερότης τοῦ θεοσυστάτου δεσμοῦ, ὅσον καί τό ὑψηλόν πνευματικόν περιεχόμενον τῆς ἐγγάμου συζυγίας ἐξηγοῦν τήν ἀξίωσιν, ὥστε νά ἀναδειχθῇ «*τίμιος ὁ γάμος καί ἡ κοίτη ἀμίαντος*» (Ἑβρ. ιγ΄, 4), διό καί ἀπεδοκιμάζετο οἱαδήτις προσβολή τῆς καθαρότητος αὐτοῦ (Ἐφεσ. ε΄, 2-5. Α΄ Θεσσ. δ΄, 4. Ἑβρ. ιγ΄, 4 κ.ἀ.).

4. Ἡ ἐν Χριστῷ ἕνωσις ἀνδρός καί γυναικός συνιστᾷ μίαν μικράν ἐκκλησίαν ἤ μίαν εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἕνωσις αὕτη διά τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ὑψοῦται εἰς ὑψηλότερον βαθμόν, διότι ἡ κοινωνία εἶναι ὑπεροχωτέρα τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως, ἀφοῦ τούς εἰσάγει εἰς τήν τάξιν τῆς Βασιλείας τῆς παναγίας Τριάδος. Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διά τόν γάμον εἶναι ἡ πίστις εἰς τόν Ἰησοῦν Χριστόν, μία πίστις, τήν ὁποίαν ὀφείλουν νά ἀποδέχωνται ὁ νυμφίος καί ἡ νύμφη, ὁ ἀνήρ καί ἡ γυνή. Ἄλλωστε, τό θεμέλιον τῆς ἑνότητος τοῦ γάμου εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ ἑνότης, ἵνα, διά τῆς ὑπό τοῦ ἁγίου Πνεύματος εὐλογίας τῆς συζυγικῆς ἀγάπης, δυνηθῇ τό ζεῦγος νά ἀντανακλᾷ τήν ἀγάπην Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας ὡς μυστηρίου τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς αἰωνίου ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ.

5. Ἡ προστασία τῆς ἱερότητος τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ὑπῆρξε πάντοτε ἰδιαζόντως σημαντική διά τήν προστασίαν τῆς Οἰκογενείας, ἡ ὁποία ἀκτινοβολεῖ τήν κοινωνίαν τῶν συζευγνυμένων προσώπων τόσον εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ὅσον καί εἰς τήν ὅλην κοινωνίαν. Οὕτως, ἡ διά τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ἐπιτυγχανομένη κοινωνία προσώπων λειτουργεῖ ὄχι ἁπλῶς ὡς μία συμβατική φυσική σχέσις, ἀλλά καί ὡς μία οὐσιαστική καί δημιουργική πνευματική δύναμις διά τοῦ ἱεροῦ θεσμοῦ τῆς Οἰκογενείας. Αὕτη βεβαιώνει τήν προστασίαν καί τήν παιδείαν τῶν τέκνων τόσον εἰς τήν πνευματικήν ἀποστολήν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καί εἰς τήν λειτουργίαν τῆς κοινωνίας.

6. Ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπιζε πάντοτε μετά τῆς ἀναγκαίας αὐστηρότητος καί τῆς δεούσης ποιμαντικῆς εὐαισθησίας, κατά τό ὑπόδειγμα τῆς ἐπιεικείας τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν Παύλου (Ρωμ. ζ΄, 2-3. Α΄ Κορ. ζ΄, 12-15, 39 κ.ἀ.), τόσον τάς *θε-*

τικάς προϋποθέσεις (διαφορά φύλου, νόμιμος ἡλικία κ.ἄ.), ὅσον καί τάς *ἀρνητικάς προϋποθέσεις* (συγγένεια ἐξ αἵματος καί ἐξ ἀγχιστείας, πνευματική συγγένεια, ὑπάρχων γάμος, ἑτεροθρησκεία κ.ἄ.) διά τήν σύναψιν γάμου. Ἡ ποιμαντική εὐαισθησία ἦτο ἀναγκαία ὄχι μόνον διότι ἡ βιβλική παράδοσις καθορίζει τήν σχέσιν τοῦ φυσικοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου μετά τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί διότι ἡ ἐκκλησιαστική πρᾶξις δέν ἀποκλείει τήν πρόσληψιν ὡρισμένων περί γάμου ἀρχῶν τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ φυσικοῦ Δικαίου, αἱ ὁποῖαι προβάλλουν τόν δεσμόν τοῦ γάμου ἀνδρός καί γυναικός ὡς «*θείου τε καί ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίαν*» (Μοδεστῖνος) καί εἶναι συμβαταί πρός τήν ἀποδιδομένην ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ἱερότητα εἰς τό μυστήριον τοῦ γάμου.

7. Ὑπό τάς τοσοῦτον δυσχερεῖς συγχρόνους συνθήκας διά τό μυστήριον τοῦ γάμου καί διά τόν ἱερόν θεσμόν τῆς Οἰκογενείας, οἱ ἐπίσκοποι καί οἱ ποιμένες ὀφείλουν νά ἀναπτύξουν σύντονον ἐργασίαν εἰς τόν ποιμαντικόν τομέα διά νά προστατεύσουν τούς πιστούς πατρικῶς, συμπαριστάμενοι εἰς αὐτούς, διά νά ἐνισχύσουν τήν κλονισθεῖσαν ἐλπίδα αὐτῶν ἐκ τῶν ποικίλων δυσχερειῶν, θεμελιοῦντες τόν θεσμόν τῆς Οἰκογενείας ἐπί ἀκλονήτων θεμελίων, τά ὁποῖα οὔτε ἡ βροχή, οὔτε οἱ ποταμοί, οὔτε οἱ ἄνεμοι δύνανται νά καταστρέψουν, ἀφοῦ τά θεμέλια ταῦτα εἶναι ἡ πέτρα, ἡ δέ πέτρα εἶναι ὁ Χριστός (Ματθ. ζ, 25).

8. Τό τιθέμενον σήμερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ζήτημα εἶναι ὁ γάμος, ὁ ὁποῖος εἶναι τό κέντρον τῆς Οἰκογενείας καί ἡ Οἰκογένεια δικαιώνει τόν γάμον. Ἡ ἀσκουμένη εἰς τόν σύγχρονον κόσμον πίεσις διά τήν ἀναγνώρισιν νέων μορφῶν συμβιώσεως ἀποτελεῖ μίαν πραγματικήν ἀπειλήν διά τούς ὀρθοδόξους χριστιανούς. Ἡ κρίσις τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου καί τῆς Οἰκογενείας εἰς διαφόρους μορφάς ἀνησυχεῖ βαθέως τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὄχι μόνον ἕνεκα τῶν ἀρνητικῶν συνεπειῶν εἰς τήν δομήν τῆς κοινωνίας, ἀλλά καί ἕνεκα τῆς ἀπειλῆς διά τάς εἰδικωτέρας σχέσεις εἰς τούς κόλπους τῆς παραδοσιακῆς Οἰκογενείας. Κύρια θύματα τῶν τάσεων αὐτῶν εἶναι τό ζεῦγος καί ἰδιαιτέρως τά τέκνα, διότι δυστυχῶς αὐτά ὑφίστανται συνήθως ἐκ τῆς παιδικῆς ἥδη ἡλικίας αὐτῶν τό μαρτύριον, καίτοι οὐδεμίαν ἔχουν εὐθύνην δι' αὐτό.

9. Ὁ νομίμως καταγεγραμμένος *πολιτικός γάμος* μεταξύ ἀνδρός καί γυναικός δέν ἔχει μυστηριακόν χαρακτῆρα, ἀποτελεῖ ἁπλῆν πρᾶξιν συμβιώσεως κυρωθεῖσαν ὑπό τοῦ κράτους, διάφορον πρός τόν εὐλογούμενον ὑπό τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας γάμον. Τά συνάπτοντα *πολιτικόν γάμον* μέλη τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά ἀντιμετωπίζωνται μετά ποιμαντικῆς εὐθύνης, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται διά νά κατανοήσουν τήν ἀξίαν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καί τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀπορρεουσῶν εὐλογιῶν δι' αὐτούς.

10. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀποδέχεται διά τά μέλη αὐτῆς *σύμφωνα συμβιώσεως* τοῦ αὐτοῦ ἤ ἑτέρου φύλου καί πᾶσαν ἄλλην μορφήν συμβιώσεως, διαφόρου τοῦ γάμου. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά καταβάλλῃ πάσας τάς δυνατάς ποιμαντικάς προσπαθείας, ὥστε τά παρεκκλίνοντα μέλη αὐτῆς εἰς τοιαύτας μορφάς συμβιώσεως νά δυνηθοῦν νά κατανοήσουν τήν πραγματικήν ἔννοιαν τῆς μετανοίας καί τῆς εὐλογημένης ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ἀγάπης.

11. Αἱ βαρύταται συνέπειαι τῆς κρίσεως ταύτης ἐκφράζονται διά τῆς ἐπικινδύνου αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαζυγίων, τῶν ἀμβλώσεων καί πολλῶν ἄλλων ἐσωτερικῶν προβλημάτων εἰς τήν οἰκογενειακήν ζωήν. Αἱ συνέπειαι αὗται εἶναι μία μεγάλη πρόκλησις διά τήν ἀποστολήν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον, διό καί οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουν νά καταβάλλουν πᾶσαν δυνατήν προσπάθειαν διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καλεῖ ἐν ἀγάπῃ τά τέκνα αὐτῆς καί ὅλους τούς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως νά ὑπερασπισθοῦν τήν πιστότητα εἰς τήν ἱερότητα τῆς Οἰκογενείας.

ΙΙ. Κωλύματα Γάμου καί ἐφαρμογή τῆς Οἰκονομίας

1. Σχετικῶς μέ τά κωλύματα γάμου λόγῳ ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχιστείας, ἐξ υἱοθεσίας καί πνευματικῆς συγγενείας ἰσχύει ὅ,τι προβλέπεται ὑπό τῶν ἱερῶν κανόνων (53 καί 54 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου) καί τῆς συνῳδά τούτοις ἐκκλησιαστικῆς πράξεως, ὡς αὕτη ἐφαρμόζεται

σήμερον εἰς τάς κατά τόπους αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, καθορίζεται δέ καί περιγράφεται ἐν τοῖς Καταστατικοῖς Χάρταις αὐτῶν καί ταῖς σχετικαῖς συνοδικαῖς ἀποφάσεσιν αὐτῶν.

2. Περί τοῦ μή ἀμετακλήτως λυθέντος ἤ ἀκυρωθέντος γάμου καί τοῦ προϋπάρξαντος τρίτου, ἰσχύει ὅτι συνιστοῦν ἀπόλυτα κωλύματα πρός σύναψιν γάμου, συμφώνως πρός τήν κατηγορηματικῶς καταδικάζουσαν τήν διγαμίαν καί τόν τέταρτον γάμον Ὀρθοδόξον κανονικήν παράδοσιν.

3. Συμφώνως πρός τούς ἱερούς κανόνας κωλύεται κατ' ἀκρίβειαν ἡ ἱερολόγησις γάμου μετά τήν μοναχικήν κουράν (καν. 16 τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί 44 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ Συνόδου).

4. Ἡ ἱερωσύνη αὐτή καθ' αὑτήν δέν ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου, ἀλλ' ὅμως, συμφώνως πρός τήν ἰσχύουσαν κανονικήν παράδοσιν (κανών 3 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ Συνόδου) μετά τήν χειροτονίαν κωλύεται ἡ σύναψις γάμου.

5. Περί τῶν μικτῶν γάμων Ὀρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων καί μή Χριστιανῶν ἤχθη εἰς τήν ἀπόφασιν, ὅπως

i. Ὁ γάμος Ὀρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων κωλύεται κατά κανονικήν ἀκρίβειαν (κανών 72 τῆς Πενθέκτης ἐν Τρούλλῳ Συνόδου).
ii. Ἡ δυνατότης ἐφαρμογῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας ὡς πρός τά κωλύματα γάμου δέον ὅπως νά ἀντιμετωπίζεται ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἑκάστης αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῶν ἱερῶν κανόνων, ἐν πνεύματι ποιμαντικῆς διακρίσεως, ἐπί τῷ σκοπῷ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.
iii. Ὁ γάμος Ὀρθοδόξων μετά μή χριστιανῶν κωλύεται ἀπολύτως κατά κανονικήν ἀκρίβειαν.

6. Ἡ κατά τήν ἐφαρμογήν τῆς περί κωλυμάτων γάμου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως πρᾶξις δέον νά λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν καί τάς διατάξεις τῆς ἑκασταχοῦ σχετικῆς κρατικῆς νομοθεσίας, ἄνευ ὑπερβάσεως τῶν ὁρίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας.

Γ΄ Το Αυτονομον και ο τροπος ανακηρυξεως αυτου

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἠσχολήθη περί τό θέμα «Τό Αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ». Οὕτω, συνεζήτησε τά ὑπό τῆς Ε΄ Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως (Σαμπεζύ, 10-17 Ὀκτώβριος 2015) παραπεμφθέντα αὐτῇ σχετικά κείμενα, ἐγκρίνασα αὐτά μετά τινων μικρῶν τροπολογιῶν, ὡς ἀκολούθως.

Τά ἀπασχολήσαντα τήν Σύνοδον θέματα τοῦ κειμένου ἀνεφέρονται: α) εἰς τήν ἔννοιαν, τό περιεχόμενον καί τά ποικίλα σχήματα τοῦ θεσμοῦ τοῦ Αὐτονόμου, β) εἰς τάς προϋποθέσεις τοπικῆς τινος Ἐκκλησίας διά νά ζητήσῃ τήν Αὐτονομίαν αὐτῆς ἐκ τῆς εἰς ἥν ὑπάγεται Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, γ) εἰς τήν ἀποκλειστικήν ἁρμοδιότητα τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας νά κινήσῃ καί νά ὁλοκληρώσῃ τήν διαδικασίαν ἀποδόσεως τῆς Αὐτονομίας εἰς τμῆμα τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς, Αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν μή ἱδρυομένων εἰς τόν γεωγραφικόν χῶρον τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς, καί δ) εἰς τάς συνεπείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς πράξεως διά τάς σχέσεις τῆς ἀνακηρυχθείσης Αὐτονόμου Ἐκκλησίας τόσον πρός τήν εἰς ἥν ἀναφέρεται Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ὅσον καί πρός τάς ἄλλας Αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

1. Ὁ θεσμός τοῦ Αὐτονόμου ἐκφράζει κατά κανονικόν τρόπον τό καθεστώς τῆς σχετικῆς ἤ μερικῆς ἀνεξαρτησίας ἑνός συγκεκριμένου ἐκκλησιαστικοῦ τμήματος ἐκ τῆς κανονικῆς δικαιο-

δοσίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, εἰς τήν ὁποίαν κανονικῶς ἀναφέρεται.

α) Κατά τήν ἐφαρμογήν τοῦ θεσμοῦ τούτου εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν πρᾶξιν διεμορφώθησαν βαθμίδες ἐξαρτήσεως, ἀφορῶσαι εἰς τάς σχέσεις τῆς Αὐτονόμου πρός τήν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, εἰς τήν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται.

β) Ἡ ἐκλογή τοῦ Πρώτου τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας ἐγκρίνεται ἢ διενεργεῖται ὑπό τοῦ ἁρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, τόν Προκαθημένον τῆς ὁποίας οὗτος μνημονεύει καί εἰς τόν ὁποῖον κανονικῶς ἀναφέρεται.

γ) Εἰς τήν λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ τοῦ Αὐτονόμου ὑφίστανται διάφορα σχήματα κατά τήν ἐφαρμογήν αὐτοῦ εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν πρᾶξιν, τά ὁποῖα προσδιορίζονται ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐξαρτήσεως τῆς Αὐτονόμου ἀπό τήν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν.

δ) Εἰς σχήματά τινα ὁ βαθμός ἐξαρτήσεως τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας ἐκφράζεται καί διά τῆς συμμετοχῆς τοῦ Πρώτου αὐτῆς εἰς τήν Σύνοδον τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας.

2. Ἡ κίνησις καί ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς διαδικασίας διά τήν ἀπόδοσιν τοῦ Αὐτονόμου εἰς τμῆμα τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἀνήκει εἰς τήν κανονικήν ἁρμοδιότητα αὐτῆς, πρός τήν ὁποίαν ἀναφέρεται ἡ ἀνακηρυσσομένη Αὐτόνομος Ἐκκλησία. Οὕτως:

α) Ἡ ζητοῦσα τήν Αὐτονομίαν αὐτῆς τοπική Ἐκκλησία, ἐάν διαθέτῃ τάς ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικάς, κανονικάς καί ποιμαντικάς προϋποθέσεις, ὑποβάλλει τό σχετικόν αἴτημα εἰς τήν πρός ἥν ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτῆς Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ἐξηγοῦσα καί τούς σοβαρούς λόγους, οἱ ὁποῖοι ὑπαγορεύουν τήν ὑποβολήν τοῦ αἰτήματος αὐτῆς.

β) Ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία, δεχομένη τό αἴτημα αὐτῆς, ἀξιολογεῖ ἐν Συνόδῳ τάς προϋποθέσεις καί τούς λόγους τῆς ὑποβολῆς τοῦ αἰτήματος καί ἀποφασίζει διά τήν ἀπόδοσιν ἢ μή τοῦ Αὐτονόμου. Εἰς περίπτωσιν θετικῆς ἀποφάσεως ἐκδίδει τόν σχετικόν Τόμον, ὁ ὁποῖος καθορίζει τά γεωγραφικά ὅρια καί τάς σχέσεις τῆς Αὐτονόμου πρός τήν εἰς ἥν ἀναφέρεται Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, συμφώνως πρός τά καθιερωμένα κριτήρια τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως.

γ) Ὁ Προκαθήμενος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἀνακοινοῖ πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί τάς ἄλλας Αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τήν ἀνακήρυξιν τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας.

δ) Ἡ Αὐτόνομος Ἐκκλησία ἐκφράζεται διά τῆς ἐξ ἧς ἔλαβε τήν αὐτονομίαν αὐτῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας εἰς τάς διορθοδόξους, διαχριστιανικάς καί διαθρησκειακάς σχέσεις αὐτῆς.

ε) Ἑκάστη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία δύναται νά παραχωρῇ αὐτόνομον καθεστώς μόνον ἐντός τῶν ὁρίων τῆς κανονικῆς γεωγραφικῆς περιφερείας αὐτῆς. Εἰς τόν χῶρον τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς δέν ἱδρύονται Αὐτόνομοι Ἐκκλησίαι, εἰ μή μόνον μετά πανορθόδοξον συναίνεσιν, ἐξασφαλιζομένην ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

στ) Εἰς περιπτώσεις ἀπονομῆς αὐτονόμου καθεστῶτος εἰς τήν ἰδίαν γεωγραφικήν ἐκκλησιαστικήν περιοχήν ὑπό δύο Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καί, ὡς ἐκ τούτου, ἐγειρομένης ἀμφισβητήσεως ἑκατέρου Αὐτονόμου, αἱ ἐμπλεκόμεναι πλευραί ἀναφέρονται, ὁμοῦ ἢ κεχωρισμένως, εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην, ἵνα οὗτος ἐξεύρῃ τήν κανονικήν λύσιν ἐπί τοῦ θέματος κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

3. Αἱ ἐκ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτονόμου προκύπτουσαι διά τήν Αὐτόνομον Ἐκκλησίαν καί τήν σχέσιν αὐτῆς πρός τήν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν συνέπειαι εἶναι αἱ κάτωθι:

α) Ὁ Πρῶτος τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας μνημονεύει μόνον τοῦ ὀνόματος τοῦ Προκαθημένου τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας.

β) Τό ὄνομα τοῦ Πρώτου τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας δέν ἀναγράφεται εἰς τά Δίπτυχα.

γ) Ἡ Αὐτόνομος Ἐκκλησία παραλαμβάνει τό Ἅγιον Μύρον ἐκ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας.

δ) Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας ἐκλέγονται, καθίστανται καί κρίνονται ὑπό τοῦ ἁρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου αὐτῆς. Εἰς περίπτωσιν βεβαίας πρός τοῦτο ἀδυναμίας τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας, ἐπικουρεῖται αὕτη ὑπό τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας εἰς ἥν ἀναφέρεται.

Δ΄ Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΤΗΡΗΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

1. Ἡ νηστεία εἶναι θεία ἐντολή (Γεν. β΄, 16-17). Κατά τόν Μ. Βασίλειον, «*συνηλικιῶτίς ἐστι τῆς ἀνθρωπότητος· νηστεία γάρ ἐν τῷ παραδείσῳ ἐνομοθετήθη*» («Περί νηστείας», 1, 3. *PG* 31, 168Α). Εἶναι μέγα πνευματικόν ἀγώνισμα καί ἡ κατ᾽ ἐξοχήν ἔκφρασις τοῦ ἀσκητικοῦ ἰδεώδους τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπαρεγκλίτως στοιχοῦσα εἴς τε τά ἀποστολικά θεσπίσματα καί τούς συνοδικούς κανόνας καί εἰς τήν καθ᾽ ὅλου πατερικήν παράδοσιν, διεκήρυξε πάντοτε τήν ὑψίστην ἀξίαν τῆς νηστείας διά τόν πνευματικόν βίον τοῦ ἀνθρώπου καί τήν σωτηρίαν αὐτοῦ. Εἰς τόν κύκλον τῆς λατρείας τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ Κυρίου προβάλλεται ἡ ὅλη περί τῆς νηστείας πατερική παράδοσις καί διδασκαλία διά τήν συνεχῆ καί ἀδιάπτωτον ἐγρήγορσιν τοῦ ἀνθρώπου καί τήν ἐπίδοσιν αὐτοῦ εἰς τούς πνευματικούς ἀγῶνας. Διό καί ὑμνεῖται εἰς τό Τριῴδιον ὡς χάρις πολύφωτος, ὡς ὅπλον ἀκαταμάχητον, ὡς πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ὡς καλλίστη τρίβος ἀρετῶν, ὡς τροφή ψυχῆς, ὡς πηγή φιλοσοφίας ἁπάσης, ὡς ἀφθάρτου διαγωγῆς καί ἰσαγγέλου πολιτείας τό μίμημα, ὡς μήτηρ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων καί πασῶν τῶν ἀρετῶν.

2. Ἡ νηστεία ὡς ἀρχαιότατος θεσμός ἀπαντᾷ ἤδη εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην (Δευτ. θ΄, 18. Ἡσ. νη΄, 4-10. Ἰωήλ β΄, 15. Ἰωνᾶς γ΄, 5-7), βεβαιοῦται δέ ὑπό τῆς Καινῆς. Αὐτός ὁ Κύριος ἐνήστευσεν ἐπί τεσσαράκοντα ἡμέρας πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς δημοσίας δράσεως αὐτοῦ (Λουκ. δ΄, 1-2) καί ἔδωκεν ὁδηγίας ὡς πρός τόν τρόπον ἀσκήσεως τῆς νηστείας (Ματθ. στ΄, 16-18). Εἰς τήν Καινήν Διαθήκην γενικώτερον συνιστᾶται ἡ νηστεία ὡς μέσον ἐγκρατείας, μετανοίας καί πνευματικῆς ἀνατάσεως (Μάρκ. α΄, 6. Πράξ. ιγ΄, 2. ιδ΄, 23. Ρωμ. ιδ΄, 21). Ἡ Ἐκκλησία, ἀπό τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, διεκήρυξε τήν ὑψίστην σημασίαν τῆς νηστείας καί ὥρισε τήν Τετάρτην καί τήν Παρασκευήν ὡς ἡμέρας νηστείας (Διδαχή η΄, 1), ὡς ἐπίσης καί τήν πρό τοῦ Πάσχα νηστείαν (Εἰρηναῖος Λουγδούνου, ἐν: Εὐσεβίου, «Ἐκκλησιαστική Ἱστορία» ε΄, 24. *PG* 20, 497Β-508ΑΒ). Βεβαίως, εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν πρᾶξιν, τήν ἀνά τούς αἰῶνας μαρτυρουμένην, ὑπῆρξε ποικιλία οὐχί μόνον εἰς τήν ἔκτασιν τῆς νηστείας πρό τοῦ Πάσχα (Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, «Ἐπιστολή πρός Βασιλείδην ἐπίσκοπον», *PG* 10, 1277), ἀλλά καί ὡς πρός τόν ἀριθμόν καί τό περιεχόμενον τῶν ὑπολοίπων περιόδων νηστείας, αἵτινες διεμορφώθησαν ὑπό τήν ἐπιρροήν ποικίλων παραγόντων, πρωτίστως λειτουργικῶν καί μοναστικῶν, προκειμένου νά συντελῆται μεταξύ ἄλλων καί ἡ κατάλληλος προετοιμασία πρό τῶν μεγάλων ἑορτῶν. Οὕτως, ὁ ἄρρηκτος δεσμός νηστείας καί λατρείας παρέχει τό μέτρον καί τόν σκοπόν τῆς νηστείας καί ἀναδεικνύει τόν πνευματικόν χαρακτῆρα αὐτῆς, διό καί ἅπαντες οἱ πιστοί καλοῦνται νά ἀνταποκριθοῦν, ἕκαστος κατά τήν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν καί δυνατότητα, χωρίς ὅμως νά παρέχηται καί ἐλευθερία καταφρονήσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ: «*ὅρα μή τις σέ πλανήσῃ ἀπό ταύτης τῆς ὁδοῦ τῆς διδαχῆς... Εἰ μέν γάρ δύνασαι βαστάσαι ὅλον τόν ζυγόν τοῦ Κυρίου, τέλειος ἔσει· εἰ δέ οὐ δύνασαι, ὃ δύνῃ τοῦτο ποίει. Περί δέ τῆς βρώσεως, ὃ δύνασαι, βάστασον*» (Διδαχή στ΄, 1-3).

3. Ἡ ἀληθής νηστεία, ὡς πνευματικόν ἀγώνισμα, συνδέεται πρός τήν ἀδιάλειπτον προσευχήν καί τήν εἰλικρινῆ μετάνοιαν. «*Μετάνοια χωρίς νηστείας ἀργή*» (Μ. Βασιλείου, «Περί νηστείας» 1, 3. *PG* 31, 168Α), ὡς ἐπίσης καί νηστεία ἄνευ ἔργων εὐποιΐας εἶναι νεκρά, ἰδίᾳ δέ κατά τήν σύγχρονον ἐποχήν, καθ᾽ ἥν ἡ ἄνισος καί ἄδικος κατανομή τῶν ἀγαθῶν στερεῖ καί αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου ὁλοκλήρους λαούς. «*Νηστεύοντες ἀδελφοί σωματικῶς, νηστεύσωμεν καί πνευματικῶς· λύσωμεν πάντα σύνδεσμον ἀδικίας· διαρρήξωμεν στραγγαλιάς βιαίων συναλλαγμάτων· πᾶσαν συγγραφήν ἄδικον διασπάσωμεν· δώσωμεν πεινῶσιν ἄρτον, καί πτωχούς ἀστέγους εἰσαγάγωμεν εἰς οἴκους*» (Στιχηρόν, Ἰδιόμελον Τετάρτης, Α΄ Ἑβδομάδος Νηστειῶν. Πρβλ. Ἡσαΐου νη΄, 6-7). Ἡ νηστεία δέν ἐξαντλεῖται εἰς ἁπλῆν καί τυπικήν ἀποχήν ἔκ τινων μόνον καθωρισμένων τροφῶν. «*Οὐ μέντοι ἐξαρ-*

κεῖ καθ' ἑαυτήν ἡ ἀποχή βρωμάτων πρός τήν ἐπαινετήν νηστείαν, ἀλλά νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. Ἀληθής νηστεία ἡ τοῦ κακοῦ ἀλλοτρίωσις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους, ἐπιορκίας. Ἡ τούτων ἔνδεια νηστεία ἐστίν ἀληθής. Ἐν τούτοις μέν ἡ νηστεία καλόν» (Μ. Βασιλείου, «Περί νηστείας» 2, 7. *PG* 31, 196D). Ἡ κατά τήν νηστείαν ἀποχή ἔκ τινων καθωρισμένων τροφῶν καί ἡ κατ' αὐτήν ὀλιγάρκεια, οὐ μόνον κατά τό εἶδος, ἀλλά καί κατά τήν ποσότητα τῶν μεταλαμβανομένων τροφῶν, ἀποτελοῦν τό αἰσθητόν στοιχεῖον τοῦ πνευματικοῦ ἀγωνίσματος. «*Ἡ νηστεία ἀποχή τροφῆς ἐστι κατά τό σημαινόμενον. Τροφή δέ οὐδέν δικαιοτέρους ἡμᾶς ἤ ἀδικωτέρους ἀπεργάζεται· κατά δέ τό μυστικόν δηλοῖ ὅτι, ὥσπερ τοῖς καθ' ἕνα ἐκ τροφῆς ἡ ζωή, ἡ δέ ἀτροφία θανάτου σύμβολον, οὕτω καί ἡμᾶς τῶν κοσμικῶν νηστεύειν χρή, ἵνα τῷ κόσμῳ ἀποθάνωμεν, καί μετά τοῦτο, τροφῆς θείας μεταλαβόντες, Θεῷ ζήσωμεν*» (Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, «Ἐκ τῶν Προφητικῶν Ἐκλογαί». *PG* 9, 704D-705A). Οὕτως, ἡ ἀληθής νηστεία ἀναφέρεται εἰς τήν καθ' ὅλου ἐν Χριστῷ ζωήν τῶν πιστῶν καί κορυφοῦται διά τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τήν θείαν λατρείαν καί ἰδίᾳ εἰς τό μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

4. Ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία τοῦ Κυρίου κατέστη ὑπόδειγμα τῆς νηστείας τῶν πιστῶν, ἡ ὁποία ἐνεργοποιεῖ τήν μετοχήν αὐτῶν εἰς τήν ὑπακοήν τοῦ Κυρίου, ἵνα δι' αὐτῆς, «*ὅ μή φυλάξαντες ἀποβεβλήκαμεν, φυλάξαντες ἀπολάβωμεν*» (Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΜΕ΄, Εἰς τό Ἅγιον Πάσχα, 28. *PG* 36, 661C). Ἡ χριστοκεντρική κατανόησις τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος τῆς νηστείας, ἰδίᾳ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, κανών εἰς τήν καθ' ὅλου πατερικήν παράδοσιν, συγκεφαλαιοῦται χαρακτηριστικῶς ὑπό τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ: «*Ἐάν οὕτω νηστεύῃς, οὐ μόνον συμπάσχων ἔσῃ καί συννεκρούμενος, ἀλλά καί συνανιστάμενος καί συμβασιλεύων Χριστῷ εἰς αἰῶνας τούς ἀπεράντους· σύμφυτος γάρ γεγονώς διά τῆς τοιαύτης νηστείας τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καί τῆς ἀναστάσεως κοινωνός ἔσῃ καί τῆς ἐν αὐτῷ ζωῆς κληρονόμος*» (Ὁμιλία ΙΓ΄, τῇ Ε΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν. *PG* 151, 161AB).

5. Κατά τήν ὀρθόδοξον παράδοσιν, τό μέτρον τῆς πνευματικῆς τελειώσεως εἶναι τό «*μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ*» (Ἐφεσ. δ΄, 13) καί ἕκαστος ὀφείλει, ἄν θέλῃ νά φθάσῃ εἰς αὐτό, νά ἀγωνισθῇ καί ὑψωθῇ ἀναλόγως. Ἀκριβῶς δέ διά τοῦτο, ἡ ἄσκησις καί ὁ πνευματικός ἀγών δέν ἔχουν τέλος ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ὅπως καί ἡ τελειότης τῶν τελείων. Πάντες καλοῦνται νά ἀνταποκρίνωνται, ὅση δύναμις αὐτοῖς, εἰς τάς ἐπιταγάς τοῦ ὀρθοδόξου ὑψηλοῦ μέτρου μέ σκοπόν τήν κατά χάριν θέωσιν. Καί αὐτοί, παρ' ὅτι πράττουν πάντα τά διατεταγμένα, οὐδέποτε ὑψηλοφρονοῦν, ἀλλ' ὁμολογοῦν ὅτι «*δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὅ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν*» (Λουκ. ιζ΄ 17, 10). Πάντες ἔχουν –κατά τήν ὀρθόδοξον περί πνευματικῆς ζωῆς ἀντίληψιν– χρέος νά μή ἐγκαταλείπουν τόν καλόν τῆς νηστείας ἀγῶνα, ἀλλ' ἐν αὐτομεμψίᾳ καί συναισθήσει τῆς ταπεινότητος τῆς καταστάσεως αὐτῶν, νά ἐπαφίενται διά τάς παραλείψεις των εἰς τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον Ὀρθόδοξος πνευματική ζωή εἶναι ἀνεπίτευκτος χωρίς τόν πνευματικόν ἀγῶνα τῆς νηστείας.

6. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς φιλόστοργος μήτηρ, ὥρισε τά εἰς σωτηρίαν συμφέροντα καί προέταξε τούς ἱερούς καιρούς τῆς νηστείας ὡς θεοδώρητον «*φυλακτήριον*» τῆς καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τῶν πιστῶν κατά πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀλλοτρίου. Στοιχοῦσα τοῖς θείοις Πατράσι, φυλάσσει, ὡς καί πρότερον, τά ἱερά ἀποστολικά θεσπίσματα, τούς συνοδικούς κανόνας καί τάς ἱεράς παραδόσεις, προβάλλει πάντοτε τάς ἱεράς νηστείας ὡς ἀρίστην ἐν τῇ ἀσκήσει τρίβον πνευματικῆς τελειώσεως καί σωτηρίας τῶν πιστῶν καί κηρύσσει τήν ἀνάγκην τηρήσεως ὑπ' αὐτῶν τῶν τεταγμένων νηστειῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ Κυρίου, ἤτοι τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τῆς Τετάρτης καί τῆς Παρασκευῆς, αἵτινες μαρτυροῦνται ὑπό τῶν ἱερῶν κανόνων, ὡς καί τῶν νηστειῶν τῶν Χριστουγέννων, τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καί τῶν μονοημέρων τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων καί τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, πρός τούτοις δέ καί πασῶν τῶν κατά ποιμαντικήν μέριμναν ὁριζομένων ἑκάστοτε νηστειῶν ἤ τῶν κατά τήν προαίρεσιν τῶν πιστῶν τηρουμένων.

7. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως ἔθετο ἅμα, κατά ποιμαντικήν διάκρισιν, καί ὅρια φιλανθρώπου οἰκονομίας τοῦ καθεστῶτος τῆς νηστείας. Διό καί προέβλεψε τήν δι᾽ ἀσθένειαν τοῦ σώματος ἤ δι᾽ ἀδήριτον ἀνάγκην ἤ καί διά τήν χαλεπότητα τῶν καιρῶν ἀνάλογον ἐφαρμογήν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας κατά τήν ὑπεύθυνον κρίσιν καί ποιμαντικήν μέριμναν τοῦ σώματος τῶν ἐπισκόπων τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν.

8. Εἶναι γεγονός, ὅτι σήμερον πολλοί πιστοί δέν τηροῦν ἁπάσας τάς περί νηστείας διατάξεις, εἴτε ἐξ ὀλιγωρίας εἴτε λόγῳ τῶν ὑπαρχουσῶν συνθηκῶν ζωῆς, οἱαιδήποτε κἄν ὦσιν αὗται. Ἅπασαι ὅμως αἱ περιπτώσεις αὗται τῆς χαλαρώσεως τῶν περί νηστείας ἱερῶν διατάξεων, εἴτε εἶναι γενικώτεραι, εἴτε ἀτομικαί, δέον ὅπως τυγχάνουν τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ Θεός *«οὐ θέλει τόν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τό ἐπιστρέψαι καί ζῆν αὐτόν»* (πρβλ. Ἰεζ. λγ΄, 11), χωρίς ὅμως νά περιφρονῆται ἡ ἀξία τῆς νηστείας. Ὅθεν διά τούς ἔχοντας δυσκολίαν εἰς τήν τήρησιν τῶν ἰσχυουσῶν περί νηστείας διατάξεων εἴτε ἐκ λόγων ἀτομικῶν (ἀσθένεια, στράτευσις, συνθῆκαι ἐργασίας κλπ.) εἴτε γενικωτέρων (εἰδικαί συνθῆκαι ἐπικρατοῦσαι εἴς τινας χώρας ἀπό πλευρᾶς κλίματος, καθώς καί κοινωνικο-οἰκονομικαί ἰδιαιτερότητες τινῶν χωρῶν λ.χ. ἀδυναμία εὑρέσεως νηστησίμων τροφῶν) ἐπαφίεται εἰς τήν διάκρισιν τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν νά καθορίσουν τήν φιλάνθρωπον οἰκονομίαν καί ἐπιείκειαν, ἀπαλύνουσαι, κατά τάς εἰδικάς ταύτας περιπτώσεις, τό τυχόν «στύφον» τῶν ἱερῶν νηστειῶν. Πάντα δέ ταῦτα ἐντός τῶν πλαισίων τῶν ὡς ἄνω λεχθέντων καί ἐπί τῷ σκοπῷ νά μή ἀτονήσῃ ποσῶς ὁ ἱερός θεσμός τῆς νηστείας. Ἡ φιλάνθρωπος αὕτη συγκατάβασις πρέπει νά ἀσκηθῇ ὑπό τῆς Ἐκκλησίας μετά πάσης φειδοῦς, ὁπωσδήποτε δέ ἐπί τό ἐπιεικέστερον διά τάς νηστείας ἐκείνας, δι᾽ ἅς δέν ὑπάρχει ὁμοιόμορφος πάντοτε καί εἰς ἁπάσας τάς περιπτώσεις παράδοσις καί πρᾶξις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. *«... Καλόν τό νηστεύειν πᾶσαν ἡμέραν, ἀλλ᾽ ὁ μή ἐσθίων τόν ἐσθίοντα μή κρινέτω. Ἐν τοῖς τοιούτοις οὐ νομοθετεῖν, οὐ βιάζεσθαι, οὐκ ἀναγκαστικῶς ἄγειν τό ἐγχειρισθέν προσήκει ποίμνιον, πειθοῖ δέ μᾶλλον, καί ἠπιότητι, καί λόγῳ ἅλατι ἠρτυμένῳ...»* (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, «Περί τῶν ἁγίων νηστειῶν», 3. *PG* 95, 68Β).

9. Ἡ πρό τῆς θείας κοινωνίας νηστεία τριῶν ἤ περισσοτέρων ἡμερῶν ἐπαφίεται εἰς τήν εὐλάβειαν τῶν πιστῶν, συμφώνως καί πρός τά λόγια τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου *«... μ᾽ ὅλον ὁποῦ ἀπό τούς θείους Κανόνας νηστεία πρό τῆς Μεταλήψεως οὐ διορίζεται· οἱ δυνάμενοι δέ νηστεύειν πρό αὐτῆς καί ὁλόκληρον ἑβδομάδα, καλῶς ποιοῦσι»* (Ἑρμηνεία εἰς τόν κανόνα ιγ΄ τῆς Στ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, Πηδάλιον, 191). Ὅμως, τό σύνολον τῶν πιστῶν τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νά τηρῇ τάς ἱεράς νηστείας καί τήν ἀπό μεσονυκτίου ἀσιτίαν προκειμένου νά προσέρχηται τακτικῶς εἰς τήν θείαν Μετάληψιν, ἥτις εἶναι ἡ κατ᾽ ἐξοχήν ἔκφρασις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀντότητος, νά ἐθισθῇ δέ ὥστε νά νηστεύῃ εἰς ἔνδειξιν μετανοίας, εἰς ἐκπλήρωσιν πνευματικῆς ὑποσχέσεως, πρός ἐπίτευξιν ἱεροῦ τινος σκοποῦ, εἰς καιρούς πειρασμοῦ, ἐν συνδυασμῷ πρός αἰτήματα αὐτοῦ παρά τοῦ Θεοῦ, πρό τοῦ βαπτίσματος (διά τούς προσερχομένους εἰς τό βάπτισμα ἐνηλίκους), πρό τῆς χειροτονίας, εἰς περιπτώσεις ἐπιτιμίων, κατά τάς ἱεράς ἀποδημίας καί εἰς ἄλλας παρομοίας περιστάσεις.

Ε΄ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΟΙΠΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

1. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, οὖσα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, ἐν τῇ βαθείᾳ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοσυνειδησίᾳ αὐτῆς πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι κατέχει κυρίαν θέσιν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος ἐντός τοῦ συγχρόνου κόσμου.

2. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεμελιοῖ τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐπί τοῦ γεγονότος τῆς ἱδρύ-

σεως αὐτῆς ὑπό τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἐπί τῆς κοινωνίας ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι καί τοῖς μυστηρίοις. Ἡ ἑνότης αὕτη ἐκφράζεται διά τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς καί τῆς πατερικῆς παραδόσεως καί βιοῦται μέχρι σήμερον ἐν αὐτῇ. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει τήν ἀποστολήν καί ὑποχρέωσιν ἵνα μεταδίδῃ καί κηρύττῃ πᾶσαν τήν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καί τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει ἀλήθειαν, ἥτις καί προσδίδει τῇ Ἐκκλησίᾳ τόν καθολικόν αὐτῆς χαρακτῆρα.

3. Ἡ εὐθύνη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διά τήν ἑνότητα, ὡς καί ἡ οἰκουμενική αὐτῆς ἀποστολή ἐξεφράσθησαν ὑπό τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Αὗται ἰδιαιτέρως προέβαλον τόν μεταξύ τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας ὑφιστάμενον ἄρρηκτον δεσμόν.

4. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀδιαλείπτως προσευχομένη «ὑπέρ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως», ἐκαλλιέργει πάντοτε διάλογον μετά τῶν ἐξ αὐτῆς διεστώτων, τῶν ἐγγύς καί τῶν μακράν, ἐπρωτοστάτησε μάλιστα εἰς τήν σύγχρονον ἀναζήτησιν ὁδῶν καί τρόπων τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἑνότητος τῶν εἰς Χριστόν πιστευόντων, μετέσχε τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἀπό τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς καί συνετέλεσεν εἰς τήν διαμόρφωσιν καί περαιτέρω ἐξέλιξιν αὐτῆς. Ἄλλωστε, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία χάρις εἰς τό διακρῖνον αὐτήν οἰκουμενικόν καί φιλάνθρωπον πνεῦμα, θεοκελεύστως αἰτούμενον «πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α΄ Τιμ. β΄, 4), ἀείποτε ἠγωνίσθη ὑπέρ ἀποκαταστάσεως τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος. Διό, *ἡ Ὀρθόδοξος συμμετοχή εἰς τήν κίνησιν πρός ἀποκατάστασιν τῆς ἑνότητος μετά τῶν ἄλλων Χριστιανῶν ἐν τῇ Μιᾷ, Ἁγίᾳ, Καθολικῇ καί Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ* οὐδόλως τυγχάνει ξένη πρός τήν φύσιν καί τήν ἱστορίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ἀποτελεῖ συνεπῆ ἔκφρασιν τῆς ἀποστολικῆς πίστεως καί παραδόσεως, ἐντός νέων ἱστορικῶν συνθηκῶν.

5. Οἱ σύγχρονοι διμερεῖς θεολογικοί διάλογοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς καί ἡ συμμετοχή αὐτῆς εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν ἐρείδονται ἐπί τῆς συνειδήσεως ταύτης τῆς Ὀρθοδοξίας καί τοῦ οἰκουμενικοῦ αὐτῆς πνεύματος ἐπί τῷ τέλει τῆς ἀναζητήσεως, βάσει τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως καί τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν ἑπτά Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς ἑνότητος ὅλων τῶν Χριστιανῶν.

6. Κατά τήν ὀντολογικήν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἑνότης αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νά διαταραχθῇ. Παρά ταῦτα, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποδέχεται τήν ἱστορικήν ὀνομασίαν τῶν μή εὑρισκομένων ἐν κοινωνίᾳ μετ᾽ αὐτῆς ἄλλων ἑτεροδόξων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, ἀλλά πιστεύει ὅτι αἱ πρός ταύτας σχέσεις αὐτῆς πρέπει νά στηρίζωνται ἐπί τῆς ὑπ᾽ αὐτῶν ὅσον ἔνεστι ταχυτέρας καί ἀντικειμενικωτέρας ἀποσαφηνίσεως τοῦ ὅλου ἐκκλησιολογικοῦ θέματος καί ἰδιαιτέρως τῆς γενικωτέρας παρ᾽ αὐταῖς διδασκαλίας περί μυστηρίων, χάριτος, ἱερωσύνης καί ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Οὕτω, ἦτο εὔνους καί θετικῶς διατεθειμένη τόσον διά θεολογικούς, ὅσον καί διά ποιμαντικούς λόγους, πρός θεολογικόν διάλογον μετά τῶν λοιπῶν χριστιανῶν εἰς διμερές καί πολυμερές ἐπίπεδον καί πρός τήν συμμετοχήν γενικώτερον εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι διά τοῦ διαλόγου δίδει δυναμικήν μαρτυρίαν τοῦ πληρώματος τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας καί τῶν πνευματικῶν αὐτῆς θησαυρῶν πρός τούς ἐκτός αὐτῆς, μέ ἀντικειμενικόν σκοπόν τήν προλείανσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης πρός τήν ἑνότητα.

7. Ὑπό τό ἀνωτέρω πνεῦμα, ἅπασαι αἱ κατά τόπους Ἁγιώταται Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι συμμετέχουν σήμερον ἐνεργῶς εἰς ἐπισήμους θεολογικούς διαλόγους, ἡ δέ πλειονότης ἐξ αὐτῶν καί εἰς διαφόρους ἐθνικούς, περιφερειακούς καί διεθνεῖς διαχριστιανικούς ὀργανισμούς, παρά τήν προκύψασαν βαθεῖαν κρίσιν εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν. Ἡ πολυσχιδής αὕτη δραστηριότης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πηγάζει ἐκ τοῦ αἰσθήματος ὑπευθυνότητος καί ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ἡ ἀμοιβαία κατανόησις καί ἡ συνεργασία τυγχάνουν οὐσιώδεις, «ἵνα μή ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ» (Α΄ Κορ. θ΄, 12).

8. Βεβαίως, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, διαλεγομένη μετά τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν, δέν παραγνωρίζει τάς δυσκολίας τοῦ τοιούτου ἐγχειρήματος, κατανοεῖ ὅμως ταύτας ἐν τῇ πορείᾳ πρός τήν κοινήν κατανόησιν τῆς παραδόσεως τῆς ἀρ-

χαίας Ἐκκλησίας καί ἐπί τῇ ἐλπίδι ὅτι τό Ἅγιον Πνεῦμα, ὅπερ «ὅλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας» (στιχηρόν ἑσπερινοῦ Πεντηκοστῆς), θά «ἀναπληρώσῃ τά ἐλλείποντα» (εὐχή χειροτονίας). Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον δέν στηρίζεται μόνον εἰς τάς ἀνθρωπίνους δυνάμεις τῶν διεξαγόντων τούς διαλόγους, ἀλλ᾽ ἀπεκδέχεται πρωτίστως τήν ἐπιστασίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου, εὐχηθέντος «ἵνα πάντες ἕν ὦσιν» (Ἰωάν. ιζ΄, 21).

9. Οἱ σύγχρονοι διμερεῖς θεολογικοί διάλογοι, κηρυχθέντες ὑπό Πανορθοδόξων Διασκέψεων, ἐκφράζουν τήν ὁμόθυμον ἀπόφασιν πασῶν τῶν κατά τόπους ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται νά συμμετέχουν ἐνεργῶς καί συνεχῶς εἰς τήν διεξαγωγήν αὐτῶν, ἵνα μή παρακωλύηται ἡ ὁμόφωνος μαρτυρία τῆς Ὀρθοδοξίας πρός δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ἐν ᾗ περιπτώσει τοπική τις Ἐκκλησία ἤθελεν ἀποφασίσει νά μή ὁρίσῃ ἐκπροσώπους αὐτῆς εἴς τινα διάλογον ἤ συνέλευσιν διαλόγου, ἐάν ἡ ἀπόφασις αὕτη δέν εἶναι πανορθόδοξος, ὁ διάλογος συνεχίζεται. Πρό τῆς ἐνάρξεως τοῦ διαλόγου ἤ τῆς συνελεύσεως ἀντιστοίχως, ἡ ἀπουσία τοπικῆς Ἐκκλησίας τινός δέον ὅπως συζητηθῇ ὁπωσδήποτε ὑπό τῆς Ὀρθοδόξου Ἐπιτροπῆς τοῦ διαλόγου πρός ἔκφρασιν τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οἱ διμερεῖς καί πολυμερεῖς θεολογικοί διάλογοι δέον ὅπως ὑπόκεινται εἰς πανορθοδόξους περιοδικάς ἀξιολογήσεις.

10. Τά προβλήματα, τά ὁποῖα ἀνακύπτουν κατά τάς θεολογικάς συζητήσεις τῶν Μεικτῶν Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, δέν συνιστοῦν πάντοτε ἐπαρκῆ αἰτιολόγησιν μονομεροῦς ἀνακλήσεως τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς ἤ καί ὁριστικῆς διακοπῆς τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς ὑπό τινος κατά τόπον Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποχώρησις ἐκ τοῦ διαλόγου Ἐκκλησίας τινός δέον ὅπως κατά κανόνα ἀποφεύγηται, καταβαλλομένων τῶν δεουσῶν διορθοδόξων προσπαθειῶν διά τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς ὁλοκληρίας τῆς ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐάν τοπική τις Ἐκκλησία ἤ καί ἄλλαι τινές Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀρνῶνται νά συμμετάσχουν εἰς τάς συνελεύσεις τῆς Μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ὡρισμένου διαλόγου, ἐπικαλούμεναι σοβαρούς ἐκκλησιολογικούς, κανονικούς, ποιμαντικούς ἤ ἠθικῆς φύσεως λόγους, ἡ Ἐκκλησία ἤ αἱ Ἐκκλησίαι αὗται κοινοποιοῦν ἐγγράφως τήν ἄρνησιν αὐτῶν εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην καί εἰς πάσας τάς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα. Κατά τήν πανορθόδοξον διαβούλευσιν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀναζητεῖ τήν ὁμόφωνον συναίνεσιν τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τά ἐφεξῆς δέοντα γενέσθαι, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς ἐπαναξιολογήσεως τῆς πορείας τοῦ συγκεκριμένου θεολογικοῦ διαλόγου, ἐφ᾽ ὅσον τοῦτο κριθῇ ὁμοφώνως ἀναγκαῖον.

11. Ἡ κατά τήν διεξαγωγήν τῶν θεολογικῶν διαλόγων ἀκολουθουμένη μεθοδολογία ἀποσκοπεῖ εἴς τε τήν λύσιν τῶν παραδεδομένων θεολογικῶν διαφορῶν ἤ τῶν τυχόν νέων διαφοροποιήσεων καί εἰς τήν ἀναζήτησιν τῶν κοινῶν στοιχείων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, προϋποθέτει δέ τήν σχετικήν πληροφόρησιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἐπί τῶν διαφόρων ἐξελίξεων τῶν διαλόγων. Ἐν περιπτώσει ἀδυναμίας ὑπερβάσεως συγκεκριμένης τινός θεολογικῆς διαφορᾶς, ὁ θεολογικός διάλογος δύναται νά συνεχίζηται, καταγραφομένης τῆς διαπιστωθείσης ἐπί τοῦ συγκεκριμένου θέματος θεολογικῆς διαφωνίας καί ἀνακοινουμένης τῆς διαφωνίας ταύτης πρός πάσας τάς κατά τόπους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας διά τά ἐφεξῆς δέοντα γενέσθαι.

12. Εἶναι εὐνόητον ὅτι κατά τήν διεξαγωγήν τῶν θεολογικῶν διαλόγων, κοινός πάντων σκοπός εἶναι ἡ τελική ἀποκατάστασις τῆς ἐν τῇ ὀρθῇ πίστει καί τῇ ἀγάπῃ ἑνότητος. Ὁπωσδήποτε ὅμως αἱ ὑφιστάμεναι θεολογικαί καί ἐκκλησιολογικαί διαφοραί ἐπιτρέπουν ποιάν τινα ἱεράρχησιν ὡς πρός τάς ὑφισταμένας δυσχερείας διά τήν πραγμάτωσιν τοῦ πανορθοδόξως διαπιστουμένου σκοποῦ. Ἡ ἑτερότης τῶν προβλημάτων ἑκάστου διμεροῦς διαλόγου προϋποθέτει διαφοροποίησιν μέν τῆς τηρηθησομένης ἐν αὐτῷ μεθοδολογίας, ἀλλ᾽ οὐχί καί διαφοροποίησιν σκοποῦ, διότι ὁ σκοπός εἶναι ἑνιαῖος εἰς πάντας τούς διαλόγους.

13. Ἐν τούτοις, ἐπιβάλλεται, ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, ὅπως ἀναληφθῇ προσπάθεια συντονισμοῦ τοῦ ἔργου τῶν διαφόρων Διορθοδόξων Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡ ὑπάρχουσα ἑνότης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρέπει νά ἀποκαλύπτηται καί ἐκδηλοῦται καί ἐν τῷ χώρῳ τῶν διαλόγων τούτων.

14. Ἡ περάτωσις οἱουδήποτε ἐπισήμως κηρυχθέντος θεολογικοῦ διαλόγου συντελεῖται διά τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ ἔργου τῆς ἀντιστοίχου Μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁπότε ὁ Πρόεδρος τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ὑποβάλλει ἔκθεσιν πρός τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην, ὁ ὁποῖος, ἐν συμφωνίᾳ καί μετά τῶν Προκαθημένων τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κηρύσσει τήν λῆξιν τοῦ διαλόγου. Οὐδείς διάλογος θεωρεῖται περατωθείς πρίν ἤ κηρυχθῇ λήξας διά τοιαύτης πανορθοδόξου ἀποφάνσεως.

15. Ἡ μετά τήν τυχόν ἐπιτυχῆ ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου θεολογικοῦ τινος διαλόγου πανορθόδοξος ἀπόφασις διά τήν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας δέον ὅπως ἐρείδηται ἐπί τῆς ὁμοφωνίας πασῶν τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

16. Ἕν ἐκ τῶν κυρίων ὀργάνων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως εἶναι τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (Π.Σ.Ε.). Ὡρισμέναι Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ὑπῆρξαν ἱδρυτικά μέλη καί ἐν συνεχείᾳ ἅπασαι ἀπέβησαν μέλη αὐτοῦ. Τό Π.Σ.Ε. εἶναι ἕν συγκεκροτημένον διαχριστιανικόν σῶμα, παρά τό γεγονός ὅτι τοῦτο δέν συμπεριλαμβάνει ἁπάσας τάς ἑτεροδόξους Χριστιανικάς Ἐκκλησίας καί Ὁμολογίας. Παραλλήλως, ὑφίστανται καί ἄλλοι διαχριστιανικοί ὀργανισμοί καί περιφερειακά ὄργανα, ὡς ἡ Διάσκεψις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (Κ.Ε.Κ.), τό Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς (Σ.Ε.Μ.Α.) καί τό Παναφρικανικόν Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν. Ταῦτα μετά τοῦ Π.Σ.Ε. τηροῦν σημαντικήν ἀποστολήν διά τήν προώθησιν τῆς ἑνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι Γεωργίας καί Βουλγαρίας ἀπεχώρησαν ἐκ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἡ μέν πρώτη ἐν ἔτει 1997, ἡ δέ δευτέρα ἐν ἔτει 1998, ὡς ἔχουσαι ἰδίαν αὐτῶν γνώμην περί τοῦ ἔργου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καί οὕτω δέν συμμετέχουν εἰς τάς ὑπ᾽ αὐτοῦ καί τῶν ἄλλων διαχριστιανικῶν ὀργανισμῶν δραστηριότητας.

17. Αἱ Ὀρθόδοξοι κατά τόπους Ἐκκλησίαι–μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., μετέχουν πλήρως καί ἰσοτίμως ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καί συμβάλλουν δι᾽ ὅλων τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῶν μέσων διά τήν προώθησιν τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως καί τῆς συνεργασίας ἐπί τῶν μειζόνων κοινωνικοπολιτικῶν προκλήσεων. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπεδέχθη προθύμως τήν ἀπόφασιν τοῦ Π.Σ.Ε. νά ἀνταποκριθῇ εἰς τό αἴτημά της περί συστάσεως Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς διά τήν Ὀρθόδοξον συμμετοχήν εἰς τό Π.Σ.Ε., συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τῆς Διορθοδόξου Συναντήσεως τῆς Θεσσαλονίκης (1998). Τά ὑπό τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς καθιερωθέντα κριτήρια, τά ὁποῖα προετάθησαν ὑπό τῶν Ὀρθοδόξων καί ἐγένοντο δεκτά ὑπό τοῦ Π.Σ.Ε., ὡδήγησαν εἰς τήν σύστασιν τῆς Μονίμου Ἐπιτροπῆς Συνεργασίας καί Συναινέσεως, ἐπεκυρώθησαν δε καί ἐνετάχθησαν εἰς τό Καταστατικόν καί εἰς τόν Κανονισμόν λειτουργίας τοῦ Π.Σ.Ε.

18. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πιστή εἰς τήν ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς, εἰς τήν ταυτότητα τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς δομῆς καί εἰς τήν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν ἑπτά Οἰκουμενικῶν Συνόδων, συμμετέχουσα ἐν τῷ ὀργανισμῷ τοῦ Π.Σ.Ε., οὐδόλως ἀποδέχεται τήν ἰδέαν τῆς «ἰσότητος τῶν Ὁμολογιῶν» καί οὐδόλως δύναται νά δεχθῇ τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς τινα διομολογιακήν προσαρμογήν. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, ἡ ἑνότης ἡ ὁποία ἀναζητεῖται ἐν τῷ Π.Σ.Ε. δέν δύναται νά εἶναι προϊόν μόνον θεολογικῶν συμφωνιῶν, ἀλλά καί τῆς ἐν τοῖς μυστηρίοις τηρουμένης καί βιουμένης ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἑνότητος τῆς πίστεως.

19. Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι–μέλη θεωροῦν ὡς ἀπαραίτητον ὅρον τῆς συμμετοχῆς εἰς τό Π.Σ.Ε τό ἄρθρον-βάσιν τοῦ Καταστατικοῦ αὐτοῦ, συμφώνως τῷ ὁποίῳ, μέλη αὐτοῦ δύνανται νά εἶναι ὅσοι πιστεύουν εἰς τόν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν ὡς Θεόν καί Σωτῆρα κατά τάς Γραφάς καί ὁμολογοῦν κατά τό Σύμβολον Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως τόν ἐν Τριάδι Θεόν, Πατέρα, Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα. Ἔχουν δέ βαθεῖαν τήν πεποί-

θησιν ὅτι αἱ ἐκκλησιολογικαί προϋποθέσεις τῆς Δηλώσεως τοῦ Toronto (1950), τιτλοφορουμένης «Ἡ Ἐκκλησία, αἱ Ἐκκλησίαι καί τό Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν», εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας διά τήν Ὀρθόδοξον συμμετοχήν εἰς τό Συμβούλιον. Ὅθεν, αὐτονόητον, ὅτι τό Π.Σ.Ε. δέν εἶναι καί ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπεται νά καταστῇ ὑπέρ-Ἐκκλησία. «Σκοπός τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν δέν εἶναι νά διαπραγματεύεται ἑνώσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ δύναται νά γίνῃ μόνον ὑπό τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνεργουσῶν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, ἀλλά νά φέρῃ τάς Ἐκκλησίας εἰς ζῶσαν ἐπαφήν πρός ἀλλήλας καί νά προαγάγῃ τήν μελέτην καί συζήτησιν τῶν ζητημάτων τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος. Οὐδεμία Ἐκκλησία ὑποχρεοῦται νά ἀλλάξῃ τήν ἐκκλησιολογίαν αὐτῆς κατά τήν εἴσοδόν της εἰς τό Συμβούλιον [...] Ἐν τούτοις, τό γεγονός τῆς ἐντάξεως αὐτῆς εἰς τό Συμβούλιον δέν συνεπάγεται ὅτι ἑκάστη Ἐκκλησία ὀφείλει νά θεωρῇ τάς ἄλλας ὡς Ἐκκλησίας ὑπό τήν ἀληθῆ καί πλήρη ἔννοιαν τοῦ ὅρου» (Δήλωσις τοῦ Toronto, § 2, 3.3, 4.4).

20. Αἱ προοπτικαί τῶν θεολογικῶν διαλόγων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετά τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου προσδιορίζονται πάντοτε ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας καί τῶν κανονικῶν κριτηρίων τῆς ἤδη διαμεμορφωμένης ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως.

21. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ τήν ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καί Τάξις» καί μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος παρακολουθεῖ τήν μέχρι τοῦδε θεολογικήν αὐτῆς προσφοράν. Ἐκτιμᾷ θετικῶς τά ὑπ' αὐτῆς ἐκδοθέντα θεολογικά κείμενα, τῇ σπουδαίᾳ συνεργίᾳ καί ὀρθοδόξων θεολόγων, τά ὁποῖα ἀποτελοῦν ἀξιόλογον βῆμα εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν διά τήν προσέγγισιν τῶν χριστιανῶν. Ἐν τούτοις ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διατηρεῖ ἐπιφυλάξεις διά κεφαλαιώδη ζητήματα πίστεως καί τάξεως, διότι αἱ μή Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καί Ὁμολογίαι παρεξέκλιναν ἐκ τῆς ἀληθοῦς πίστεως τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

22. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ καταδικαστέαν πᾶσαν διάσπασιν τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, ὑπό ἀτόμων ἤ ὁμάδων, ἐπί προφάσει τηρήσεως ἤ δῆθεν προασπίσεως τῆς γνησίας Ὀρθοδοξίας. Ὡς μαρτυρεῖ ἡ ὅλη ζωή τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ διατήρησις τῆς γνησίας ὀρθοδόξου πίστεως διασφαλίζεται μόνον διά τοῦ συνοδικοῦ συστήματος, τό ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπετέλει τήν ἀνωτάτην αὐθεντίαν ἐπί θεμάτων πίστεως καί κανονικῶν διατάξεων (κανών 6 τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

23. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει κοινήν τήν συνείδησιν περί τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ διαχριστιανικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου, διό καί κρίνει ἀναγκαῖον νά συνοδεύηται οὗτος πάντοτε ὑπό τῆς ἐν τῷ κόσμῳ μαρτυρίας διά πράξεων ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί ἀγάπης, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τήν «ἀνεκλάλητον χαράν» τοῦ Εὐαγγελίου (Α΄ Πέτρ. α΄, 8), ἀποκλειομένης πάσης πράξεως προσηλυτισμοῦ, οὐνίας ἤ ἄλλης προκλητικῆς ἐνεργείας ὁμολογιακοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Ὑπό τό πνεῦμα αὐτό, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ σημαντικόν ὅπως ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ἐμπνεόμενοι ὑπό τῶν κοινῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, προσπαθήσωμεν νά δώσωμεν εἰς τά ἀκανθώδη προβλήματα τοῦ συγχρόνου κόσμου, μίαν ὁλοπρόθυμον καί ἀλληλέγγυον ἀπάντησιν, βασιζομένην εἰς τό πρότυπον τοῦ ἐν Χριστῷ καινοῦ ἀνθρώπου.

24. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει συνείδησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ κίνησις πρός ἀποκατάστασιν τῆς ἑνότητος τῶν Χριστιανῶν λαμβάνει νέας μορφάς, ἵνα ἀνταποκριθῇ εἰς τάς νέας συνθήκας καί ἀντιμετωπίσῃ τάς νέας προκλήσεις τοῦ συγχρόνου κόσμου. Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ συνέχισις τῆς μαρτυρίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν διῃρημένον χριστιανικόν κόσμον ἐπί τῇ βάσει τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καί πίστεώς της.

Δεόμεθα ὅπως οἱ Χριστιανοί ἐργασθῶσιν ἀπό κοινοῦ, ὥστε νά ἀποβῇ ἐγγύς ἡ ἡμέρα, καθ' ἥν ὁ Κύριος θά ἐκπληρώσῃ τήν ἐλπίδα τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί «γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν» (Ἰωάν. ι΄, 16).

ΣΤ΄ Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἠσχολήθη περί τό θέμα τῆς κανονικῆς ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς. Οὕτω, συνεξήτησε τά ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως (Σαμπεζύ, 2009) καί ὑπό τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν (21-28 Ἰαν. 2016) παραπεμφθέντα αὐτῇ σχετικά κείμενα περί τῆς *Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς* καί περί τοῦ *Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων* ἐν αὐτῇ, ἐγκρίνασα αὐτά μετά τινων μικρῶν τροπολογιῶν, ἔχουν δέ ὡς ἀκολούθως:

1. α) Διεπιστώθη ὅτι ἀποτελεῖ κοινήν βούλησιν πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως ἐπιλυθῇ τό ζήτημα τῆς Ὀρθοδόξου Διασπορᾶς τό ταχύτερον δυνατόν καί ὅπως ὀργανωθῇ αὕτη κατά τρόπον σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν καί τήν κανονικήν παράδοσιν καί πρᾶξιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

β) Διεπιστώθη ὡσαύτως ὅτι κατά τήν παροῦσαν φάσιν δέν εἶναι ἐφικτή δι᾽ ἱστορικούς καί ποιμαντικούς λόγους ἡ ἄμεσος μετάβασις εἰς τήν αὐστηρῶς κανονικήν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρός τό ζήτημα τοῦτο, τοὐτέστιν εἰς τήν ὕπαρξιν ἑνός μόνου Ἐπισκόπου εἰς τόν αὐτόν τόπον. Ὅθεν, ἀποφασίζεται ὅπως διατηρηθοῦν αἱ θεσμοθετηθεῖσαι ὑπό τῆς Δ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις, ἄχρις οὗ ἐπιστῇ ὁ καιρός, κατόπιν ὡριμάνσεως τῶν συνθηκῶν, πρός ἐφαρμογήν τῆς κανονικῆς ἀκριβείας.

2. α) Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις τῶν κατωτέρω μνημονευομένων περιοχῶν συγκροτοῦνται ὑπό πάντων τῶν ἐν τῇ περιοχῇ ἐκείνῃ ὡς κανονικῶν ἀναγνωριζομένων ἐπισκόπων, οἵτινες θά ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγωνται εἰς τάς κανονικάς δικαιοδοσίας, εἰς ἃς ὑπάγονται σήμερον.

β) Αἱ Συνελεύσεις αὗται θά συνίστανται ἐκ πάντων τῶν ἐν ἑκάστῃ περιοχῇ ἐπισκόπων, οἵτινες εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά προεδρεύωνται ὑπό τοῦ πρώτου ἐκ τῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ὑπαγομένων ἀρχιερέων, ἐλλείψει δέ τούτου συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Αὗται θά ἔχουν ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν πρώτων ἱεραρχῶν τῶν διαφόρων δικαιοδοσιῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τήν περιοχήν.

γ) Ἔργον καί εὐθύνη τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων Συνελεύσεων θά εἶναι ἡ μέριμνα διά τήν φανέρωσιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδοξίας καί τήν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἑκάστης περιοχῆς πρός θεραπείαν τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ὀρθοδόξων, κοινήν ἐκπροσώπησιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῆς ὅλης κοινωνίας τῆς περιοχῆς, καλλιέργειαν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κλπ. Αἱ ἐπί τῶν θεμάτων τούτων ἀποφάσεις θά λαμβάνωνται καθ᾽ ὁμοφωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν αἱ ὁποῖαι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν συγκεκριμένην Συνέλευσιν.

3. Αἱ περιοχαί, εἰς τάς ὁποίας θά δημιουργηθοῦν εἰς ἕν πρῶτον στάδιον Ἐπισκοπικαί συνελεύσεις, ὁρίζονται ὡς ἑξῆς:

i. Καναδᾶς
ii. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς
iii. Λατινική Ἀμερική
iv. Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία καί Ὠκεανία
v. Μεγάλη Βρεταννία καί Ἰρλανδία
vi. Γαλλία
vii. Βέλγιον, Ὁλλανδία καί Λουξεμβοῦργον
viii. Αὐστρία
ix. Ἰταλία καί Μάλτα
x. Ἑλβετία καί Λίχτενσταϊν
xi. Γερμανία
xii. Σκανδιναυϊκαί Χῶραι (ἐκτός τῆς Φιλλανδίας)
xiii. Ἱσπανία καί Πορτογαλία

4. Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Διασπορᾶς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τήν Διασποράν καί ἔχουν ἐνορίας εἰς περισσοτέρας περιοχάς, θά εἶναι μέλη τῶν

Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

5. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις δέν ἀποστεροῦν ἀπό τούς Ἐπισκόπους μέλη αὐτῶν ἁρμοδιότητας διοικητικοῦ καί κανονικοῦ χαρακτῆρος οὔτε περιορίζουν τά δικαιώματα αὐτῶν εἰς τήν Διασποράν. Αἱ Ἐπισκοπικαί Συνελεύσεις ἀποβλέπουν εἰς τήν διαμόρφωσιν κοινῆς θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί διαφόρων θεμάτων, τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τούς Ἐπισκόπους μέλη, οἱ ὁποῖοι μένουν ὑπόλογοι εἰς τάς ἰδικάς των Ἐκκλησίας, νά ἐκφράσουν τάς ἀπόψεις τῶν ἰδικῶν των Ἐκκλησιῶν ἐνώπιον τοῦ ἔξω κόσμου.

6. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων συγκαλοῦν καί προεδρεύουν πασῶν τῶν κοινῶν συνάξεων τῶν ἐπισκόπων τῆς περιοχῆς αὐτῶν (λειτουργικῶν, ποιμαντικῶν, διοικητικῶν κλπ.). Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἀπαιτοῦντα, κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

7. Αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δεσμεύονται, ὅπως μή προβαίνουν εἰς ἐνεργείας δυναμένας νά παραβλάψουν τήν ὡς ἄνω διαγραφομένην πορείαν πρός κανονικήν ἐπίλυσιν τοῦ θέματος τῆς Διασπορᾶς, ὡς ἡ ἀπόδοσις τίτλων ὑφισταμένων ἤδη εἰς Ἀρχιερεῖς, θά πράττουν δέ πᾶν τό δυνατόν πρός διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων καί ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς κανονικῆς τάξεως ἐν τῇ Διασπορᾷ.

Κανονισμός Λειτουργίας τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Διασπορᾷ

Ἄρθρον 1.

1. Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἑκάστης Περιοχῆς, ἐκ τῶν ὑπό τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καθορισθεισῶν, οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἐν κανονικῇ κοινωνίᾳ μετά πασῶν τῶν κατά τόπους Ὀρθοδόξων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, συγκροτοῦν ἰδίαν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν.

2. Μέλη τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι καί ὅσοι ὑπερόριοι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἀσκοῦν ποιμαντικήν διακονίαν ἐνοριῶν τῆς Περιοχῆς.

3. Οἱ ἐφησυχάζοντες καί οἱ ἐπισκεπτόμενοι τήν Περιοχήν ἐπίσκοποι, ἐφ' ὅσον πληροῦν τάς προϋποθέσεις τῆς παραγράφου (1), δύνανται νά προσκληθοῦν ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Συνέλευσιν, ἀλλά ἄνευ δικαιώματος ψήφου.

Ἄρθρον 2.

Σκοπός τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι νά φανερώνῃ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, νά προωθῇ τήν συνεργασίαν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς πάντας τούς τομεῖς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας καί νά διατηρῇ, διαφυλάσσῃ καί ἀναπτύσσῃ τά συμφέροντα τῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι ὑπάγονται εἰς τούς ὀρθοδόξους κανονικούς ἐπισκόπους τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 3.

Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις θά ἔχῃ Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν πρώτων ἐπισκόπων ἑκάστης τῶν κανονικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 4.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις καί ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή αὐτῆς θά ἔχουν ἕνα Πρόεδρον, ἕνα ἤ δύο Ἀντιπροέδρους, ἕνα Γραμματέα καί ἕνα Ταμία, ὡς καί ἄλλους ὑπευθύνους, ὁρισθησομένους ὑπό τῆς Συνελεύσεως.

2. Πρόεδρος εἶναι *ex officio* ὁ πρῶτος τῶν ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί, ἀπόντος τούτου, κατά τήν τάξιν τῶν Διπτύχων. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως συγκαλεῖ τάς συνεδρίας αὐτῆς, διευθύνει τάς ἐργασίας αὐτῶν καί προεξάρχει τῶν συλλειτούργων. Ἐπί τῶν ζητημάτων, τά ὁποῖα συνεξητήθησαν εἰς τήν συνεδρίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως καί ἐπί τῶν ὁποίων ἐπετεύχθη ὁμόφωνος ἀπόφασις, ὁ Πρόεδρος (ἤ κατ' ἀνάθεσιν αὐτοῦ ἄλλο μέλος τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως) προβάλλει ἐνώπιον τοῦ κράτους, τῆς κοινωνίας καί τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν τήν κοινήν θέσιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς.

3. Ὁ ἤ οἱ Ἀντιπρόεδροι ὁρίζονται *ex officio* ἐκ τῶν ἐπισκόπων-μελῶν τῶν Συνελεύσεων ἐκ τῶν ἀμέσως ἑπομένων Ἐκκλησιῶν συμφώνως πρός τήν τάξιν τῶν Διπτύχων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὁ Γραμματεύς, ὁ Ταμίας καί οἱ λοιποί ὑπεύθυνοι ἐκλέγονται ὑπό τῆς Συνελεύσεως, δύνανται δέ νά μή προέρχωνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπισκόπων.

Ἄρθρον 5.

1. Αἱ ἁρμοδιότητες τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως εἶναι:

α) Νά μεριμνᾷ καί νά συμβάλῃ διά τήν διατήρησιν τῆς ἑνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Περιοχῆς εἰς τάς θεολογικάς, ἐκκλησιολογικάς, κανονικάς, πνευματικάς, φιλανθρωπικάς, ἐκπαιδευτικάς καί ἱεραποστολικάς ὑποχρεώσεις αὐτῆς.

β) Ὁ συντονισμός καί ἡ προώθησις τῶν κοινοῦ ἐνδιαφέροντος δραστηριοτήτων εἰς τούς τομεῖς τῆς διαποιμάνεως, τῆς κατηχήσεως, τῆς λειτουργικῆς ζωῆς, τῶν θρησκευτικῶν ἐκδόσεων, τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κλπ..

γ) Αἱ σχέσεις μετά τῶν ἑτεροδόξων καί μετά τῶν ἑτεροθρήσκων.

δ) Πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τάς σχέσεις αὐτῆς μετά τῆς κοινωνίας καί τῶν κρατικῶν Ἀρχῶν.

ε) Ἡ προετοιμασία σχεδίου ὀργανώσεως τῶν ὀρθοδόξων τῆς Περιοχῆς ἐπί κανονικῆς βάσεως.

2. Ὁ καθορισμός τοῦ πεδίου τῶν ἁρμοδιοτήτων δέν θά ἔδει ἐπ᾽ οὐδενί νά παρεμβαίνῃ εἰς τήν ἐπαρχιακήν δικαιοδοσίαν ἑκάστου Ἐπισκόπου καί νά περιορίζῃ τά δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σχέσεων αὐτῆς μετά τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν, τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, τῶν κρατικῶν καί διομολογιακῶν ὀργανισμῶν, ὡς ἐπίσης καί τῶν ἄλλων θρησκειῶν.

Ἐπί εἰδικῶν γλωσσικῶν, ἐκπαιδευτικῶν ἤ καί ποιμαντικῶν ζητημάτων Ἐκκλησίας τινός ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συνεργάζεται καί μετά τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐκκλησίας, ὥστε ἡ ποικιλία τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων νά ἐπιβεβαιοῖ τήν ἑνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τήν κοινωνίαν τῆς πίστεως καί τόν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης.

Ἄρθρον 6.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις ἀποδέχεται καί καταγράφει τήν ἐκλογήν τῶν ἐπισκόπων τῆς Περιοχῆς, ὡς καί τήν ἀναφοράν αὐτῶν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

2. Ἐξετάζει καί καθορίζει τό κανονικόν καθεστώς τῶν ἐν τῇ Περιοχῇ τοπικῶν κοινοτήτων, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἀναφοράν εἰς τάς ἁγιωτάτας αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

3. Ὀφείλει νά καταγράφῃ πᾶσαν κρίσιν κληρικῶν ἐκφωνηθεῖσαν ὑπό τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, ἵνα ἡ κρίσις αὕτη ἐφαρμοσθῇ μεταξύ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Περιοχῆς.

Ἄρθρον 7.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις συνέρχεται τουλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου. Δύναται νά συνέλθῃ ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον ὑπό τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἤ τῇ ἐγγράφῳ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ 1/3 τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως.

2. Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή συνέρχεται μίαν φοράν ἀνά τρίμηνον καί ὁσάκις ἤθελε τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον, τῇ προσκλήσει τοῦ Προέδρου ἤ τῇ γραπτῇ καί ἠτιολογημένῃ αἰτήσει τοῦ 1/3 τῶν μελῶν αὐτῆς.

3. Αἱ προσκλήσεις διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, ἐάν δέν συντρέχουν ἐξαιρετικοί λόγοι, ἀποστέλλονται πρό δύο μηνῶν, ἐνῶ διά τήν σύγκλησιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρό μιᾶς ἑβδομάδος, συναποστέλλονται δέ τά θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως καί τά πρός αὐτά σχετικά στοιχεῖα.

4. Ἡ ἡμερησία διάταξις πρέπει νά ἐγκρίνεται κατά τήν πρώτην συνεδρίαν τῆς Συνελεύσεως καί δέν δύναται νά τροποποιηθῇ εἰ μή δι᾽ ἀποφάσεως τῶν παρόντων μελῶν, λαμβανομένης δι᾽ ἀπολύτου πλειονοψηφίας.

Ἄρθρον 8.

Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή εὑρίσκεται ἐν ἀπαρτίᾳ διά τῆς παρουσίας τῶν 2/3 τῶν μελῶν

αὐτῆς, ἡ δέ Συνέλευσις διά τῆς παρουσίας τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν μελῶν αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένου τοῦ Προέδρου αὐτῆς.

Ἄρθρον 9.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως διεξάγονται συμφώνως πρός τάς ἀρχάς τῆς ὀρθοδόξου συνοδικῆς παραδόσεως καί διευθύνονται ὑπό τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἔχει καί τήν εὐθύνην ἐποπτείας ἐπί τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 10.

1. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν.

2. Εἰς ζητήματα γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, τά ὁποῖα ἀπαιτοῦν, κατά τήν κρίσιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως, πανορθόδοξον ἀντιμετώπισιν, ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἔχει τήν ἀναφοράν αὐτοῦ εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην διά τά περαιτέρω, κατά τά πανορθοδόξως ἰσχύοντα.

Ἄρθρον 11.

1. Μετ' ἀπόφασιν τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως δύναται νά συγκροτοῦνται ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Ἐπιτροπαί Ἱεραποστολῆς, Λειτουργικῶν, Ποιμαντικῶν, Οἰκονομικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, Οἰκουμενικῶν καί ἄλλων θεμάτων, προεδρευόμεναι ὑφ' ἑνός ἐπισκόπου-μέλους τῆς Συνελεύσεως.

2. Τά μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῶν, κληρικοί ἤ λαϊκοί, ὁρίζονται ὑπό τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς. Σύμβουλοι ἐπίσης καί εἰδικοί δύνανται νά προσκαλῶνται ὅπως συμμετάσχουν εἰς τήν Ἐπισκοπικήν Συνέλευσιν ἤ εἰς τήν Ἐκτελεστικήν Ἐπιτροπήν, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Ἄρθρον 12.

1. Ἡ Ἐπισκοπική Συνέλευσις δύναται νά συντάξῃ καί νά τροποποιήσῃ τόν ἴδιον αὐτῆς Ἐσωτερικόν Κανονισμόν πρός συμπλήρωσιν καί προσαρμογήν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων συμφώνως πρός τάς ἀνάγκας τῆς Περιοχῆς καί ἐν σεβασμῷ πρός τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Πάντα τά ἀφορῶντα εἰς τήν λειτουργίαν τῆς Συνελεύσεως νομικά καί οἰκονομικά θέματα ἀποφασίζονται ὑπό τό φῶς τῆς νομοθεσίας τῶν κρατῶν τῆς Περιοχῆς, εἰς τήν ὁποίαν τά μέλη τῆς Συνελεύσως ἀσκοῦν τήν δικαιοδοσίαν αὐτῶν.

Ἄρθρον 13.

Σύστασις νέας, κατάτμησις ἤ κατάργησις ὑφισταμένης Ἐπισκοπικῆς Συνελεύσεως ἤ συγχώνευσις δύο ἤ περισσοτέρων τοιούτων γίνεται μετ' ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατόπιν αἰτήσεως Ἐκκλησίας τινός ἤ τοῦ Προέδρου Ἐπισκοπικῆς τινος Συνελεύσεως πρός τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

➤ Τήν 13η Μαΐου 2016 ἔφθασε εἰς τό σεπτόν Κέντρον ὁ Μακ. Προκαθήμενος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας Τσεχίας καί Σλοβακίας κ. Ραστισλάβ, πρός πραγματοποίησιν τῆς εἰρηνικῆς ἐπισκέψεώς του πρός τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν καί τήν Α. Θ. Παναγιότητα, τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ. κ. Βαρθολομαῖον. Τήν Α. Μακαριότητα καί τήν συνοδείαν Αὐτῆς ὑπεδέχθησαν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν ἐπισήμων τοῦ ἀεροδρομίου τῆς Πόλεως, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Ἰκονίου κ. Θεόληπτος καί Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρας καί ὁ Πανοσιολ. Τριτεύων κ. Νήφων. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μακαριώτατος προσῆλθεν εἰς τά Πατριαρχεῖα καί προέστη Δοξολογίας ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, εἶτα δέ ἐγένετο δεκτός μετ' ἐγκαρδιότητος ὑπό τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου καί μελῶν τῆς ἐνταῦθα σεβασμίας Ἱεραρχίας ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου ἔνθα ἀντηλλάγησαν αἱ εἰθισμέναι προσφωνήσεις.

➤ Τήν Κυριακήν τῶν Μυροφόρων, 15ην Μαΐου, ἐτελέσθη ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ ἡ καθιερωμένη Πατριαρχική καί Συνοδική Θεία Λειτουργία, καθ' ἥν συνελειτούργησαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, καί ἡ Α. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πρέσωβ κ. Ραστισλάβ, Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας Τσεχίας καί Σλοβακίας. Εἰς τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεφώνησε τόν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, ὁ ὁποῖος ἀντεφώνησε καταλλήλως, ἐπηκολούθησε δέ ἡ εἰθισμένη ἀνταλλαγή δώρων. Ἐν συνεχείᾳ, ἐτελέσθη ὑπό τοῦ Πατριάρχου Τρισάγιον πρό τοῦ τάφου τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Δημητρίου ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τε καί τῶν λοιπῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἱ. Μονῆς ἀναπαυομένων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων καί Μ. Εὐεργετῶν τοῦ Γένους.

➤ Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, προσκληθείς παρέστη καί ὡμίλησε τήν Δευτέραν, 23 Μαΐου, εἰς τήν ἐν τῇ Πόλει συνερχομένην Διάσκεψιν διά τά ἀνθρωπιστικά προβλήματα, ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ὁ Πατριάρχης εἰς τήν ὁμιλίαν Του ἀνεφέρθη εἰς τάς οἰκολογικάς δραστηριότητας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί εἰς τήν ἐν Λέσβῳ συνάντησίν Του μέ τόν Πάπαν καί τόν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος καί ἔκαμεν ἔκκλησιν, διά σύμπραξιν καί συντονισμόν εἰς θέματα ἀνθρωπιστικῆς δράσεως, πρός τάς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ὁλόκληρον τόν Χριστιανικόν κόσμον, ὅλους τούς θρησκευτικούς ἡγέτας καί τούς θρησκευτικούς θεσμούς, καθώς καί πρός τήν διεθνῆ κοινότητα καί πάντα ἄνθρωπον καλῆς θελήσεως. Ἡ θρησκεία θά ἔδει νά εἶναι μοχλός διά τήν ἐξάλειψιν τοῦ κοινωνικοῦ ἀποκλεισμοῦ.

➤ Ἐπί τῇ ἱ. μνήμῃ τῶν ἐν Ἁγίοις Ἀρχιεπισκόπων καί Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης, τήν Κυριακήν τῆς Σαμαρείτιδος, 29ην Μαΐου, προέστη τῆς ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τελεσθείσης Θείας Λειτουργίας, ἐν συλλειτουργίᾳ μετά Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν. Τόν θεῖον λόγον ἐκήρυξεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖος. Κατά τήν ἐπακολουθήσασαν δεξίωσιν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου ὡμίλησαν ὁ Ἐντιμολ. κ. Ἀνδρέας Ζομπανάκης, Πρόεδρος τῆς ὡς ἄνω Ἀδελφότητος, καί ὁ Πατριάρχης, ἐπιδαψιλεύσας τήν εὐλογίαν καί τάς πατρικάς Αὐτοῦ εὐχάς εἰς τούς πραγματοποιοῦντας τό ἐτήσιον προσκύνημα αὐτῶν εἰς τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἐντιμολ. Ἄρχοντας Ὀφφικιαλίους.

➤ Ἐπί τῇ ἱ. μνήμῃ τῶν Ἁγίων ἐνδόξων Ἀποστόλων Βαρθολομαίου καί Βαρνάβα, ἡμέρᾳ τῶν σεπτῶν Πατριαρχικῶν Ὀνομαστηρίων, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος, ἐχοροστάτησε κατά τόν Ἑσπερινόν τῆς ἑορτῆς, τήν Παρασκευήν, 10ην Ἰουνίου, ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, καθ' ὅν ἐκκλησιάσθησαν πλεῖστοι Ἱεράρχαι καί πλῆθος κληρικῶν καί πιστῶν ἐκ τῆς Πόλεως καί ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μετά τήν Ἀπόλυσιν, ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε Τρισάγιον ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἱερομονάχου Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, τοῦ Ἰμβρίου, τό ὄνομα τοῦ ὁποίου φέρει. Ἀκολούθως ὡμίλησε πρός τό ἐκκλησίασμα ἀναφερθείς ἐγκωμιαστικῶς εἰς τόν Ἅγιον πάτρωνα Αὐτοῦ καί εἰς τήν Μητέρα Ἐκκλησίαν καί τήν διαχρονικήν προσφοράν αὐτῆς, καί ἐξέφρασε τάς εὐχαριστίας Αὐτοῦ πρός τούς παρόντας διά τήν συμπροσευχήν των κατά τήν εὔσημον ταύτην ἡμέραν. Τήν ἑπομένην, Σάββατον, 11ην ἰδίου, ὁ Πατριάρχης ἐχοροστάτησεν

ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατά τήν Θείαν Λειτουργίαν, συγχοροστατούντων Αὐτῷ τῶν ἐνδημούντων Σεβ. Ἱεραρχῶν. Μετά τήν Ἀπόλυσιν, τήν Α. Θ. Παναγιότητα προσεφώνησεν ἐκ μέρους τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου ὁ α΄ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς Μητροπολίτης Γέρων Νικαίας κ. Κωνσταντῖνος, ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νόβγκοροντ καί Παλαιᾶς Ρωσσίας κ. Λέων, ἐκπροσωπῶν τόν Μακ. Πατριάρχην Μόσχας καί πάσης Ρωσσίας κ. Κύριλλον, ἑόρτιον μήνυμα τοῦ ὁποίου ἀνέγνωσε, καί κατέκλεισεν ὁ Πατριάρχης.

➤ Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος ἐπραγματοποίησε τό καθιερωμένον, κατά τήν Ἀναστάσιμον περίοδον, προσκύνημα εἰς τήν ἁγιοτόκον Καππαδοκίαν μεταξύ 4-5 Ἰουνίου, συνοδευόμενος ὑπό τῆς Α. Χάριτος, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας καί Πριμάτου πάσης Ἀγγλίας κ. Justin Portal Welby, ὅστις ἀφίχθη ἐκεῖσε μίαν ἡμέραν ἐνωρίτερον, ξεναγηθείς ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σασίμων κ. Γενναδίου. Κατά τήν προσκυνηματικήν αὐτοῦ ταύτην ἐπίσκεψιν ἐχοροστάτησε κατά τόν Μ. Ἑσπερινόν καί προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ ἐν Σινασῷ Ἱ. Ναῷ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης τήν Κυριακήν τοῦ Τυφλοῦ (5 Ἰουνίου) καί ἐπεσκέφθη τόν ἐν Sahibpaşa σπηλαιώδη ἱ. Ναόν τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, ἐν ᾧ διασώζονται σπάνιαι βυζαντιναί τοιχογραφίαι.

➤ Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἀπό 18 ἕως καί 27 Ἰουλίου διῆλθε ἕνα δεκαήμερο ἀναπαύσεως καί περισυλλογῆς στή Σλοβενία καί τή Γαλλία. Στή Γαλλία δέχθηκε ἐθιμοτυπική ἐπίσκεψη τοῦ Δημάρχου τῆς κωμοπόλεως Divonne (πλησίον τῆς Γενεύης) κ. Etienne Blanc, ὁ ὁποῖος ὑπέβαλε τά σέβη τῶν δημοτῶν του. Ἐπίσης, τήν Κυριακή 24 Ἰουλίου, μνήμη τοῦ Ἁγίου Ἀπολογητοῦ Ἀθηναγόρου, ὁ Πατριάρχης ἐκκλησιάσθηκε κατά τήν Θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τοῦ Πατριαρχικοῦ Σταυροπηγίου Σαμπεζύ καί μίλησε πρός τό ἐκκλησίασμα, μετά τήν προσφώνηση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας κ. Ἱερεμίου, καί τέλεσε Τρισάγιο στόν τάφο τοῦ ἀειμνήστου πρώτου Μητροπολίτου Ἑλβετίας καί Διευθυντοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Κέντρου κυροῦ Δαμασκηνοῦ, καί ὑπέρ τοῦ προκατόχου του, ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου.

➤ Τήν Παρασκευή 5 Αὐγούστου τό ἀπόγευμα ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε κατά τόν Μέγα Πανηγυρικό Ἑσπερινό τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου στήν πανηγυρίσασα Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Σκήτη τῆς Θείας Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Χριστοῦ στή νῆσο Ἀντιγόνη. Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων κ. Ἰάκωβος καί πλεῖστοι πιστοί ἀπό τήν Πόλη καί τά νησιά. Στό τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ μίλησαν ὁ Μουσικολ. κ. Ἀντώνιος Παριζιᾶνος, Ἄρχων Λαμπαδάριος τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως - Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀντιγόνης, καί ὁ Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος στή συνεχεία μετέβη στό παρακείμενο Κοινοτικό Κοιμητήριο τοῦ Προφήτου Ἠλιού, ὅπου ἀνέγνωσε Τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν διατελεσάντων Μητροπολιτῶν Πριγκηποννήσων καί ἁπάντων τῶν ἐκεῖ ἀναπαυομένων ὁμογενῶν. Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς, Σάββατο 6 Αὐγούστου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος χοροστάτησε στήν Θεία Λειτουργία στήν Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Μεταμορφώσεως Σωτῆρος στήν νῆσο Πρώτη, μίλησε κατάλληλα καί διένειμε τά εὐλογηθέντα σταφύλια, καί ἔπειτα τέλεσε στόν αὐλόγυρο τῆς Ἱ. Μονῆς τό καθιερωμένον Τρισάγιον ἐνώπιον τοῦ τάφου τοῦ Μ. Εὐεργέτου τοῦ Γένους Συμεών Σινιόσογλου. Ἀκολούθησε δεξίωση στόν αὐλόγυρο τῆς Ἱ. Μονῆς, κατά τήν ὁποία τόν Παναγιώτατο προσεφώνησεν ἡ κ. Μαίρη Ἀποστολίδου, Πρόεδρος τοῦ Δ. Σ. τῆς Παιδοπόλεως. Ὁ Πατριάρχης συναναστράφηκε μέ τούς νεαρούς ὁμογενεῖς κατασκηνωτές τῆς Παιδοπόλεως, στούς ὁποίους μίλησε πατρικῶς καί παρηκολούθησε τό καλλιτεχνικό πρόγραμμα πού παρουσίασαν οἱ νέοι τῶν Κατασκηνώσεων.

➤ Ἀπό 13ης ἕως καί 20ῆς Αὐγούστου 2016, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ πανηγυρικοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης ἐπεσκέφθηκε τήν γενέτειρά του Ἴμβρο καί παρέστη στίς ἑορταστικές ἐκδηλώσεις γιά τήν συμπλήρωση τῶν 25 ἐτῶν Πατριαρχίας Του καθώς καί τῶν 55 ἐτῶν ἀπό τήν εἴσοδό του στίς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου, πού ὀργανώθηκαν ἀπό τά ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Ἰμβριακά Σωματεῖα καί τοῦ Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαίηκων Κοινοτικῶν Ἱδρυμάτων (ΣΥΡΚΙ) τῆς Κων/πόλεως.

Τό Σάββατον 13 Αὐγούστου, ὁ Πατριάρχης τοῦ Γένους ἔφθασε στόν λιμένα τοῦ Ἁγίου Κηρύκου, ὅπου ἔγινε δεκτός μέ ἐνθουσιώδεις καί θερμές ἐκδηλώσεις χαρᾶς καί ἀγάπης ἀπό τούς Σεβ. Μητροπολῖτες Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κύριλλο καί Μύρων κ. Χρυσόστομο, τόν ἱερό κλῆρο τῆς νήσου, πολλούς κατοίκους καί παραθεριστές Ἰμβρίους ἀπό τό ἐξωτερικό. Ὁ Πατριάρχης μετέβη καί προσκύνησε στόν Ἱ. Μητροπολιτικό Ναό Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐνῶ τό πρωΐ τῆς Κυριακῆς 14 Αὐγούστου χοροστάτησε καί μίλησε κατά τήν τελεσθεῖσα Θεία Λειτουργία στόν προσφάτως ἀνακαινισθέντα Ἱ. Ναό τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. Μετά τήν Θεία Λειτουργία ὁ Παναγιώτατος τέλεσε τρισάγιο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀειμνήστων γονέων καί ἀδελφῶν τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἰακώβου. Τό ἑσπέρας τῆς ἰδίας ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε καί μίλησε κατά τόν Μ. Ἑσπερινόν τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως στόν φερώνυμο Ἱερό Ναό.

Ἀνήμερα τῆς πανηγύρεως, Δευτέρα 15 Αὐγούστου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος προέστη τῆς πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας στόν Ἱ. Ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἀγριδίων Ἴμβρου, σέ συλλειτουργία με τούς Σεβ. Μητροπολῖτες Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κύριλλο καί Μύρων κ. Χρυσόστομο. Στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Πατριάρχης

μίλησε γιά τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί ἔπειτα εὐλόγησε στόν αὔλειο χῶρο τοῦ Ναοῦ τά παραδοσιακά ἐδέσματα, συνεχάρη καί εὐχήθη στο ἐκκλησίασμα καί ἀπέστειλε χαιρετισμό καί εὐλογία πρός τούς ἀπανταχοῦ Ἰμβρίους καί Τενεδίους.

Τό πρωΐ τῆς Τετάρτης 17 Αὐγούστου, ὁ Πατριάρχης παρέστη συμπροσευχόμενος κατά τήν Θεία Λειτουργία πού τελέσθηκε στό Ἱερό Ἐξωκκλήσιο τῶν Ἁγίων Ἀρχιστρατήγων Μιχαήλ καί Γαβριήλ στήν περιοχή Βαλανάρι, χοροστατοῦντος τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἁλικαρνασσοῦ κ. Ἀδριανοῦ. Τό ἑσπέρας ὁ Πατριάρχης παρέστη στήν διοργανωθεῖσα πρός τιμήν Του ἐκδήλωση στήν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Γυμνασίου-Λυκείου στά Ἀγρίδια. Μετά τίς εἰσαγωγικές ὁμιλίες καί τούς χαιρετισμούς, προεβλήθη ὀπτικο-ἀκουστικό ὑλικό (video), μέ πτυχές ἀπό τή ζωή καί τό πολυσχιδές ἔργο τοῦ τιμωμένου Πατριάρχου. Ἀκολούθησε ἡ παρουσίαση τοῦ βιβλίου μέ τίτλο: «Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης στήν Ἴμβρο», μέ πλούσιο φωτογραφικό τῆς Βασιλικῆς Ξεινοῦ, ἔκδοση τοῦ Συλλόγου Ἰμβρίων Ἀθηνῶν, ὅπως καί τοῦ Λευκώματος μέ τίτλο: «100 λέξεις γιά τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαῖο τόν Ἴμβριο», ἐκδόσεως τῆς Ἰμβριακῆς Ἑνώσεως Μακεδονίας-Θράκης. Μετά τίς προσφωνήσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἴμβρου καί Τενέδου κ. Κυρίλλου καί τῶν Προέδρων τοῦ Συλλόγου Ἰμβρίων Ἀθηνῶν κ. Πάρη Ἀσανάκη καί τῆς Ἰμβριακῆς Ἑνώσεως Μακεδονίας-Θράκης κ. Παύλου Σταματίδου, καθώς καί ἐκπροσώπων Ἰμβριακῶν Συλλόγων Νοτίου Ἀφρικῆς καί Αὐστραλίας, ἔγινε ἀντιφώνηση τῆς Α.Θ. Παναγιότητος καί οἱ παρόντες ξεναγήθησαν στό χῶρο τῆς φωτογραφικῆς ἐκθέσεως γιά τήν Ἴμβρο.

Τό ἑσπέρας τῆς Πέμπτης 18 Αὐγούστου ὁ Πατριάρχης παρέστη στίς ἑορταστικές ἐκδηλώσεις στόν χῶρο τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Ἁγίων Θεοδώρων, ὅπου ἔγιναν ἐπίσημοι χαιρετισμοί ἀπό ἐκπροσώπους τῶν ἁρμοδίων Ἰμβριακῶν Σωματείων καί ἀπό τούς κ.κ. Παντελεήμονα Βίγκα, Ἄρχοντα Μ. Χαρτοφύλακα τῆς Μ.τ.Χ.Ε. καί Προέδρου τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ καί Μορφωτικοῦ Συλλόγου Ἴμβρου (ΕΜΣΙ), κ. Ἀντ. Παριζιάνο, Πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαίηκων Κοινοτικῶν Ἱδρυμάτων (ΣΥΡΚΙ), κ. Δημ. Φραντζῆ, ἐκπρόσωπο τῆς Οἰκουμενικῆς Ὁμοσπονδίας Κωνσταντινουπολιτῶν, καθώς καί τόν κ. Δημ. Ζορλό, Πρόεδρο τοῦ Συλλόγου Προστασίας, Ἀλληλεγγύης καί Βιωσίμου Ἀναπτύξεως Ἴμβρου. Ὅλοι ἀνεφέρθησαν στή μέγιστη σημασία τῆς ἑορταζομένης ἐπετείου τῆς Α.Θ.Παναγιότητος γιά τήν οἰκουμενική καί τήν τοπική Ἐκκλησία καί τόν τόπο. Ἡ ἐκδήλωση, τήν ὁποία παρηκολούθησε ὁ Δήμαρχος τῆς νήσου κ. Ünal Çetin, περιελάμβανε τοπικούς χορούς ἀπό τό χορευτικό συγκρότημα τῆς νεολαίας τῶν Ἰμβρίων. Ἀκολούθησε καλλιτεχνική βραδυά ὑπό τό φῶς τῆς Αὐγουστιάτικης Πανσελήνου ἀπό τήν κ. Εὐανθία Ρεμπούτσικα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτασμῶν γιά τά 25 ἔτη τῆς εὐκάρπου καί τετιμημένης πατριαρχίας τοῦ Ἰμβρίου Προκαθημένου. Στό τέλος ἔλαβε τόν λόγο ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος κατέθεσε στό πολυάριθμο ἀκροατήριο τή χαρά καί τή συγκίνησή του καί ἐξέφρασε συνάμα τήν ἐλπίδα του γιά τό μέλλον τῆς Ἴμβρου. Τέλος, τήν Παρασκευή 19 Αὐγούστου ὁ Πατριάρχης τέλεσε τόν Μικρό Ἁγιασμό ἐγκαινίων δύο κτηρίων, αὐτοῦ πού βρίσκεται στόν αὔλειο χῶρο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Μαρίνης, γνωστό ὡς «Μητρόπολις», καί τῆς ἕδρας τοῦ ἀρτισυστάτου Συλλόγου Ἀλληλεγγύης καί Ἀλληλοβοηθείας Σχοινουδίου.

➤ Τήν Τρίτη 23 Αὐγούστου, ἑορτή τῆς ἀποδόσεως τῆς Ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας στά ἐρείπια τῆς ἱστορικῆς Ἱ. Μονῆς Παναγίας Φανερωμένης Κυζίκου, τῆς ὁποίας ἡ ἐφέστιος καί ὁμώνυμος θαυματουργός ἱερά εἰκών τῆς Παναγίας φυλάσσεται, ὡς πολύτιμον θησαύρισμα, στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό. Ὁ Παναγιώτατος στήν ὁμιλία του ἀνεφέρθηκε στή μοναδικότητα καί τήν ἱερότητα τοῦ παντίμου προσώπου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καί ἐξῆρε τήν εὐσέβεια τῶν Κυζικηνῶν, τῶν Ἀρτακηνῶν καί τῶν Περαμηνῶν προγόνων, καί σημείωσε τήν ὑποχρέωση πάντων τῶν ἐπιγενομένων ὅπως διασώζουν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, τίς παραδόσεις, τά ἤθη καί τά ἔθιμα τῶν προαπελθόντων πατέρων τους.

➤ Κατά τήν συνεδρία τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τήν 29ην Αὐγούστου, κατόπιν προτάσεως καί εἰσηγήσεως τοῦ Προέδρου αὐτῆς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ψήφων κανονικῶν γενομένων στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό, ἐξελέγη παμψηφεί Μητροπολίτης Σμύρνης ὁ Ἀρχιγραμματεύς τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Σαμαρᾶς. Ἐπίσης, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Πατριάρχου, ὁ Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Σμύρνης Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Κύριλλος Συκῆς ἐξελέγη παμψηφεί Ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν, Βοηθός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Πατριάρχου, ὁ Ὁποῖος καί θέτει αὐτόν στή διάθεση τοῦ νέου Ποιμενάρχου τῆς πρωτευούσης τῆς Ἰωνίας. Τήν ἴδια ἡμέρα στόν Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου πραγματοποιήθηκε ἡ τελετή τοῦ Μεγάλου Μηνύματος τοῦ Ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, παρουσίᾳ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων.

➤ Ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος γιά τό ἐξάμηνο 1.9.2016 ἕως 28.2.2017, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, θα ἀποτελεῖται ἀπό τούς Σεβ. Μητροπολῖτες Πριγκηποννήσων κ. Ἰάκωβο, Προικοννήσου κ. Ἰωσήφ, Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνα, Σεβαστείας κ. Δημήτριο, Ἱεραπύτνης καί Σητείας κ. Εὐγένιο, Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖο, Μύρωνος κ. Χρυσόστομο, Συνάδων κ. Διονύσιο, Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ, Ἁγίου Φραγκίσκου κ. Γεράσιμο, Ἀδριανουπόλεως κ. Ἀμφιλόχιο καί Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Γεράσιμο.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΚΔΗΜΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

Τήν Τρίτη τῆς Διακαινησίμου (3 Μαΐου 2016) ἐκοιμήθη σέ ἡλικία 90 ἐτῶν ὁ συνταξιοῦχος Πρεσβύτερος Ἰωάννης Χατζημάρτης. Ὁ ἀείμνηστος γεννήθηκε στίς 10 Φεβρουαρίου 1926 στίς Φάνες. Διακόνησε ἐπί σειρά ἐτῶν (1949-1977) τό δεξιό Ἀναλόγιο τῆς γενέτειράς του ὡς Ἱεροψάλτης. Διάκονος χειροτονήθηκε τήν 1η Σεπτεμβρίου 1977 στόν ἱερό Ναό Ἁγίας Εἰρήνης Ὀρφανοτροφείου Θηλέων Ρόδου καί Πρεσβύτερος στίς 6 Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους στόν ἱερό Ναό Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Φανῶν ἀπό τόν ἀοίδιμο Μητροπολίτη Ρόδου κυρό Σπυρίδωνα. Ὑπηρέτησε ὡς Ἐφημέριος στήν γενέτειρά του μέχρι τήν συνταξιοδότησή του (2014). Ἡ ἐξόδιος Ἀκολουθία ἐψάλη τήν ἑπομένη (4 Μαΐου) στόν ἐνοριακό ἱερό Ναό Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Φανῶν, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας καί ἡ ταφή ἔλαβε χώρα στό κοιμητήριο τῆς κωμοπόλεως.

Ὁ Σεβασμιώτατος στήν Ἱ. Μητρόπολη Διδυμοτείχου

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Διδυμοτείχου κ. Δαμασκηνοῦ, ἔλαβε μέρος στίς λατρευτικές ἐκδηλώσεις, πού διοργανώνει κατ' ἔτος τήν Κυριακή τοῦ Ἀντίπασχα ἡ Ἱερά Μητρόπολη Διδυμοτείχου, Ὀρεστιάδος καί Σουφλίου ὑπό τόν τίτλο «ΚΥΡΙΛΛΕΙΑ» πρός τιμήν τοῦ Ἱερομάρτυρος Ἁγίου Κυρίλλου τοῦ ΣΤ΄, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀπηγχονίσθη ἀπό τούς Τούρκους στίς 18 Ἀπριλίου 1821 στήν Ἀδριανούπολη, λίγες δηλαδή ἡμέρες μετά τόν ἀπαγχονισμό τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄ .

Τό πρωί τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντίπασχα ὁ Σεβασμιώτατος, πλαισιούμενος ὑπό τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτου κ. Δαμασκηνοῦ, προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Ἀθανασίου στό Πύθιο Διδυμοτείχου, ὅπου καί ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου. Μετά τήν Θεία Λειτουργία ἀκολούθησε ἡ λιτάνευση τῆς εἰκόνος τοῦ Ἁγίου καί ἡ εὐλογία τῶν ἄρτων. Τό ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στήν ἀκολουθία τοῦ Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ συγχοροστατοῦντος τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Ἁγίων Θεοδώρων Ὀρεστιάδος καί στήν συνέχεια μετά τήν λιτάνευση τῆς εἰκόνος εὐλόγησε τούς ἄρτους. Ἀκολούθησε καλλιτεχνική παρουσίαση θρακιώτικων χορῶν ἀπό τόν Σύλλογο Νέων Ὀρεστιάδος «Οἱ Θράκες». Παρουσιάζοντας ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης τόν Σεβασμιώτατο σημείωσε ὅτι ἀποτελεῖ γιά τόν λαό τοῦ Ἔβρου ἰδιαίτερη εὐλογία καί τιμή ἡ συμμετοχή του στίς ἐκδηλώσεις, διότι μεταφέρει τήν ἀγωνία τῶν ἀκριτῶν τῶν νησιῶν μας στούς ἀκρίτες τοῦ Ἔβρου καί τανάπαλιν καί γιά τόν ἴδιο προσωπικά ἰδιαίτερη χαρά, διότι συναντᾶ καί πάλιν ἕναν ἀγαπητό φίλο ἀπό τά νεανικά χρόνια καί συμφοιτητή.

Ἑσπερινός Ταξιάρχου Μιχαήλ τοῦ Καμυρίτου

Τήν Τρίτη 12 Ἰουλίου, κατά τόν Ἑσπερινό τῆς Συνάξεως τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ τοῦ Καμυρίτου, στήν ἱστορική Μονή Καμυρί χοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας, ὁ ὁποῖος καί κήρυξε τόν θεῖο λόγο. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας στήν προσφώνησή του παρουσίασε τόν Σεβασμιώτατο ἅγιο Ἀρκαλοχωρίου στούς πολυπληθεῖς πανηγυριστές καί τόν εὐχαρίστησε γιά τήν ἔλευσή του στήν ἱερά μας Μητρόπολη καί τή χοροστασία. Μετά τόν Ἑσπερινό στόν αὔλειο χῶρο τῆς ἱερᾶς Μονῆς παρετέθη ἑορταστική τράπεζα.

Μνήμη Ὁσίου Παϊσίου

Ἡ μνήμη τοῦ πρόσφατα ἀναγραφέντος στίς ἁγιολογικές δέλτους τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας Ὁσίου Παϊσίου τοῦ Ἁγιορείτου ἑορτάστηκε πανηγυρικά γιά πρώτη φορά στήν Ἱερά μας Μητρόπολη, στό ἐπ' ὀνόματί του νεόδμητο Παρεκκλήσιο τοῦ ἐνοριακοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Ἀναλήψεως πόλεως Ρόδου. Ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε κατά τόν πανηγυρικό Ἑσπερινό (Δευτέρα 11 Ἰουλίου) καί στήν ὁμιλία του ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στόν βίο καί τήν προσφορά τοῦ νέου τούτου Ὁσίου τῆς Ἐκκλησίας, τόν ὁποῖο εἶχε γνωρίσει προσωπικά, καί εὐχαρίστησε τόν Προϊστάμενο τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ Ἀρχιμ. Ἰωαννίκιο Ἀναγνώστου γιά τήν πρωτοβουλία ἀνεγέρσεως τοῦ Παρεκκλησίου καθώς καί τούς εὐσεβεῖς δωρητές, εὐχόμενος σύντομα νά τελεσθοῦν τά Ἐγκαίνιά του. Μετά τό πέρας τοῦ Ἑσπερινοῦ στόν αὔλειο χῶρο τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ παρετέθη ἑορταστική τράπεζα γιά ὅλους τούς προσκυνητές.

Χειροτονία Μοναχοῦ Ζαχαρίου

Τήν Τρίτη 26 Ἰουλίου ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς πανηγύρεως τῆς Ἁγίας Ὁσιοπαρθενομάρτυρος Παρασκευῆς στόν ὁμώνυμο Ναό τῆς Καταβιᾶς καί προέβη στήν χειροτονία σέ Διάκονο τοῦ Μοναχοῦ Ζαχαρίου, ἀδελφοῦ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Σκιαδίου. Στήν προσφώνησή του πρός τόν νεοχειροτονηθέντα τόνισε τήν ἀξία τῆς ἱερωσύνης καί τόν προέτρεψε νά διακονήσει τήν Ἐκκλησία μέ φόβο Θεοῦ καί αὐταπάρνηση.

Ὁ Σεβασμιώτατος στήν Σάμο

Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου καί Ἰκαρίας κ. Εὐσεβίου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας συνοδευόμενος ἀπό τούς Ἀρχιμανδρίτες π. Νεκτάριο Πόκια καί π. Κύριλλο Παπανθίμου καί τό χορευτικό συγκρότημα τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου "ΠΡΟΟΔΟΣ" Κρεμαστῆς μετέβη στό Πυθαγόρειο τῆς Σάμου καί μετέσχε στήν πανήγυρη τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος (Σάββατο 6 Αὐγούστου) καί στίς λοιπές ἑορταστικές ἐκδηλώσεις γιά τήν ἐπέτειο τῆς διασώσεως τῆς Σάμου ἀπό τήν ὀθωμανική ἐπιδρομή. Κατά τόν Ἑσπερινό τῆς Μεταμορφώσεως χοροστάτησε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Σαλώνων κ. Ἀντώνιος. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας προέστη τῆς μεγαλοπρεποῦς Λιτανείας καί μίλησε ἐπίκαιρα στήν ἐξέδρα, πού εἶχε εὐτρεπιστεῖ γιά τήν περίπτωση, στό λιμάνι τοῦ Πυθαγορείου, ἐνῶ τήν ἑπομένη προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας συλλειτουργούντων τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου καί τοῦ ἁγίου Σαλώνων. Τήν ἑπομένη (Κυριακή 7 Αὐγούστου) τέλεσε τήν Θεία Λειτουργία στήν γυναικεία ἱερά Μονή Ζωοδόχου Πηγῆς. Κατά τό τριήμερο τῆς παραμονῆς του στή Σάμο ἐπισκέφθηκε, συνοδευόμενος ἀπό τόν ἅγιο Σάμου καί τόν Πρωτοσύγκελλο π. Σωτήριο τίς ἱερές Μονές Παναγίας Σπηλιανῆς, Τιμίου Σταυροῦ, Μεγάλης Παναγίας καί Ἁγίας Ζώνης.

Ἐπίσκεψη Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων

Στό νησί μας καί στήν Ἱερά μας Μητρόπολη πραγματοποίησε ἰδιωτική ἐπίσκεψη ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Μακαριότης, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. κ. ΘΕΟΦΙΛΟΣ, μεταξύ 25 καί 28 Ἰουλίου, συνοδευόμενος ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντίνης κ. Ἀρίσταρχο, Ἀρχιγραμματέα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, καί τόν Ἀρχιδιάκονο αὐτοῦ π. Μάρκο. Κατά τό διάστημα τῆς παραμονῆς του ἐπισκέφθηκε τό Ἐπισκοπεῖο, διάφορα ἀξιοθέατα τῆς πόλεως καί, συνοδευόμενος ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας, τήν παραδοσιακή κωμόπολη τῆς Λίνδου καί τήν ἀκρόπολη της.

Ὑποδοχή Λειψάνων

Τήν Πέμπτη 25 Αὐγούστου 2016 πραγματοποιήθηκε στήν πλατεία Φαληρακίου ἡ ὑποδοχή ἀποτμήματος τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου μέ τήν παρουσία τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μηδείας κ. Ἀποστόλου, τῶν τοπικῶν πολιτικῶν καί στρατιωτικῶν Ἀρχῶν καί τήν συμμετοχή ἑκατοντάδων πιστῶν. Μετά τήν δέηση στόν χῶρο ὑποδοχῆς τό τίμιο Λείψανο μεταφέρθηκε μέ λιτανευτική πομπή στόν ἱερό Ναό, ὅπου τελέστηκε Δοξολογία καί ἀκολούθησε ἱερά ἀγρυπνία προεξάρχοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου ἁγίου Μηδείας. Τό ἱερό λείψανο δωρήθηκε στήν Ἐνορία Ἁγίου Νεκταρίου Φαληρακίου ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας, στόν ὁποῖο εἶχε κληροδοτηθεῖ ἀπό τόν μακαριστό Μητροπολίτη Αὐστρίας κυρό Μιχαήλ. Ὁ Προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ π. Γεώργιος Τοκούζης εὐχαρίστησε τόν Σεβασμιώτατο γιά τήν δωρεά του αὐτή πρός τήν Ἐνορία Φαληρακίου.

Πανήγυρις Ἁγίου Φανουρίου

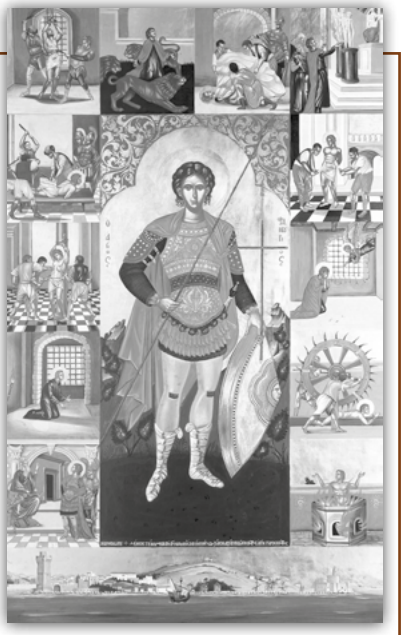

Μέ τήν συμμετοχή χιλιάδων πιστῶν, ἐντοπίων καί ξένων, καί τήν παρουσία τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν ἡ τοπική μας Ἐκκλησία, τήν 27η Αὐγούστου, πανηγύρισε τήν μνήμη τοῦ προστάτου τοῦ νησιοῦ μας καί τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Φανουρίου, μέ ἐπίκεντρο τόν φερώνυμο ἱερό Ναό τῆς παλαιᾶς πόλεως Ρόδου.

Κατά τόν πανηγυρικό Ἑσπερινό ἐχοροστάτησε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μηδείας κ. Ἀπόστολος, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξε καί τόν θεῖο λόγο. Ἀκολούθησε ἡ μεγαλοπρεπής Λιτανεία προεξάρχοντος τοῦ Μητροπολίτου μας μέ τήν συμμετοχή τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νουβίας κ. Σάββα καί τοῦ ἁγίου Μηδείας. Τήν κυριώνυμη ἡμέρα τῆς Μνήμης τοῦ Ἁγίου, τῆς Θείας Λειτουργίας προέστη ὁ Σεβασμιώτατος ἅγιος Νουβίας.

Ἐκκλησιαστικές Κατασκηνώσεις

Μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ καί τήν εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Κυρίλλου ὅπως κάθε χρόνο ἔτσι καί φέτος λειτούργησαν οἱ Ἐκκλησιαστικές Κατασκηνώσεις τῆς Μητροπόλεώς μας στήν περιοχή Σταφύλια Λάρδου. Οἱ Κατασκηνώσεις ἀποτελοῦν συνέχεια τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μας καί στίς διακοπές τοῦ Καλοκαιριοῦ. Τά παιδιά ἀπολαμβάνουν ἐκτός ἀπό τήν ὁμορφιά τῆς φύσης, τά ὡραία τραγούδια, τά πολλά ἀτομικά καί ὁμαδικά παιχνίδια, τίς ποικίλες καλλιτεχνικές δημιουργίες καί τήν προσευχή, τή μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καθώς καί τή συμμετοχή τους στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μέ τούς ἐκκλησιαστικούς ὕμνους, μέ τήν Ἐξομολόγηση καί κυρίως μέ τή θεία Κοινωνία. Ἐπίσης ἡ χριστιανική ὁμαδική ζωή στήν Κατασκήνωση τά βοηθᾶ στήν καλή ἐπικοινωνία μεταξύ τους καί στήν ὁμαλή κοινωνικοποίησή τους.

Τά παιδιά καί οἱ ἔφηβοι ὠφελοῦνται ἀπό τό κατασκηνωτικό πρόγραμμα οὐσιαστικά. Οἱ γονεῖς πολλῶν παιδιῶν βλέπουν μετά τήν κατασκήνωση ἀλλαγές τῶν παιδιῶν τους πρός τό καλύτερο. Ἐλπίζουμε ὅτι οἱ καλές ἀναμνήσεις θά ἐπηρεάσουν τή μελλοντική σχέση τους μέ τόν Θεό καί τόν τρόπο τῆς ἐνήλικης ζωῆς τους.

Φέτος ἡ τοπική Ἐκκλησία στίς ἐγκαταστάσεις τῶν Κατασκηνώσεων φιλοξένησε καί ὀρθόδοξα παιδιά ἀπό τήν Παλαιστίνη. Ἡ Παλαιστίνη βρίσκεται σέ δύσκολη γεωπολιτικά περιοχή καί πολλά παιδιά της ἀποστέλλονται ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων σέ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος γιά πνευματική καλλιέργεια καί ἀναψυχή.

ΕΝΩΣΙΣ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΡΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ

ΙΕΡΟΨΑΛΤΙΚΑ ΝΕΑ

www.ieropsaltesrodou.gr

Μὲ ἰδιαίτερη λαμπρότητα πέρασε ἡ περίοδος τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἔψαλλαν τοὺς ἀναστάσιμους ὕμνους καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς περιόδου συμμετέχοντες στὶς ἀκολουθίες σὲ πανηγυρίζοντες ἱεροὺς ναοὺς ἀλλὰ καὶ στά ἀναλόγια τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπου ὑπηρετοῦν. Μὲ ἐπιτυχία διεξήχθησαν οἱ προαγωγικὲς ἐξετάσεις τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς βυζαντινῆς μουσικῆς κατὰ τὶς ὁποῖες φάνηκε τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο φοίτησης καὶ ἡ κατάρτιση τῶν ἐξετασθέντων.

Ἡ Σχολὴ θὰ ξεκινήσει τὴ νέα σχολικὴ χρονιὰ στὶς 3 Ὀκτωβρίου. Πληροφορίες γιὰ ἐγγραφὲς στὰ τηλέφωνα 6932383187 & 6972235951.

Ὁ Σύλλογος πενθεῖ γιὰ τὴν ἐκδημία δύο παλαιῶν συναδέλφων, οἱ ὁποῖοι ἀφιέρωσαν τὴ ζωὴ τους στὸ ἱερὸ ἀναλόγιο, τὸν Στάθη Μητσοῦ καὶ τόν Μιχάλη Κλαδᾶ, τοὺς ὁποίους ὁ Σύλλογος τίμησε σὲ εἰδικὴ ἐκδήλωση γιὰ τὴν πολύπλευρη καὶ πολύχρονη προσφορά τους στὴν τοπική μας Ἐκκλησία. Ἂς εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη τους.

Συνεχίζοντας τὴ δραστηριότητά της ἡ χορωδία τοῦ Συλλόγου πραγματοποίησε ἐκδήλωση μὲ ὕμνους τῆς Παναγίας μας στὸν προαύλιο χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἰαλυσοῦ στὰ πλαίσια ἐκδηλώσεων τῆς ἐνορίας μὲ ἀπόλυτη ἐπιτυχία ἀποσπώντας τὰ συγχαρητήρια τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου.

Ὁ Σύλλογος εὐχαριστεῖ τὸν ἐφημέριο καὶ προϊστάμενο τοῦ ναοῦ π. Κωνσταντῖνο καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν ἄριστη φιλοξενία.

Ἰδιαίτερη χαρὰ γιὰ τὸν Σύλλογο ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι ὁ συνάδελφος κ. Σπυρίδων Παπάτης εἰσῆλθε στὸν χῶρο τῆς Ἱεροσύνης χειροτονηθείς διάκονος ἀπὸ τὸ Σεβασμιώτατο κ. κ. Κύριλλο. Εὐχόμεθα καλή διακονία στὴν Ἐκκλησία μας.

Ἀλλὰ καὶ στὸν κοινωνικὸ τομέα ὁ σύλλογος εἶχε ἀνάλογη δραστηριότητα. Δόθησαν τρόφιμα τὶς ἡμέρες τοῦ Πάσχα γιὰ τοὺς ἀναξιοπαθοῦντες ἀδελφούς μας. Ἐπίσης ξεκίνησε ἡ συνεργασία μὲ τὸ Σύλλογο Αἱμοδοτῶν Ρόδου «Ἅγ. Εὐφραίμ», ὅπου συνάδελφοι ἱεροψάλτες θὰ προσφέρουν τακτικὰ αἷμα, ποὺ τόσο μεγάλη ἀνάγκη ἔχουν οἱ συνάνθρωποί μας. Πληροφορίες γιὰ τὴ θεάρεστη αὐτὴ πράξη στὰ τηλέφωνα 6932383187 & 6972235951.

Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Ὁ Χριστός λίγο πρίν ἀπό τό πάθος Του προσευχήθηκε στόν Πατέρα Του γιά τήν ἑνότητα τῶν χριστιανῶν ὅλων τῶν ἐποχῶν μέ τά λόγια: *«ἵνα πάντες ἓν ὦσι, καθὼς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν, ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν …»* (Ἰω. 17,21-23). Ἐδῶ βλέπουμε πώς ἡ ἑνότητα τῶν χριστιανῶν ἔχει ὡς πρότυπο τήν ἑνότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος *«ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν»* καί στηρίζεται στήν ὕπαρξη τοῦ Υἱοῦ στούς χριστιανούς *«ἐγὼ ἐν αὐτοῖς»*. Ὁ Χριστός ἐπίσης ἀποχαιρετώντας τούς μαθητές Του πρίν τήν Ἀνάληψή Του τούς ὑποσχέθηκε ὅτι θά βρίσκεται μαζί τους πάντοτε στό μέλλον: *«ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»* (Ματθ. 28,20). Τό *«ἐν αὐτοῖς»* καί τό *«μεθ'ὑμῶν»* σημαίνει καί ἀνάμεσά τους καί μέσα τους. Ἑπομένως ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται στήν ἑνοποιό παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Μαζί μέ τόν Χριστό ἑνοποιητικός παράγων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καί τό τρίτο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, τό Ἅγιο Πνεῦμα. Εἶπε ὁ Χριστός στόν Μυστικό Δεῖπνο πρός τούς μαθητές Του: *«ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται»* (Ἰω. 14,16-17). Τό *«μεθ' ὑμῶν»* καί τά *«παρ' ὑμῖν»* καί *«ἐν ὑμῖν»* τῶν χωρίων αὐτῶν σημαίνουν τό ἴδιο μέ τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσα στούς χριστιανούς καί ἐντός αὐτῶν.

Μέ τήν τελευταία ἐντολή τοῦ Χριστοῦ στούς μαθητές Του γιά τήν παγκόσμια ἱεραποστολή *«πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν»* (Ματθ. 28,19-20) διακρίνουμε τήν ἑνότητα δόγματος, λατρείας καί πνευματικῆς ζωῆς. Οἱ χριστιανοί, πού θά ἀποτελέσουν τήν Ἐκκλησία, θά βαπτίζονται στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί θά διδάσκονται τίς συγκεκριμένες ἐντολές τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοί τῶν Ἱεροσολύμων ἦσαν ὄντως ἑνωμένοι. Γράφει ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς στίς Πράξεις: *«ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς»*. Ἐδῶ ἀναφέρεται ὅτι τούς χριστιανούς τῶν Ἱεροσολύμων τούς ἔνωνε ἡ διδαχή τῶν ἀποστόλων, ἡ μεταξύ τους ἀγάπη, ἡ θεία Εὐχαριστία καί οἱ

κοινές προσευχές. Σέ ἄλλο σημεῖο στίς Πράξεις γράφεται ἡ χαρισματική ἁγιοπνευματική ἑνότητα τῶν χριστιανῶν τῶν Ἱεροσολύμων: *«δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας. Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία»* (Πράξ. 4,31-32).

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος παρουσιάζει τόν Χριστό ὡς *«κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας»* (Ἐφ. 5,23) καί τούς χριστιανούς ὡς σῶμα Χριστοῦ (Α΄ Κορ. 12,27). Στην ἴδια ἐπιστολή πρός Κορινθίους γράφει πώς οἱ χριστιανοί εἶναι σῶμα Χριστοῦ καί Ἁγίου Πνεύματος: *«Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστι καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνός, πολλὰ ὄντα, ἕν ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἑνί Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες εἰς ἓν Πνεῦμα ἐποτίσθημεν»* (12,12-13). Μάλιστα ὑπογραμμίζει ὅτι γιά τήν πνευματική ἀνάπτυξη καί προκοπή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἡ ἑνότητα θεωρεῖται ἀπαραίτητη καί ἀναγκαία. Γι' αὐτό καί ἡ φροντίδα τοῦ κάθε μέλους εἶναι δεδομένη καί αὐτονόητη *«ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη· καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη»* (12, 25-26).

ΙΕΡΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΟΤΗΤΑ

Ὁ Χριστός εἶχε πεῖ στούς μαθητές Του ὅτι θά εἶναι μαζί τους ἕως τή συντέλεια του κόσμου *«ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»* (Ματθ. 28,20) καί ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα θά τούς ὁδηγήσει σ' ὅλη τήν ἀλήθεια *«ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν»* (Ἰω. 16,13). Ἀλλοῦ ὁ Χριστός ἀναφέρει ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα θά διδάξει ὅλα καί θά ὑπενθυμίσει ὅσα τούς εἶπε: *«ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν»* (Ἰω. 14,26). Οἱ ἀπόστολοι δέχθηκαν τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τήν Πεντηκοστή (Πράξ. 2,1-13). Ἡ πρώτη Ἐκκλησία καί ἡ συνέχειά της παρατείνει τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ ἕως τῆς συντελείας.

Αὐτός ὁ θεῖος φωτισμός τῶν ἀποστόλων φαίνεται στή συγκρότηση καί στήν ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου. Ὅλοι οἱ εὑρισκόμενοι στά Ἱεροσόλυμα ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας μαζί μέ ἁπλούς πιστούς συγκεντρώθηκαν *«γενομένοις ὁμοθυμαδόν»* (Πράξ. 15,25), συζήτησαν *«πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης»* (Πράξ, 15,7) καί ἀποφάσισαν μέ τό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος *«ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν»* (Πράξ. 15,28). Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος ἔγινε τό πρότυπο ὅλων τῶν μεταγενέστερων Τοπικῶν καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πιστεύει πώς κατέχει τήν πλήρη ἀλήθεια. Αὐτή ἡ ἀλήθεια καταγράφθηκε στά κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Μετά τούς ἀποστόλους ἔχουμε τούς ἀποστολικούς Πατέρες καί τούς ἑπόμενους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς καί Πατέρες. Αὐτοί κατέγραψαν τήν Ἱερά Παράδοση φωτισμένοι ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Παράδοση εἶναι τό σύνολο τῶν κειμένων, στά ὁποῖα ἔχουμε τή συγγραφή ἄγραφων διδασκαλιῶν τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἀποστόλων ἀπό τούς ἀποστολικούς Πατέρες, τήν καταγραφή τῆς προφορικῆς λατρείας τῆς πρώτης Ἐκκλησίας καί τῆς ἐξελίξεώς της (τρόπος τελέσεως τῶν Μυστηρίων: βαπτίσματος, χειροτονίας, θείας λειτουργίας...) ἀπό ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς, τή λύση τῶν δογματικῶν καί διοικητικῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στίς ἀποφάσεις τῶν Τοπικῶν καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων (δόγματα-ὅροι καί κανόνες) καί σέ πατερικά κείμενα καί

τήν ἑρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (ὑπομνήματα).

Ἡ Ἱερά Παράδοση ἑρμηνεύει τήν Ἁγία Γραφή καί συμπληρώνει ὅσα οἱ Ἀπόστολοι δέν ἔγραψαν ἀπό τή διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καί τή δική τους. Ὑπῆρχαν πολλά πού δέν ἔγραψαν οἱ εὐαγγελιστές (Ἰωάν. 21,25). Ὅπως οἱ ἀπόστολοι νομοθέτησαν γιά θέματα πού δέ μίλησε ὁ Κύριος (Α΄ Κορ. 7,12 καί 25), ἔτσι καί οἱ ἅγιοι Πατέρες στίς Συνόδους ἤ στά κείμενά τους νομοθέτησαν γιά νέα ζητήματα, ἔτσι ὥστε νά περιφρουρήσουν τήν ὀρθόδοξη πίστη καί ζωή. Οἱ ἀπόστολοι π.χ. δέν ὅρισαν πῶς νά γίνεται ἡ ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων ἀπό τίς τοπικές Ἐκκλησίες. Ἦρθαν οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι τῆς ὀργανωμένης Ἐκκλησίας καί ὅρισαν κανόνες δηλ. νόμους. Οἱ ἀπόστολοι δέν ἀνέλυσαν τή διδασκαλία περί τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἦρθαν οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι (Α΄ καί Β΄) καί ἀναιρώντας τούς αἱρετικούς ἔγραψαν τό «Πιστεύω». Ὅ,τι νέο ἔγραψαν οἱ Πατέρες, γιά νά ἀνήκει στήν Ἱερά Παράδοση, ἔπρεπε νά συμφωνεῖ μέ τήν Ἁγία Γραφή καί νά ἐκφράζει τό ἐκκλησιαστικό ὀρθόδοξο βίωμα, τόν τρόπο πού βίωναν οἱ ἅγιοι τά λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ἀρχιμ. Μαξίμου Παναγιώτου

ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΠΕΛΟΣ ΡΟΔΟΣ 8017 ΕΛΤΑ Hellenic Post ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1926/34 ΚΕΜΠ ΑΘ